

T. C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OSMAN ŞAHİN ESERLERİNDEKİ KARAKTERLERİN
EĞİTİCİ BOYUTLARI

DERYA AÇIK

Bolu - 2009

T. C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

OSMAN ŞAHİN ESERLERİNDEKİ KARAKTELERİN
EĞİTİCİ BOYUTLARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
DERYA AÇIK

Danışman
PROF. DR. ALİ GÜLER

Bolu – 2009

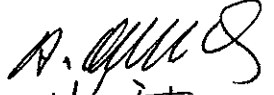
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Derya Açık'a ait "Osman Şahin Eserlerindeki Karakterlerin Eğitici Boyutları"adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Programları Ve Öğretimi Anabilim YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.(05/10/2009)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

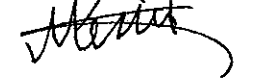
Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr.Ali GÜLER

İmza

Üye :Yrd.Doç.Dr. Meriç KANBUR TUNCEL

İmza

Üye :Yrd.Doç.Dr. Samettin GÜNDÜZ

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsünün Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER

Enstitü Müdürü

ÖZET

OSMAN ŞAHİN ESERLERİNDEKİ KARAKTERLERİN EĞİTİCİ BOYUTLARI

DERYA AÇIK

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali GÜLER

Eylül, 2009, 135 Sayfa

Bu araştırmada Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin eğitici boyutlarının tespiti amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında öncelikle Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin analizleri yapılmıştır. Karakterlerin fiziksel ve ruhsal portreleri çizilerek karakter analizleri yapılırken; karakterler ana karakter ve yardımcı karakterler olmak üzere ayrı ayrı belirlenmiştir. Belirlenenler doğrultusunda Osman Şahin eserlerinin özünde gizlenmiş eğitici boyutlar tespit edilmiştir.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmayı içeren yöntemi gereğince elde edilen veriler, yazarın ele alınan tüm yapıtları, sanat anlayışı, felsefesi ve eğitim enstitüsü mezunu öğretmen kimliği de dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Aynı zamanda bu yorumların tutarlılığı gerekli literatür taramasıyla da karşılaştırılarak geçerliği ve güvenilirliği kıyaslanmıştır. Yapılan kıyaslama sonucunda araştırma sürecinde belirlenen tespitlerle literatürde taranan kaynakların belirlemiş olduğu tespitler arasında araştırmanın amacını olumsuz etkileyebilecek türden belirgin bir farklılığa rastlanılmadığı gibi benzer tespitlerin uyum gösterdiği görülmüştür. Bu bakımdan araştırma süresince tek tek analiz edilen karakter tahlillerinin eğitici boyutlarının değerlendirilmesinde de program geliştirme sürecinin eğitim durumları ögesi düşünülerek eğitim ile ilgili gerekli literatür taraması yapılmak suretiyle bilimselliğe aykırı düşmemek amaçlanmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde; bu ön bilgiler dikkate alınarak sunulmuş olan probleme dair Problem durumu; belirginleştirilmiş Problem; araştırmanın amacı ve açıklanması istenilen alt problemler, araştırmanın önemi, sayıltı, sınırlılıklar, İkinci bölümünde; araştırmayla ilgili kuramsal bir çerçeve, ilgili literatüre ve Anadolu yazarı Osman Şahin'in öz geçmişine, üçüncü bölümünde; yöntem, evren ve örnekleme, veri toplama ve yorumlanmasına, dördüncü bölümünde; bulguları oluşturan eserlerin karakter analizleri ve eğitici boyutlarının tespitine beşinci ve son bölümünderse tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

ABSTRACT**EDUCATIONAL DIMENSIONS OF THE CHARACTERS IN OSMAN
ŞAHİN'S WORKS****DERYA AÇIK****Master Thesis****Curriculum Development and Instruction****Supervisor: Prof. Dr. Ali GÜLER****September, 2009, 135 Pages**

In this research, it is aimed to determinate the educational dimensions of the characters in Osman Şahin's works. As port of this aim, first of all, the characters in Osman Şahin's Works were analyzed. When analyzing characters by portrait physical and spritual parts, they are determined as main characters and subcharacters one by one.

Acording to this analyze, it is determinated to educational dimensions which are hidden essence in Osman Şahin's works.

In survey method, the outputs which held according to descriptive research method, all works that held of the author were interpreted accoding to art perspective and also the author's educator identity.(Graduated from educational institue) And also the consistency, validityand the reability of these comments were determinated by comparing the necessaary literature survey.

According to result of the survey process and the points that scanned sources in literature, there is no explicit differences that can be effect the survey's aim in contrast, it is seen that determinated points are identical.

In this respect, also evolution of analyzed characters one by one during survey, it is aimed to not contrary to academic by thinking educational situation of program development process, by scanning literature thinking education.

TEŞEKKÜR

Tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ali GÜLER'e araştırmam süresince göstermiş olduğu rehberlik, anlayış ve yardımlarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmalarım sırasında anlayışı, hoşgörüsü ve desteğini esirgemeyen Sayın Yrd.Doç. Dr.Meriç KANBUR TUNCEL'e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmamın bulgularına ulaşmamda tüm kaynaklarını bana açan ve yardımlarını esirgemeyen çok değerli yazar Osman ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her döneminde maddi ve manevi sınırsız desteğini aldığım, benden ilgi, sevgi ve sabırlarını esirgemeyen, çalışmam boyunca yanımda olan canım aileme ve sevgili eşime teşekkür ederim.

Derya Açık

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem:	3
Araştırmanın Amacı:	4
Alt Problemler:	4
Araştırmanın Önemi:	4
Sayıtlılar:	5
Sınırlılıklar:	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR:	6
Osman Şahin Öykücülüğü Ve Romancılığı Üzerine Literatür Çalışması :	16
Osman Şahin'in Özgeçmişi	21

BÖLÜM III

YÖNTEM	24
Araştırmanın Modeli	24
Evren Ve Örneklem	24
Verilerin Toplanması Ve Yorumu	25

BÖLÜM IV

BULGULAR	26
1)GELOŞ DAĞI EFSANESİ.....	26
A)“ KRAL ELİ” MASALINDA GEÇEN KARAKTERLERİN ANALİZİ:.....	26
“ KRAL ELİ” MASALININ EĞİTİCİ BOYUTLARI :	31
B) “CENNET ANA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ :	33
“CENNET ANA”ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	38
C)“GELOŞ DAĞI EFSANESİ” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ:.....	39
“GELOŞ DAĞI EFSANESİ”ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU :	43
D) “KARINCALI KAYA”ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ:	45
“KARINCALI KAYA” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU :	47
E) “SABUN POSTALLAR” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ :	48
“SABUN POSTALLAR” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	48
2)GÜNEŞ HARFLERİ	49
A)”GÜNEŞ HARFLERİ” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ	49
“GÜNEŞ HARFLERİ” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI.....	50
B)”ŞAPKA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ	52
“ŞAPKA” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	54
C)“ACI ELMA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ :	55
“ACI ELMA” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	56
D) “ÇÖKELEK” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ :	58
“ÇÖKELEK” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	60
E) “DİKENLER DE DİLE GELİR” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ : ...	60
“DİKENLER DE DİLE GELİR” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU:	62
F) “HASİP İLE HÜSÜP ÇETESİ” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ:.....	64
“HASİP İLE HÜSÜP ÇETESİ” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	65
G)“SABRİYO” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ :	65
“SABRİYO” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU :	68
3)“GÜNEY ARISI”	70
“GÜNEY ARISI” ADLI ROMANIN KARAKTER ANALİZİ :	70
“GÜNEY ARISI” ADLI ROMANIN EĞİTİCİ BOYUTU :	79

4)KANATLARI YAMALI KUŞ.....	82
“KANATLARI YAMALI KUŞ”ADLI ROMANIN KARAKTER ANALİZİ	82
“KANATLARI YAMALI KUŞ” ADLI ROMANIN EĞİTİCİ BOYUTU:.....	96
5)KIRMIZI YEL.....	98
A)“KIRMIZI YEL” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ	98
“KIRMIZI YEL” ÖYKÜSÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU	101
B)“OPOLETLİ KARDAŞ” KARAKTERLER ANALİZİ :	102
“OPOLETLİ KARDAŞ” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI :	105
C)“BEDVANLI ZÜLFO” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ :	106
“BEDVANLI ZÜLFO” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI :	113
D)“KURT AVI” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ :	114
“ KURT AVI” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU:	115
E)“FARELER” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTERİ ANALİZ:	116
“FARELER” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI :	120
F)“ODUN” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ :	121
“ODUN”ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU:	123
G)“FIRATIN CİNLERİ” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ VE EĞİTİCİ BOYUTLARI :	123
H) “NÜFUS SAYIMI” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ VE EĞİTİCİ BOYUTLARI	125

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER:	127
KAYNAKÇA.....	132
ÖZGEÇMİŞ	135

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırma konusunun Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin eğitici boyutlarının tespiti olması; öncelikle, dil, kültür, edebiyat ve eğitim ilişkisinin kurulmasına sebebiyet vermektedir. Duyulan bu ihtiyaçtan yola çıkılarak ‘dil’ kavramı mercek altına alındığında, Özen’e göre; her dil, kendi coğrafyası içinde, kendi gereksinmelerinden doğmuş, nesnelere, kavramlara verilen anlamlarla oluşmuştur. Dolayısıyla dil, buna bağlı olarak bir düşünce biçiminin de tanımlamasıdır. (Özen F. Ömer, Dil Yarası)

İletişim aracı olan dil, Okuyan’ın Aksan (1995)’ten aktardığına göre; “Düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş dizge” olarak tanımlanmaktadır. Tanımlarda temel paydanın toplum olduğu görülmektedir. Dilin toplumdaki bireyler arasındaki iletişimin sağlayıcısı olduğu açıktır. Ancak dili sadece iletişim aracı olarak görmemek gerekmektedir.” Bu duruma en güzel örneği Aydın (2008)’de vermektedir;

“Çin düşünürü Konfiçyus’a sormuşlar;

‘ Bir ülkeyi yönetmeye çağırılsaydınız yapacağınız ilk iş ne olurdu?’

‘Dili gözden geçirmekle başladım.’ olmuş ve kanıtlarını şöyle açıklamış;

‘Dil kusurlu olursa, sözcükler düşünceyi iyi anlatamaz, düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gerekenler iyi yapılamaz; ödevler gereği gibi yapılmazsa töre ve kültür bozulur; töre ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar, adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen vatandaş ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez; işte bunun içindir ki hiçbir şey dil kadar önemli değildir’

“Dil, düşüncenin dışı açıldığı pencere olduğundan, insan dille düşünür demek yanlış olmaz. Dil ve düşünce bir madalyonun iki yüzü gibidir, birbirinden ayrılmaz” (Bayraktar, 2005).

Dil olmazsa düşünce ve duygu da gelişmezdi, insan topluluğu ilerlemez, bir medeniyet yaratamazdı. Yine kişi oğluna vergi olan din hayatı ile sanat hayatı da dil temeli üzerine kurulmuşlardır (Banguoğlu, 2004).

Dil, toplumları ulus haline getiren en önemli öğedir. Uluslar ortak paydaları olan dil ağacının gölgesindeyken ortak bir kültürü de oluşturabilmektedirler. Bilindiği üzere dil, kültürün taşıyıcısıdır.

Kültür, toplumların bilgi ve yaşantı birikimleridir. Dil, toplumların ve bireylerin bu birikimleri aktarma aracı olduğu için kültürle birebir bağlantılıdır hatta kültür dili yaratan ve geliştiren en önemli etkidir. Bir toplumun kültüründe ne varsa, dilinde de aynen vardır (Bayraktar, 2005).

Bayraktar'a göre (2005) “kültürler çeşitli yönlerden etkilenirler, bu etki dile de yansır. Toplumların başka toplumlarla ilişkide olması kültürleri de etkiler.

Her dil, ait olduğu kültürün yaşayışına ait sözcükleri barındırdığı için diller; ait oldukları kültürün özeti niteliğindedir.”

Kültür şemsiyesinin altında toplanan öğeler içerisinde belki de en önemli öğe o topluma ait edebiyattır.

Okuyan'ın Özünü'den (1997) aktardığına göre; “toplum bilimsel olarak betimlendiğinde edebiyat, bir dil topluluğunun dil kullanma biçimi ve dizgesidir.”

“Bir ulusun edebiyatı, o ulusun çağlar boyunca oluşturduğu sözlü ve yazılı tüm yaratılarını kuşatır. Kültür ve uygarlığının da ayrılmaz bir parçasıdır. Benzetili bir anlatımla söyleyelim, bir ulusun edebiyatı, o ulusun duygu, düşünce, düş gücü, özlem ve tutkular evreninin bir haritası gibidir. Destanlar, Şiiler, romanlar, öyküler, oyunlar, yaylaları, tepeleri ve düzlükleridir. Bu haritayı inceleme, o ulusun düşünsel ve duygusal coğrafyasını tanımadır” (Özdemir, 1994).

Edebiyatın önemine vurgulama yapan Özdemir'e göre;

“Yaşam, yaşanılanı ya da düşleneni yansıtmaya edebiyatın en belirleyici niteliğidir. Yansıtmanın güzel duysal bir tat kazanması da sanatçının dili kullanma gücüne, yeteneğine bağlıdır. Çünkü bir dil sanattır, edebiyat. Müzisyenler için sesler, ressamlar için renkler, yontucular için mermer ve bronz neyse bir romancı, bir ozan, bir öykücü, bir oyun yazarı için de sözcükler odur. Romancı, ozan, öykücü yada oyun yazarı, sözcüklerin gizli evrenine uzanarak, onların kendisine sunduğu olanakları iyi değerlendirerek özgünlüğü olan yaratılara ulaşabilir, ancak.

Yaratılarının okura haz vermesi, güzel duyusal bir tat duyurması, onları coşkulandırması çokluk dili kullanma gücüne bağlıdır” (Özdemir, 1994) .

Görüldüğü üzere iletişimin aracı olan dil aynı zamanda edebiyatın da aracıdır.

“Değişik tanımlar yapılmıştır edebiyat için. Ders kitaplarında bu tanımların birçok örnekleri vardır. Örneğin; yaygın ve yerleşik bir tanıma göre edebiyat, duygu ve düşüncelerin, insan ve toplum yaşantısının etkili, güzel, çarpıcı bir biçimde anlatımını amaçlayan sanat dalıdır” (Özdemir, 1994).

İnsan yaşantısından ayrı biçimde düşünölmeyecek olan edebiyat; insanlık anlayışının yazınsal metinler aracılığıyla paylaşımıdır. Bu paylaşım; edebiyatın sanatsal içeriğinin yanı sıra eğitici boyutuyla da iç içedir Okuyan’ın Kavcar’dan (1992) aktardığına göre; insanı kendine konu edinen edebiyat ve eğitimin insanla ve insan topluluklarıyla uğraşma bakımından birbirini tamamlayan, birbiriyle ilişkili iki alan olduğunu vurgulamış ve sanatın genel anlamda eğitimin bir organı ve aracı olduğunu belirtmiştir.

Dilimizin el verdiği ölçüde düşünebildiğimiz için eğitim ve düşünce arasında da sıkı bir ilişki vardır(Bayraktar, 2005).

“Eğitim, bütün toplumlarda saygın bir yere sahiptir. Eğitim aracılığıyla yaşayan değerlerini korumak ideallerini doğrulamak, değerlerini aktarma fırsatı vardır. Bu fırsat her toplumun kendi insanlarını hayata hazırlamasını sağlar. Kişiliğın biçimlendirilmesini sağlayan eğitim, aynı zamanda insanların yönlendirilmesini de hedefler” (Güler, 1997).

Eğitim, dil, kültür ve edebiyat arasındaki bu görölmez ancak sıkı sıkıya dokulu bağlar doğrultusunda araştırmanın problemi daha da belirginleşmektedir.

Problem

Osman şahin eserlerinin eğitici boyutlarının tespitinde merkeze alınan karakterlerin incelenmesi üzerinden yapılan çalışmanın problemi aşağıdaki gibidir;

“Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?”

Araştırmanın Amacı

Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin sahip oldukları eğitici boyutları tespit etmek ve yapılan tespitler açısından eğitim öğretim ortamlarına sağlayabileceği katkıları öneriler biçiminde geliştirmeye çalışmaktır.

Alt Problemler

Araştırmanın alt problemlerin tespitinde, çalışma kapsamına alınmış eserlerin, çalışmanın bütünlüğünü sağlamasına yönelik olarak ayrı ayrı irdelenmesi belirleyici rol oynamıştır. Buna göre aşağıdaki alt problemler tespit edilmiştir;

- “Geloş Dağı Efsanesi” adlı öykü kitabındaki karakterlerin nitelikleri ve bu karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?
- “Güneş Harfleri” adlı öykü kitabındaki karakterlerin nitelikleri ve bu karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?
- “Güney Arısı” adlı Romandaki karakterlerin nitelikleri ve bu karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?
- “Kanatları Yamalı Kuş” adlı romandaki karakterlerin nitelikleri ve bu karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?
- “Kırmızı Yel” adlı öykü kitabındaki karakterlerin nitelikleri ve bu karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Teknolojide yaşanmakta olunan hayretlik ve hayranlık uyandırıcı büyük gelişmelere rağmen, eğitim ortamlarında sürekli kullanılarak danışılan ve adeta eğitimin vazgeçilmez materyali olmayı başaran ‘kitaplar’ eğitim süreçlerindeki yerini ve önemini korumaya devam etmektedir.

Eğitici ders kitaplarının yanı sıra; edebi eser niteliği taşımakta olan çeşitli

kitaplar da, çocuklarda okuma zevki oluştururken onların yazılı ve sözlü ifade becerilerinin gelişimlerini destekleyici niteliklere sahip oluşları bakımından eğitim ortamlarında dikkat çekmektedir.

Eğitim süreçleri içerisinde kitapların önemli bir materyal olarak varlığını sürdürmesi; eğitimcileri ‘Hangi kitap?’ yönlendirmektedir. Ders dışı etkinlikler dahilinde çocuklara okutulması düşünülen edebi içerikli kitapların eğitimde kullanılması gibi durumlarda üzerinde önemle ve özenle durulması gerekli bir soru olarak belirginleşmektedir.

Araştırmanın eğitim açısından kazandıracağı düşünülen katkıları bakımından; kitapların eğitici boyutlarının tespitinde, eğitim programlarının eğitim durumları ögesinde bulunan öğretme ve öğrenme etkinlikleri çerçevesinde öğretme model ve yaklaşım, strateji, yöntem ve teknikleri açısından öğretmenlere bir örnek sunma ihtiyacıyla problemin çözümlenmesine gereklilik duyulmuştur.

Sayıtlılar

- Osman Şahin çocuk kitaplarının; diğer tüm eserlerindeki eğitici boyutların tespitinde yeterlidir.
- Yazarın eserlerinde karakter analizleri yapılarak eğitici boyutları saptamak olasıdır.
- Osman Şahin’in eğitim enstitüsü mezunu öğretmen kimliği, yazarın eserlerinde izler bırakmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Osman Şahin’in üç hikaye kitabı ve iki romanında (Kırmızı Yel, Güneş Harfler, Geloş Dağı Efsanesi/Kanatları Yamalı Kuş, Güney Arısı) bulunan kahramanların karakteristik bakımdan incelenmesi ve ortaya konulan veriler doğrultusunda eğitici boyutlarının değerlendirilmesi ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olan eğitimin (Ertürk, 1977) temel sorunsalı tanımdan da anlaşılacağı üzere bireylerdir.

Birey kavramının biyolojik, sosyal ve kültürel boyutlara sahip varlık olarak tanımını bulması; eğitimin bireylerin biyo psiko sosyo kültürel özellikleriyle ilgilenen bir kavram olarak gelişmesine sebep olmaktadır.

Sönmez (2004)'e göre açık bir sistem olan eğitim, toplumsal bir alt sistemdir. Toplumsal sisteme bağlı olan diğer alt sistemler ekonomi, siyaset, töre, gelenek, görenek, spor, felsefe, din ve inanç, iletişim, moda, güzel sanatlar, bilim ve teknik, nüfus ve yerleşim vb. gibi sistemler eğitim sistemini, eğitim sistemi de onları etkiler ve değiştirir.

Toplumsal kültüründen etkilenen eğitim; o kültürden taşıdığı izlerin yine topluma aktarılmasını sağlayan en önemli dinamiktir. Bu açıdan bir kültürleme süreci olan eğitimin kültürle arasında sıkı dokunmuş bağlar bulunmaktadır. Öyle ki Demirel (2005)'e göre; kültürel değerlerin aktarımı bir toplumda eğitim sisteminin temel işlevi olmalıdır. Bir toplumun değerleri, inançları ve normları yalnızca onları öğretme yoluyla değil, eğitim sisteminin işleyişinde onların açıklanmasıyla da diğer kuşaklara geçer gider. Toplumsal değişme ile okullaşma, çoğu kez eğitim kavramının eş anlamlısı olarak kullanılmaktadır. Birey çerçevesinde eğitimin en genel amaçlarına bakıldığında,

1. Bireylere bilgi ve beceri kazandırmak
2. Toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek nitelikte değerler üretmek
3. Eski ve yeni değerleri bağdaştırmak
4. Toplumdaki değerlere süreklilik ve esneklik kazandırmak
5. Çağ koşullarının gereklerine uygun ve geleceğe dönük yeni değerler üretmek

6. Var olan değerlerin yitirilmesini önlemek

gibi öğrencileri her anlamda tam donanımlı yetiştirmeye yönelik belirgin hedefler sunulmaktadır. Genel hedeflerin yanı sıra eğitimin işlevlerine de göz gezdirildiğinde;

1.Bireyin kendini gerçekleştirmesi (Kişilik gelişimi)

2.Bireyin insan ilişkilerini geliştirmesi, vatandaşlık sorumluluğunu geliştirmesi (sosyalleştirme-toplumsallaştırma)

3.Bireyin ekonomik etkinliğini geliştirmesi

gibi çeşitli boyutlarda bireylerin gelişiminin sağlanmasını gerekli kılan işlevler dikkat çekmektedir. Bu bakımdan eğitimin genel amaçlarıyla, işlevleri birlikte değerlendirildiğinde; eğitimin bireylerin sağlıklı bir kişilik gelişimiyle toplumsallaşabilme sürecinin mihenk taşı olduğu özetle söylenebilir. Eğitim denilen mihenk taşının ise her daim doğru yere, doğru zamanda, doğru biçimde oturtulabilmesi için gereken süreç gelişi güzel değil sistematik bütünler şeklinde geliştirilmelidir. Eğitimdeki bu sistematikliğin sağlayıcısı ise eğitim programlarıdır. Eğitim sisteminin devamlılığının sağlanma çalışmalarında ise eğitim programlarının dayandığı temellerle odaklandığı öğelerin, içeriğin, kazandırılacak ortak beceri ve disiplin alanlarının, genişletilerek irdelenmesi ihtiyacı doğmaktadır. Bahsi geçen ihtiyacı yola çıkılarak MEB'nin (2005) kabul ettiği yeni ilköğretim programlarının dayandırıldığı temellerin ve odaklandığı hususların incelemesi gerekmektedir. Gerekli duyulan incelemelerin; aynı zamanda okuma eyleminin öneminin vurgulanmasına da önemli katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Belirlenen ihtiyaçlara hizmet etmesini sağlamak amacı doğrultusunda eğitim programlarının sırasıyla; toplumsal, bireysel, ekonomik, tarihsel ve kültürel temelleri üzerinde durulmaktadır:

Programın Toplumsal Temelleri

2005 yılında belirlenen ve uygulamaya geçilen programın toplumsal dayanakları aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri içerisinde psikolojik, ahlâkî, sosyal ve kültürel konularda gelişimlerini hedefler

- Öğrencilerin, sorumluluklarını ve haklarını bilen, çevresiyle uyumlu kişiler olarak yetişmeleri için çaba gösterir. Toplumun önemseydiği sorunlara karşı duyarlıdır.
- Engelli ve üstün nitelikli öğrencilerin sorunlarına duyarlılık gösterir.
- Demokrasinin bireyler arasında karşılıklı görev ve sorumluluk gerektirdiğini, bireylerin demokrasi içerisinde hakları olduğu kadar görevlerinin de olduğunu kabul eder.
- İnsan haklarına saygı bilincinin gelişimine önem verir.
- Kişilik gelişimi eğitimi konusunda çaba gösterir.
- Spor toplumsallaşmanın bir aracı olarak değerlendirir.

Ertürk (1977)'e göre; bir program, toplumdan ve toplumsal yapıdan uzak kalmaz. Çünkü yetiştireceği kişiler toplumun birer üyesi olacaklar ve o toplumda yaşayacaklardır. Bu kişiler toplumun ihtiyaçlarına cevap vereceklerdir. Bu nedenle, toplumun ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmeye gerek vardır. Bu ihtiyaçlar bilindikten sonra, hedefler ona göre belirlenecek ve bireyler o ihtiyaçları giderecek biçimde yetiştirilecektir.

Programın Bireysel Temelleri

Programın temellerinde öğrencilerin esasında birey oluşları ve birey oluşlarından kaynaklı ihtiyaçlarına da yer verilmiştir:

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarıma zevkini sağlamak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için yol göstericidir.
- Günümüzdeki bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlıdır.
- Öğrencilerin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bireyler olarak yetişmesini önemser.
- Öğrenmeyi öğrenmenin gerçekteşmesini ön plânda tutar.
- Bilginin önemine, katmanlarına ve farklı bilgi edinme yollarına duyarlıdır.

- Okullarda, öğrencilerin güvenilir bireyler olduğu mesajının, hayat biçimine dönüşmesini sağlar.

Programın Ekonomik Temelleri

Programın gerçekleştirilmesi boyutunda gerekli duyulan ekonomik dayanaklara ve programın kalkınmayı sağlayıcılığının vurgulanmasına da ekonomik temeller içerisinde yer verildiği görülmektedir:

- Sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesini benimser.
- Programlarda, yöresel ekonomik farklılıkları göz önünde bulundurur.
- Ekonominin yetişmiş insan gücü taleplerini yeterli düzeyde karşılamak amacıyla gerekli önlemleri alır.
- Öğrencilerin girişimci bir ruhla yetişmelerini önemser.
- Üretim odaklı olmayı ön plânda tutar.

Programın Tarihsel Ve Kültürel Temelleri

2005 yılında MEB tarafından kabul görülen programın aslını oluşturan bireylerin esasta toplumun özünü oluşturduğu programda tarihsel ve kültürel temellere de yer verilmesinden anlaşılmaktadır. Buna göre toplumsal birikimin önemiyle ilgili olarak tarihsel ve kültürel temeller programda aşağıdaki gibi yer almaktadır:

- Atatürk İlke ve İnkılâplarını insan yetiştirme modelimizin ana unsurlarından biri olarak değerlendirir.
- Tarihsel, kültürel ve sosyal kalıtımı destekleyici ve geliştirici öğeler taşır.
- Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri içerisinde değişerek gelişmelerini, gelişerek değişmelerini hedefler.
- Tarihimizi geleceği plânlamanın işlevsel bir aracı olarak değerlendirir.
- Kültürel ve sanatsal değerlerimizi, kişilik gelişiminin ve toplumsallaşmanın bir aracı olarak görür.
- Tarihsel ve kültürel birikimimizi, evrensel kültüre özgün bir katkı sağlamanın manevi aracı olarak görür.

İrdelenen tüm bu temel yapıların yanı sıra programın bu temellerden yola çıkılarak dayandırıldığı birtakım vazgeçilmez öğeleri de söz konusudur. Programın odaklandığı öğelere de bakılacak olunursa MEB bu öğeleri aşağıdaki gibi belirlemiştir.

Programın Odaklandığı Öğeler

Programın dayandırıldığı temellerin birbirine bağlandığı özellikle üzerinde durulması gerektiği belli başlı önemli odak noktaları bulunmaktadır. Bu odak noktaları aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Türkçeyi doğru ve etkin kullanma
  - Kültürel değerlere ve sanata önem verme
  - Okumaktan ve öğrenmekten zevk alma
  - Duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etme
  - Ailenin eğitim-öğretime katılımını destekleme
  - En az bir yabancı dili etkin bir şekilde kullanma
  - Bilişim teknolojilerini amacı doğrultusunda etkin ve verimli bir şekilde kullanma
  - Birlikte çalışma ve iletişim kurma
  - Çevresinde oluşan değişimlerin farkında olma ve her türlü değişime uyum gösterme
  - Bireyin görev ve sorumluluklarını, bireyin kendisinin belirlemesi gerektiğinin bilincinde olma
  - Yakın çevrede ve farklı ülkelerde fırsatlar bulmaya istekli olma ve bulunan fırsatları değerlendirmek için bilinçli çaba gösterme
  - Çevreye farklı bir gözle ve mantıkla bakılırsa daha önce hiç fark edilmeyen fırsatlar çıkabileceğini benimseme
  - Hayattaki kurallara uymaya ve işleri yapmaya istekli olma ve uygulama kararlılığı gösterme
  - Şartlandırmaya karşı olma
  - Hoşgörünün esnek bir zihin yapısının anahtarı olduğunu fark etme
- (MEB, 2005)

Bahsedildiği üzere hedeflenen kitlenin; öğrencilerin belirlenmiş temellere dayalı olarak eğitim-öğretim deneyimleri gerçekleştirebilmeleri yeni programın en temel amacıdır. Amacı gerçekleştirmek için; öğrencilerin her anlamda donanımlı biçimde yetiştirilmesi gerekmektedir. Eğitimdeki yeni öğretim yöntem, teknik ve stratejilerle derslerin işlenişlerinde bu amaçlara katkıda bulunmasını sağlamak için kullanılması kaçınılmaz bir zaruret olarak görülmektedir. Bu zaruret, çalışmada öncelikli olarak eğitimsel yaşantıların oluşturulmasına ve öğretme işi ile yaşantı arasındaki bağların kurulmasına ihtiyaç doğurmaktadır. Bu açıdan Ertürk (1977)'e göre; “eğitimsel yaşantılar, hem hedeflere hem de eldeki öğrencilere uygun düşecek biçimde maksatlıca tasarlanmış, planlama ve gerçekleştirilmiş yaşantılar olması gerekir. Öğrenmeyi kılavuzlama veya sağlama faaliyeti demek olan öğretme de, öyleyse, yaşantılar yoluyla işleme durumundadır. Kişinin yaşantılarından geçmeyen bir öğrenme olamayacağı gibi bir öğretme de söz konusu olamaz. Öğretme kavramlarının ve öğretmeyi kılavuzlayacak kişilerin öğrenme kavramlarından otomatik bir biçimde çevirme yoluyla elde edilemeyeceği, öğretmenin kendine özgü bir mahiyeti olduğu doğru olmakla birlikte, yaşantı yoluyla işleme bakımından öğretme, öğretmen uydusu olmaya ve kalmaya mahkumdur. Öte yandan, yaşantıya da ancak çevre yoluyla ulaşılabilir. Bu demektir ki geçerli öğrenmeyi kılavuzlamak ya da sağlamak için, öğretme faaliyetleri, belli geçerli yaşantı ya da yaşantıları olası kılacak durumları yaratıcı nitelikte olmak gerekir.”

Çalışmadaki eğitici boyutların tespitinde, MEB'in belirlemiş olduğu yeni programın ilkeleri göz önünde bulundurularak; hedefler/kazanımlar açısından başta Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinin genel amaçlarına dikkat çekilmişse de disiplinler arası ilişkiler de göz ardı edilmemiştir. Aynı zamanda öğrencilerin kazanımları gerekli nitelikler de düşünülerek eserler sahibi oldukları karakterlerin özellikleri bakımından incelenerek bu amaca hizmet edebilecek olanlar belirlenmiştir. Çalışmada, eğitici boyutların belirlenmesinde hedefe yönelik özelliklerin tespit edilmesinin üzerinde durulurken; öğretimin planlaması süreci içinde bu eğitici boyutların nerelerde nasıl kullanılacağına ilişkin gerekli ip uçları da vurgulanmaktadır. Eğitimin hedeflerini gerçekleştirme amacıyla öğrenme-öğretme faaliyetleri planlanırken ve bu planlamanın uygulaması yapılırken yol gösterici öğeler olan öğretimin;

- Hedefe göreliliği
- Öğrenci düzeyine uygunluğu
- Öğrenciye göreliliği
- Yaşama dönüklüğü
- Hayatiliği
- Ekonomikliği
- Güncelliği
- Uygulanabilirliği
- Transfer edilebilirliği
- Sosyallığı

gibi ilkelerinin ön gördüğü biçimler dikkate alınarak karakter analizlerinin eğitici boyutlarının tespitleri tamamlanmıştır.

Öğrencilerin ders kitapları dışında; kendi ihtiyaçlarına ve seviyelerine uygun nitelikte olabilecek edebi okumalar yapmalarının desteklenmesi; tespiti öngörülen durumların yanı sıra eğitim-öğretim ortamlarında belirlenen hedefleri kazandırabilmeyi amaçlamada önemli bir yardımcı kuvvet sağlamaktadır. Çocukların edebi okumalar yapmasının sağlayıcısı ise rehberlik eden öğretmenlerinin onları çocuk edebiyatına yönlendirme girişimleridir. Bu açıdan çocukların zihinsel ve dilsel gelişimlerinin sağlanmasında çocuk edebiyatının önemini Kıran'ın Alpay (1984)'ten aktardığına göre; "İnsan doğarken bedensel, ruhsal ve düşünsel gelişme açısından belli bir gücü beraberinde getirir. Ortam bulur, beslenir ve geliştirilirse bu gücün, olumlu bir sonuç alınabilecek tarzda biçimlendirilmesi gerçekleşir, ortam bulamaz, beslenip geliştirilemezse bedenlen büyüse ve biçimlense bile, ruhsal düğümlenmeler, düşünsel gerilikler, beceri eksiklikleri ortaya çıkabilir. Hemen her ülkede özellikle gelişmiş ülkelerde çocukların yalnız bedensel ve ruhsal değil düşünsel gelişmelerine de özen gösterilir, önem verilir."

Kitap okuma alışkanlığının ve çocuk kitaplarının çocukluk yıllarında sağladığı okuma alışkanlığının önemini vurgulamadan önce, Kadioğlu'nun çeşitli kaynaklardan derleme yaparak hazırlamış olduğu Türkiye'de kitap okuma alışkanlığı üzerine hazırlanmış raporların iç karartıcı tablosuna bakmakta fayda vardır:

Eğitim-Sen'in bir araştırmasına göre, öğretmenlerin yüzde 8'i hiç kitap okumuyor. Yüzde 39'u ise bu konuda bilgi vermek istemiyor. Yüzde 28'i ayda bir kitap alıyor. Doğan'dan aktardığına göre: "Ülkemizde 10 bin kişiden 3 kişi yılda 10 ve üzerinde kitap okuyorsa kitap kurdu sayılıyor."

Bağımsız Eğitimciler Sendikası'ndan yapılan açıklamaya göre, kitap okuma oranının yüzde 4,5 olduğu Türkiye'de yılda sadece 23 milyon adet kitap basılıyor. Japonya'da ise bir yılda basılan kitap adedi 4 milyar 200 milyon. AB ülkelerinde yıllık kitap harcaması 500 dolarken Türkiye'de bu rakam 2 dolar düzeyinde seyrediyor.

Gazi Üniversitesi'ndeki 1915 öğretim üyesiyle yapılan araştırmaya göre: öğretim üyelerinin yüzde 21.9'u sadece akademik yayın okuyor. Yüzde 56.2'si ayda bir-iki kitap okuyor.

Türkiye kitap okuma konusunda çoğu Afrika ülkelerinin de gerisinde kalmış durumda.

Japonya'da toplumun % 14'ü,

Amerika'da %12' si,

İngiltere ve Fransa'da % 21'i düzenli kitap okur iken,

Türkiye'de durum % 0,01 yani on binde bir.

Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Rapor'unda kitap okuma oranında Türkiye, Malezya, Libya ve Ermenistan gibi ülkelerin bulunduğu 173 ülke arasında 86. sıradadır.

Bir yılda kişi başına düşen okuma sayıları ise:

- ❖ Bir Japon bir yılda ortalama 25 kitap okuyor
- ❖ Bir İsviçreli bir yılda ortalama 10 kitap okuyor
- ❖ Bir Fransız bir yılda ortalama 7 kitap okuyor
- ❖ Türkiye'de 6 kişiye yılda 1 bir kitap düşüyor.

Kaynaklardan derleyerek sunduğu verilerde Türkiye'nin kitap okuma alışkanlığının aslında hiç alışılmamış bir durum olduğunu üzüntüyle gözler önüne sermektedir. Kitap okuma alışkanlığının bu derece düşük olduğu bir toplumda çocuk edebiyatı aracılığı ile çocuklara okuma zevkini aşılamanın imkansız gibi görüldüğü açıktır. Çocuk evde ailesini, okulda öğretmenlerini ve arkadaşlarını örnek alan sosyal öğrenme konusunda çevresindeki tutumlara karşı tam anlamıyla duyarlı bir varlıktır.

Onların duyarlılıklarını oluşturacak ortamların olmadığı durumlarda okuma alışkanlığı kazanmalarını beklemek biraz ütöpik olacaktır. Bu araştırmalar kanayan yaraların aslında ne kadar derinleşmiş olduğunun da kanıtıdır. Aydın’a göre (2008), “Bütün dinlerde Tanrı insanlardan okumalarını istemiştir. Bugün bireyin kendini geliştirmesi ve çağdaş toplumların oluşmasının temelinde okuma alışkanlığı yatmaktadır. Çünkü; kalkınmış toplumların bugünkü gelişmişlik düzeyine ulaşmasında bu gerçek kendisini net bir biçimde göstermektedir.”

Eldeki veriler, toplumu gelişmiş medeniyetler seviyesine rahatlıkla çıkarabilecek olan eğitim ile ilgili gerekli çözümlerin ihmal edildiğini kanıtlar niteliktedir. Gelişme çabaları dahilinde eğitim-öğretim ortamlarında ders kitabı haricindeki edebi okuma alışkanlığının toplumu her zaman bir adım daha öne götürdüğü düşünülürse, okuma sevgisi ve alışkanlığının desteklenmesi gerekmektedir. Edebi okuma alışkanlıklarını ise insanların öncelikle çocukluk yıllarında daha sonra ergenlik ve son olarak da erişkinlik çağında edinebildikleri bilinmektedir. Dolayısıyla okuma alışkanlığının kazanılmasında kritik dönemlerde edinilmemiş bir durumun ilerleyen zamanlar içerisinde de kazanılamayacağı açıktır. Belirlenen tespitler açısından çocukluk yıllarının önemi aşıkardır. Bir çocuğun sadece bedensel gelişimi değil ruhsal, düşünsel, duygusal ve dilsel gelişimleri de mutlak suretle desteklenmelidir.

“Eğitimin tüm hedeflerine erişmeye çalışılırken, öğrencilerin beden ve akıl sağlıklarının zarara uğratılmaması; zaman, emek, malzeme vb. bakımından ekonomi sağlanması gibi koşulların karşılanması gerekir. Özellikle devimsel becerilerin ve bilişsel yeterliklerin kazandırılmasında bunlardan başka önemli bir sınırlama olmayabilir. Bu iki alanda, genellikle ne kadar çok ve yüksek düzeylerde öğrenme olursa o kadar iyidir. Ancak, duyuşsal özelliklerin kazandırılması söz konusu olduğunda yeni bazı koşulları da karşılamak gerekir. Toplumsal değerlerle çok sıkı bir ilişkisi bulunan aslında belli değerlerin özümsemesi demek olan bu hedeflerin belli bir dozda ve gerek birbiriyle, gerekse toplumun değerleriyle uyumlu olacak şekilde gerçekleştirilmesi istenir. Hedeflerin gerisinde kalınması kabul edilemeyeceği gibi onların çok ilerisine gidilerek öğrencilerin belli değerlerin gözü kapalı kulu, kölesi ya da fedaisi olmaları da kabul edilemez” (Özçelik, 1998).

Çocukların hayatlarında onlara rehberlik edecek öğretmen ve ebeveyn davranışlarıyla birlikte okuma sevgisini aşılayabilmek amacıyla çocuk edebiyatının eğitimdeki yerinin üzerinde önemle durulmalıdır.

Kıran'ın Kuzu'dan (2002) aktardığına göre; "Çocuk edebiyatı, çocukları hafife almayan, ciddi, en az yetişkin edebiyatı kadar ustalık ve titizlik gerektiren, edebiyatın içindeki incelikli bir yazarlık alanı olarak algılanmalı ve çocuğun eğitiminde, özellikle de dil ve edebiyat öğretiminde araç olarak kullanılacak öyküler bu bilinçle üretilmiş olanlardan seçilmelidir."

Çocuk edebiyatının amaçlarını da bu tanım ve eğitim programlarının hedeflediği öğrenci kalitesi açısından düşündüğümüzde Kıran'ın Karatay (2007)'den aktardığına göre;

- 1) Bilgilendirme, zevk verme, başarıma isteği uyandırma,
- 2) Çocuğa yaşamı tanıtmaya, kendine güven duygusunu geliştirme,
- 3) İnsana ve çevreye karşı duyarlı olma bilincini kazandırma, çocuğu sosyalleştirme,
- 4) Çocukta dil gelişimini sağlama, çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlama,
- 5) Düşündüklerini ve hissettiklerini yazı yoluyla anlatma isteği uyandırmadır.

Çocuk edebiyatının öğrencilere kazandıracakları ile araştırmada bahsedilen eğitimin temelleri ve odaklandığı noktalar beraber değerlendirildiğinde özetle yapı bakımından çeşitli benzerlikler taşıdıkları söylenebilir.

"Okumayı sevdirmeyen bir eğitim, diplomalı cahiller yetiştirir. Sürekli okuma ve öğrenme merak ve alışkanlığı gelişmeyen bireyler zihinsel kapasitelerini yeterince geliştiremezler. Düşünce gücü yeterince gelişmeyen toplumlar, maddi ve manevi kalkınmalarını tamamlayamazlar" (Aydın, 2008).

Özetle eğitimde çocuk edebiyatının gereken önemi görmesi durumunda hedeflenen kazanımlara ulaşmanın zor olmayacağı anlaşılmaktadır. Bu bakış açısı, çalışmaya duyulan ihtiyacın nereden kaynaklandığını anlaşılmaktadır.

Osman Şahin Öykücülüğü ve Romanları Üzerine Bir Literatür Çalışması

Osman Şahin eserlerinin edebiyat dünyasında yankı bulduğu çeşitli gazete ve dergilerde edebiyat dünyasının önemli isimleri tarafından kaleme alınarak yayımlanmış yazılar, tez çalışmasında yapılan yorumların tutarlılığını karşılaştırmak ve araştırmanın alt yapısını sağlamlaştırmak amacıyla tek tek taranmıştır.

Osman Şahin öykü ve romanlarına konu açısından yaklaşıldığında; özünde belirginleşen bir konuya ait oldukça geniş bir yelpazeyle karşılaşılır. Bu yelpazeyi oluşturan esas tema; Anadolu köyleri ve bu köylerde yaşayan bin bir türden derdi anlatılagelen köylülerdir.

“Şahin’in öykülerinin en başarılı yönlerinden biri, iyi yürekli, yalın, ancak yoksulluk içindeki halkın yalnız doğanın zulmüne ve acımasız feodal bir ekonomiye karşı değil, amansız bir dini tutuculuğa karşı da çabalamaları etkileyici betimlemesidir. İnsanların toprağı, yolu, insanca konforları ve çoğu zaman umutları bile yoktur. Tema olarak ‘Köy Romancılığı’ olarak bilinen ve Türk edebiyatında 1940’lardan sonra baskın bir akım olarak ortaya çıkan türün örneklerinden olduğu söylenebilir. Öykülerinin çoğu acı çeken, kimi zaman sabırlı, kimi zaman başkaldıran kırsal kesim insanlarını konu almaktadır. Ancak Şahin’in yazını şimdi hemen hemen ortadan kalkmış olan ‘Köy Romanı’ türüne indirgenemez. Psikolojik derinliğe inmekteki ustalığı nedeniyle Şahin, eserleri bu konuda yeterli olmayan birçok yazarı geride bırakmıştır” (Halman, 2001).

Yazarın bu konuya verdiği önemle ilgili olarak Özbilgen (2003)'e göre;

“Öyküleri köyleri anlatıyordu ama, o bir ara furyası çıkan ucuz köy edebiyatı, ‘köylümüz başımızın tacıdır ne yaptıysa doğrudur, biz ona hayranız’ edebiyatı değildi onun yazdıkları. Nasıl ki Nazım Hikmet, sevgi dolu bir yaklaşımla ‘onların korkak, hain, zalim ve çocuk olduklarını söyleyebiliyorsa...Nasıl ki Yaşar Kemal, köylünün bütün oyunlarını, düzenlerini, zalimliklerini ve saflıklarını ve acımasızlıklarını, yani insana ait tüm duygularını, büyük romancıların anlatımı ile ortaya döküyorsa Osman Şahin de öyküleri ile köy insanının, daha doğrusu çocukluğunun geçtiği Toros dağları insanlarını, Yörüklerini, hırsları, acıları ve onurları ile yoğrulmuş ruh ile öykülerine döküyordu”

Köy ve köy romanının temellendirilmesiyle ilgili olarak Güzel (2007)'de şöyle değerlendirme yapmaktadır;

“Sistem olarak, bir üretim ilişkileri demeti olarak feodalizm bitti bitecektir. Ama Osman Şahin, o dönemin güzelim insanlarını, insan ilişkilerini ve ürettiklerini unutmamaktadır. Bunlara özlem duymak, feodalizmi ve onun değerlerini övmek değildir. O dönemin çok sesli, türkülü ve atlı ortamına, kilimli, göçerli, çadırli, çok renkli havasına bir ağıttır” (Güzel, 2007).

Yazarın eserleri ana konu etrafında çeşitlenen ve çoğalan bir özellik göstermektedir. Bu bakımdan yazarın konu merkezindeki Toroslar, Çukurova ve G.doğu Anadolu topraklarındaki köy yaşantısında yer alan köylülere derinlemesine bakıldığına;

“Toroslar’ın insanı, o insanın iç dünyası, acıları, sevinçleri, özlemleri, Fırat boyları ezgilenir yapıtlarında. Güney Anadolu söylenceleri, gelenekleri, görenekleri, deyimleri, renkleri, zenginlikleriyle sergilenir. Olaylar çarpıcıdır öykülerinde, ölüm, şiddet, korku, aşk...” (Başaran, 2001)

Yağcı (2001)'e göre; “Çağdaş söylence ustasıdır Osman Şahin. Doğayla bütünleşmiş, törelerce kuşatılmış insanların sevgilerle örülmüş yaşamlarının söylence ustası; bilgelerin sözcüsü...Sımsıcak ilişkilerin öykücüsü; yüzyıllar boyu damıtılıp gelen sevgilerle, öfkelerle, kinlerle, düşlerle, hüznlerle dolu insan dramlarının...” Yazarın eserlerine konu edindiği önemli çözümlemeler de yine Yağcı (2001)'de şöyle değerlendirilmektedir; bilincin ve duyarlılığın eksik olmadığı bu öyküler, aynı zamanda yurt gerçekliğinin de yoğunlaştırılmış, süzölmüş, estetize edilmiş özü. Bir özün öykücüsü yani Osman Şahin; seçtiği yer ve zamanda ise işlediği doğanın ve toplumun içindeki insani özün öykücüsü...

Osman Şahin karakterleri okurun hayal gücünde görsel olarak canlanabilecek biçimde fiziksel manada tasvirlenmemiştir. Buna rağmen karakterler oldukça gerçekçidir. Çünkü; karakterlerin yaşadığı acılar, mücadeleler, yorgunluklar, mutluluklar, hasretler öylesine gerçektir ki okur, gözünde canlandırmaya da kişileri, yanı başlarında soluk alıp verdiklerini duyumsar. Bu yazarın karakterleri oluşturmada ruhsal portrelerini özenli biçimde sık dokumasından kaynaklanmaktadır.

Yazarın eserlerindeki söz konusu gerçeklik sadece karakterler boyutuyla sınırlı kalmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Özdemir (2007)'e göre; “Türü ne olursa olsun her yazınsal yaratım bir somutlamadır. Bu da insanoğlunu iç ve dış dünyasını tanımayı, bu iki dünyayı tümleşik bir örüntü içinde vermeyi, algılamayı zorunlu kılar. Osman Şahin, bu gerçeğin ayırımında olan bir öykücü. İnsanın duygu evrenini, bu evreni biçimlendiren toplumsal koşulları çok iyi okuyor: Çünkü yaşama dıştan, kitapların penceresinden değil, yaşamın içinden bakıyor.”

“Osman Şahin romanlarının kaynaklarına yönelindiğinde, onun gerçekçi temelini ve sağlam sosyal tabanını kuran iki ana unsura rastlanacaktır (Yeşildağ, 2001):

1. Yazarın yöneldiği, içinde yer aldığı ve romanlarında yansıttığı sosyal gerçeklerin kendi başına taşıdığı önem. Tematiğin, kullanılan malzemenin özgün gücü. Bu özün yazara sağladığı dinamik ve içinde yaşadığı potansiyel özü aşma çabası. Bu öge Osman Şahin romanlarının klasik roman kalıplarının dışında bağımsız ve güçlü bir çıkışa olanak verebileceği gibi, roman konularının sosyolojik boyutunu da oluşturmaktadır. Bu da kimi zaman yazarı edilgen ve tavırsız bir duruma itmekte, sanatsal bir iletici durumuna sokmaktadır (Yeşildağ,2001).
2. Gerçekliğin dolaysız olarak yansıtılmasına dayanan, yazarın duygu ve düşüncelerine yazınsal oluştta en aza indirgeyen betimleyici, belirleyici biçimiyle, pratikten gelme; fakat aynı zamanda duyarlıklı bir estetik formasyon. Gerçeğin içinden çıkan ve büyük oranda ona dayanan yazarın yabancılaşmamış özü verme tarzındaki doğruluk (Yeşildağ, 2001).

Kişilerin görsel verileri çok vurgu bulmasa da eserlerde yapılmış olan betimlemelerdeki detaylar öylesinedir ki; olaylar adeta bir film şeridi gibi okurun hayal dünyasından akıp gider. Öykü ve romanlarının okurda film tadı bırakmasında ise; Osman Şahin'in sinemacılık yönünün etkili oluşu söz konusudur. Eserlerinden yansıyan bu özelliğiyle beraber okurun edebi anlayışında bıraktığı tatta kitaplarının vazgeçilmez olmasında etkili bir nitelik olmaktadır. Çünkü yazar; birbirinden değerli ozanları ve yazarları bağrında besleyen Anaolu'dan ve Anadolu insanından

esinlenmiştir. Her mevsim ayrı renge bürünen ve her mevsim ayrı ürünün yetiştiği uzak toprakları; Torosları ve civarını anlatmıştır ki; Anadolu'nun insanları da Anadolu gibidir; ayrı renkte ayrı mevsimlerde dirler. Bu da köyü ve köylüyü anlatan eserlerinin aynı odakta durmasına rağmen, odaktan çok uzak boyutlara açılımlar yapabilmesini açıklar niteliktedir. İlhamını aldığı Anadolu insanları aynı paydadadırlar ancak; her biri ayrı soluk, ayrı renk ve ayrı mevsimdir. Bir öykücü olmasına rağmen, anlatımındaki sadeliğin taşıdığı yoğunluk; eserlerinin okurda şiir tadı bırakmasına sebep olmaktadır.

“Modern anlatının göz ardı ettiği, ‘Geleneksel halk öykülerinin anlatım tekniğinden, masal özgü söyleyiş biçimlerinden’ yararlanılarak kurulan bol sözlü, yinelemeli anlatım Osman Şahin’in elinde, dilin alanının genişleten, renklendiren özgün bir biçim olanağına dönüşür. Duygu değeri yüksek sözcüklerle örülür bu söz dokusu; öykünün şiire açılan penceresi aralanır” (Bilir, 1998).

“1983 tarihli öykü kitabı Acı Duman’ı incelediğim ve 1984 yılında World Literature Today’de yayınlanan bir yazımda şunları belirtmişim: ‘Şahin’in öykülerindeki yoğunluk ve ritmik yapı baş döndürücüdür. Türk yazınındaki pek az yazar birkaç sayfalık bir betimlemeye böylesine yoğun duyguları sığdırabilir.’ O zaman yaptığım bu gözlem Şahin’in yazın sanatının ilerleyen yıllarındaki gelişimi karşısında geçerliliğini sürdürmüştür (Halman, 2001).

Yine yazarın eserlerinde yer bulan yoğun anlatım konusunda, Yağcı (2001)’e göre ise; “Lirizmin doruğuna ulaşan diliyle yaşamı öyküleştiren dünü bugüne, bugünü yarına taşıırken, insan derdinin sanatçısı olduğu gerçeğinden hiç uzaklaşmayan bir yaratıcılığın; insanın doğayla ve toplumla ilişkilerindeki trajik halkaları yakalamasını bilen bir ustalığın öyküleridir Osman Şahin’in öyküleri...”

“Şahin’in öykülerinin neredeyse tümü, özleri bakımından birbirlerine çok yakın ortamlar içinde, insanın insanla, gelenekle, doğayla ilişkilerini yansıttı bize; bunu da arada bir ‘dair’lere, ‘ait’lere yer verdiği olsa bile, Çukurova’nın, Güney Doğu Anadolu’nun dupduru ve dopdolu dilinden, havasından, suyundan, toprağından süzölmüş, yalınlığı ölçüsünde şiirsel bir anlatımla gerçekleştirdi” (Yücel, 2007).

“Kuşku yok ki Osman Şahin bir anlatı ustası. Öyküde fazla biçim kaygısına düşmeden, söz ekonomisi için fazla titizlenmeden, bu toprakların, binlerce yıl öncesinden gelen acılı türküsünü söyler” (Güler, 2007).

Yazarın eserlerinde konu olarak sadece insan yoktur. Aynı zamanda, 'doğa' unsuru da kendisini göstermektedir. Bu konuda Ülker (2007)'ye göre; “Onun öykülerinde Anadolu kasabalarında, dağ köylerinde, dağıyla, yaylasıyla uçsuz bucaksız bir coğrafyanın içinde dolaşmaya başlar insan. Kendi deyişiyle söylersek; ‘otça konuşmak, kokuca duymak, rüzgarca solumak’tan ve Anadolu’dan geçen öyküler okuruz. Osman Şahin’in öykülerindeki doğa betimlemeleri, öylesine canlı, somut ve çarpıcıdır ki bunlar neredeyse başlı başına birer doğa öyküsüdür. Öykü kahramanları doğanın unsurlarıyla birer arkadaş gibi, yakın bir dost gibi konuşur, bazen de anlatıcı hayvanların ve ağaçların diliyle söze karışır.”

Eserlerindeki konu ve anlatım dili bakımından sayılan özelliklerinin yanında yazarın birçok kitabında kendisini hissettiren farklı bir özellik daha bulunmaktadır. O da Osman Şahin'in yazarlık kimliğinin yanı sıra köy enstitüsü mezunu öğretmen kimliğinin de yankısını bulmuş olmasıdır. Bu konuda Atıcı (2008)'e göre; “Osman Şahin’in öykülerinde doğayı, doğanın acımasız koşullarını, o koşullarda sıkıntılar içinde yaşayan insanları, göçerleri, ezilenleri, sömürülenleri, sahipsizleri, kan davalarını, kara bilgisizliği, acımasız töreleri ve kadınları anlatır. Anlattıklarında Köy Enstitülerinde öğrendiklerinin, öğretmenlik yaptığı yıllarda yaşadıklarının büyük yeri vardır. Kafasının bir köşesinde hep ışıltılı Bursa bıçağı gibi keskin yaşananlar durur. Bu yüzden saf tuttuğu cephe de belirginleşir öykülerinde. Bu cephe, insanın kul olmadığı, insanın insanı sömürmediği, eğitim ve diğer hakların ortaklaşa eşit paylaşıldığı bir düzendir. Aydınlanmacı bir yazar olarak Osman Şahin ülkemizin sorunlarına duyarsız değildir. Aksine bu sorunları anlatır öykülerinde. Son zamanlarda okuyucunun önüne büyük reklamlar yapılarak okuyucunun önüne çıkarılan büyük yazarlardan değildir o! Ülkesinin, cumhuriyetin değerlerine hiç yan gözle bakmaz!”

Yazarın köy edebiyatı yaparak bu konuyu aşarak işleyip evrensel boyutta da eserler verdiğine dair Akın (2006)'da şunları belirtmektedir; “Orta Amerika ile Anadolu arasında 20 bin kilometreden fazla uzaklık var. Fakat Fabian Dobles ile öykücülüğümüzün yaşayan büyük usta kalemlerinden biri olan Osman Şahin sanki bir dağın iki farklı yamacında yazıyor gibiler. Osman Şahin’in kitaplarını büyük bir hayranlıkla okuduğum için Dobles’in kitabının her sayfasında Toroslar’ın bu büyük yazarını da selamladım. Şahin de, kimi öykülerinde elli yıldan beri ayrı kaldığı

Yörük köyüne geri döner ve çocukluğunun ardına takılır; ağaçların dallarında, kuşların ötüşünde, sümüklü böceğin geride bıraktığı yaldızlı yolda çocukluğunun izlerini arar”

“Şahin’in öykücülüğümüze apayrı bir çizgi, apayrı bir duyarlık evreni getirdiğini burada belirtmek gerekiyor” (Andaç, 1999).

Yazar kendi dilinden kendi öykücülüğünü, yazın hayatını; birkaç güzel cümle ile şöyle özetlemektedir:

“...yazdığım her öykü ya da roman, film senaryosu, benim yaşama olan anısal tutkularımın bir çeşit özeti gibidir. Hem yaşadığım çağa olan bir tanıklığımdır, borcumdur, hem de geleceğe karşı bir savunmamdır, kendi yürek ışığını açık tutmamdır.”

Osman Şahin’in Öz Geçmişi

1940’ta Mersin’nin bir Toros köyü olan Aslanköy’de doğar. Kendi değımiyle “ kıraç tepedeki domates fidanı” gibi olan yoksul bir çiftçi ailesinin on üç çocuğundan biridir. Çocukluğu Toras’larda yoksulluk içinde geçer. İlköğrenimini köyünde bitirir ve ikinci doğum olarak gördüğü Diyarbakır Dicle Köy Enstitüsüne girer. Dicle Köy Enstitüsünü bitirdikten sonra Siverek’e bağlı Fırat nehri kenarındaki Bucak aşiretine bağlı Kalemli köyüne öğretmenliğe atanır. Henüz on sekiz yaşındayken büyük aşiret kavgalarının, silaha tutkun yöre insanların içinde bulur kendini. Fırat taşığında nehrin kıyısına kustuğu insan ölülerini görür. Bunlarla ilgili hep notlar alır. Yıllar sonra bu notları Kırmızı Yel, Fırat’ın Sırtındaki Kan/Bucaklar ve Yeraltında Uçan Kus adlı belgesel romanlarıyla kitaplaştırır. Bölgenin büyük aşiretlerinden Bucaklar’ın 200 yıllık tarihiyle, 1960’li yıllarda patlak veren Bucaklar Kan Davası’nın içyüzünü anlattığı, Fırat’ın Sırtındaki Kan/Bucaklar, sadece Türk Edebiyat tarihine değil, bugün hala konuşulan bir konu olarak, Türk siyasi tarihine de önemli bir eser olur.

1961-67 yılları arasında Malatya Lisesinde beden eğitimi öğretmenliği yapar. Öğrenciliği de dahil hayatının on dört yılının geçtiği Doğu ve Güneydoğu’da özellikle Malatya, Elazığ, Tunceli, Maraş yöresinde 33 köy hakkında çok geniş

folklor araştırmaları yapar, 33 defter not alır. Bu araştırma ve incelemeler sonucu topladığı 1645 bulmaca ve bilmeceyi Su Kurusu adıyla yıllar sonra yayımlar.

1967-1974 yılları arasında İzmit'e spor öğretmenini olarak atanır. Türkiye Öğretmenler Sendikası'nda (TÖS) çalışır. 1970 TRT ödülleri köy kökenli ve Köy Enstitüsü çıkışlı iki sanatçı çıkarır ortaya. Bunlardan biri Ümit Kaftancıoğlu, diğeriye Osman Şahin'dir. 1970'de yayımlanan Kırmızı Yel, Şahin'in ilk kitabıdır ve TRT Öykü Ödülünü alarak geniş ilgi bulur. Daha sonra Türk sinemasının unutulmaz filmleri olacak Kibar Feyzo, Adak ve Fırat'ın Cinleri bu kitabında yer alır. Şahin'e Türk sinemasında eserleri en çok filme çekilen yazarlardan biri olma ünvanını getirecek yolun başıdır bu aynı zamanda. İlk öyküsünü Yılmaz Güney satın alır ancak filme çekemeden hapse girer. O parayla İstanbul'da bir ev alır ve öğretmenliğe Suadiye Lisesi'nde devam eder.

1980'li ve 90'li yıllar Osman Şahin'in yazarlığının en verimli zamanları olur. 1980'li yıllarda dört kitap yazar. Bunlardan Ağız İçinde Dil ile 1980'de Nevzat Üstün Öykü Ödülünü alır. 1990'lar Osman Şahin adının hem Türk sinemasında hem de edebiyatında, yurt dışında da sıkça bahsedilmeye başlandığı yıllar olur

Son Yörük adlı hikayesi 1992 yılında İsveç Stockholm'de düzenlenen Enternasyonel Hümanizma Derneği'nin açtığı yarışmada ikinci olur. Aynı yıl Selam Ateşleri kitabıyla Ömer Seyfettin Öykü Ödülünü, 1994'de de Sait Faik Öykü Ödülünü alır. 1998'de Mahşer ile Yunus Nadi Ödülüne layık görülür. Öyküleri Polonya, Macar, Alman, Fransız, İsveç dillerine çevrilir. 1990'ların sonuna doğru Şahin'in sinemaya uyarlanan ve çoğunu kendisinin senaryolaştırdığı 22 öyküsü vardır artık ve bunlar Türk Sinemasına yurtiçi ve yurtdışında 24 ödöl kazandırmıştır. Yavuz Turgut'un çektiği Züğürt Ağa; Atıf Yılmaz'ın çektiği Kibar Feyzo, Adak; Şerif Gören'in çektiği Derman, Tomruk, Kurbağalar, Kan, Firar; Erden Kral'ın çektiği Ayna, Avcı; Bilge Olgaç'ın çektiği Gülüsan, İpekçe filmleri Türk sinemasına unutulmaz eserler olarak girer. 1997'de IX. Ankara Uluslararası Film Festivali'nde sinemaya yaptığı katkılardan ötürü, Aziz Nesin Emek Ödülü ile, 1999 yılında 36. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Yasam Boyu Altın Portakal Onur Ödülü ile onurlandırılır. 2003 yılında kendi çocukluğunu anlattığı Ölüm Oyunları ile Yunus Nadi Ödülü'nü alarak, bu ödüle iki kez layık görülen tek yazar olarak Türk Edebiyat tarihinde bir ilki gerçekleştirir.

Osman Şahin öykülerinde okurlarını Doğu, Güneydoğu, Çukurova ve Toros insanların gizemli dünyalarına götürür. İnsan soyunun özünde var olan kötülüğü, ölüm temasını, korkuyu, çarpıtılmış cinsellikleri, kıtlığı, umutsuzluğu, efsaneleşmiş aşkları, teknoloji ile gelen değişimin insana yaptığı etkileri, eski saman ve pagan kültürlerin izlerini yoğun psikolojik bir derinlikle coşkulu, renkli, doğurgan, şiirsel bir anlatımla yazardır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeline ve araştırmayı oluşturan evren ve örnekleme yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin eğitici boyutlarının tespitinin amaçlandığı araştırma; durum incelemesi şeklinde nitel bir çalışma olmasından dolayı doküman incelemesi yoluna gidilmiştir. Doküman incelemesi içerik analizi yapılarak derinleştirilmeye çalışılmıştır. İçerik analizi saptamada, analiz birimi olarak eserlerde yer alan karakterler esas alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın amacının karakter analizleri doğrultusunda eğitici boyutların tespitinin olması araştırmanın evreninin daraltılması yolunda zorlayıcı bir etken olmuştur.

Evrenin tümü üzerinde çalışılmasının içeriğin ihtiyaç duyulan noktalarda derinleştirilmesini engelleyebileceği düşüncesiyle Osman Şahin eserlerinin tümü içerisinden benzeşik (homojen) örneklem oluşturularak belirli eserlerin seçilmesinin uygun olabileceği düşünülmüştür.

Örnekleme, yazarın tüm eserlerinin içerisinden çocuklara ve gençlere yönelik eserlerinde eğitici boyutların tespitinin daha da derinleştirilebileceği düşüncesiyle; ‘Kırmızı Yel, Güneş Harfler, Geloş Dağı Efsanesi, Kanatları Yamalı Kuş, Güney Arısı’ isimli eserleri dahil edilmiştir.

Çalışmaya, araştırmanın son aşamasına gelindiği bir süre içerisinde yazarın basımı yapılan 'Katuna'da Dokuz Ay' ve 'Saçlı Yılan İle Selvihan' adlı çocuk ve gençlik romanları araştırmaya eklenememiştir.

Verilerin Toplanması Ve Yorumu

Araştırmanın amacı doğrultusunda verilerin toplanmasında öncelikle örnekleme belirlenen kitaplardaki hikayeler tek tek okunmuştur. Hikayelerde yer alan kahramanların karakteristik açıdan analizlerinde öncelikle ana karakterler ve yardımcı karakterler olmak üzere iki kategori belirlenmiştir. Bu iki kategori belirlenirken birtakım kriterler göz önünde bulundurulmuştur. eserlerde yer alan kahramanların gelişen olaylardan birinci dereceden etkilenen ya da olayları birinci dereceden etkileyen kahramanlar ana karakterler; olaylarda daha arka planda kalıp kendisini tam göstermeyen daha belirsiz kahramanlar ise yardımcı karakterler olarak belirlenmesi yoluna gidilmesi en genel karakter ayrımı kriteri olmuştur.

Eserlerde geçen tüm karakterlerin hem fiziksel hem de ruhsal portrelerine yer verilmiştir. ancak fiziksel portrelerinden ziyade kahramanların karakteristik özelliklerinin tespitini kolaylaştırması açısından ruhsal portrelerinin üzerinde durulmuştur. Ruhsal portrelerinin çözümlenmesini sağlamak için kahramanların olaylar karşısında verdikleri tepkilerden ve yazarın eserlerinde yer vermiş olduğu betimlemelerden faydalanılmıştır.

Analizlerin yapılışı esnasında, kahramanların karakteristik özelliklerine dair ip uçları taşıyan ilgili bölümler koyu puntolar aracılığıyla çalışmada alıntılanmıştır. Bu şekilde gösterim yapılarak, karakteristik çözümlemelerin neye göre yorumlandığını belirginleştirme amacı güdülmüştür. Alıntılardaki ip uçlarıyla da desteklenerek oluşturulan karakteristik analizler sonucunda, eğitici boyutların tespitine gidilmiştir. Verilerin toplanmasında ve çözümlenmesinde izlenen yolların her aşamasında uzman görüşüne başvurulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerinde belirlenen durumlar tek tek irdelenmiş ve verilerin analizleri karakter birimine indirgenmek suretiyle yapılmıştır. Karakterlerin incelenmesi ise ana karakterler ve yardımcı karakterler olarak yapılmıştır. Gerekli bilginin sunulduğu yerlerde karakterlerin fiziksel portrelerine de yer verilmeye çalışılmıştır. Ancak asıl üzerinde durulan noktalar karakterlerin olaylar veya durumlar karşısındaki tutumları, tepkileri olmuştur.

1)GELOŞ DAĞI EFSANESİ

A)“KRAL ELİ” MASALINDA GEÇEN KARAKTERLERİN ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Kral

Masalda ‘Kral’ adıyla geçen başkahraman daha masalın ilk satırlarında rengini göstermektedir:

“Eskiden uzak ülkelerin birinde bir Kral yaşardı. Bu Kral, halkını sevmezdi, onların çıkarlarını gözetmez, düşünmezdi. Gece gündüz eğlenirdi, zevke sefaya düşküdü.”

Anlaşıldığı üzere Kral kötü bir karakter olarak belirginleşmektedir. Ancak bu kötü karakterin sahip olduğu kötü rengin hikaye içerisinde ne kadar koyultulduğu ile ilgili olarak tespitite bulunmak sadece bu verilerle mümkün olmayacağından gerekli ip uçlarının da üzerinde durulmaktadır:

“--Ben istersem yeşil olanı sarartırım, ak olanı karartırım, yürümeyeni yürütürüm, durmayı durdururum.”

Kendisi ile ilgili sarf ettiği bu cümleler, Kralın benlik bilincine olan bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır. Kendi gözünde sadece Kral değil neredeyse yaratandır. Bu da karakterin kendisini dev aynalarda gördüğünü açıkça göstermektedir. Kral kendi büyüklüğüne olan inancını etrafındakilere kanıtlamak adına, garip olarak nitelenebilecek birbirinden farklı davranışlar da sergilemektedir:

“...halkın yüzlerce, binlerce sığırını, koyununu, keçisini kestirir, derilerini yüzdürürdü. Sonra bu derileri yan yan kumaş gibi diktirirdi. Derileri göz göz deldirdikten sonra, sarayın üstüne gerdirir sonra da kovalar dolusu su taşıtıp döktürerek:

‘--Bakın, görün işte yağmur bile yağdırdım’ derdi.”

Böylesi garipliklerinin yanında Kral karakteri, ülkesinin kralı olmasına rağmen bir gün dahi halkının karşısına çıkıp onlarla görüşmemektedir. Kendi halkına karşı oldukça ilgisizdir. Onlara görünmese de onlar üzerindeki baskısını hissettirmek amacıyla kendi elinin resimlerini, altında ‘Kral Eli’ yazısı yazdırarak ülkesinin her yanına astırmaktadır. Suç işleyenlerin ellerine de kızgın demirlerle damga biçiminde bu yazıyı bastırmaktadır. Baskıcı özelliğinin yanı sıra Kralın, karnı doysa da gözü doymayan, doyumsuz bir karakteristik özelliğe de sahip olduğu masalda geçen:

“ Bu denli zengin, bu denli varıl olan Kral, onca saraya, köşke, konağa doymamış gibi bir gün ıssız, yüce bir dağın tepesine devasa bir av köşkü yaptırmaya karar verdi.”

cümlesinden çıkarılabilen bir yargıdır. Tüm bu özelliklerinin yanında Kral sadece kendisi için yaşayan, dünyanın merkezine kendisini koyan, kendisinin rahatı söz konusu olduğunda başka kimseyi önemsemeyen hatta kendi ülkesinin topraklarını komşusu bir ülkeye rahatlıkla satmayı düşünecek kadar rahatına düşkün, tam anlamıyla bencillik abidesi niteliğinde bir karakterdir.

Masal süresince zenginliği ve halkı üzerindeki otoritesiyle güçlü görünen Kralın yüreğine, ülke topraklarını satma düşüncesine karşı çıkan güçlü bir halk ayaklanmasının ardından korku tohumları düşmektedir. Bu tohumlar karakterde köklenerek baş edemediği şüphelere, kabuslara dönüşür. Halkın üzerindeki otoritesini güçlendirmek adına aldığı çeşitli önlemler dahi onu bu korkularından

kurtaramamaktadır. Kral korkunun etkisiyle hastalanıp yataklara düşer ve sonunda bu korkusuna yenilerek ölür. Ancak karakterin analizi ölümüyle bitmemektedir. Ölümünden sonraki bölümlerde vasiyeti üstüne görkemli bir cenaze töreniyle gömülürken göğsünün üstünde birbirine kenetlenmiş ellerinden birinin tabuttan aşağıya sarkmasıyla karakter masalda ölümünden sonra da kendisini göstermektedir:

“Cenaze törenini yönetenler, Kralın elinin bu durumunu gördülerse de; ilkin buna bir türlü bir anlam veremediler. ‘Herhalde sarsıntıdan olmuştur’ dediler. Ve cenazeyi omuzlarında taşıyan seçme askerleri, yavaş yürümeleri için uyardılar. Baş vezir, Kralın sarkan elini saygıyla tutarak, yerine Kralın göğsünün üstüne geri koydu... Ama istediği kadar koysundu, her defasında Kralın eli yine yana kayarak tabuttan aşağı sarkıyordu.”

Birçok denemeye rağmen Kralın tabuttan aşağı sarmada inatçı olan ölü elinin neyi ifade ettiğini çözemeyen Kralın adamları halka danışınca, gelen cevap kaçınılmazdır:

“Bana kalırsa, Kralınız çok zengin olmasına karşın, sağlığında kimseden görmediği bir şeyi istiyor.

Sizin Kralınız sevgi istiyor, sevgi.”

Kral hayattayken onun otoritesinin, baskısının, zulmünün, garipliğinin adeta bir simgesi olan ‘el’; hikayenin sonlarında, ölümle beraber cılızlaşıp güçsüzleşerek; her şeyi zulümle elde edebileceğini düşünmüş olan Kralın hayatta bir şeyi; sevgiyi bu şekilde asla elde edemeyişinin sembolü olmaktadır.

Hayatta bir işini yarım bırakıp da öleceğinden korkan bir birey konuşmalarını ‘gözüm açık giderim’ diyerek bitirir. Masalın kötü karakteri olan Kral da maalesef geçmişinde hiç tanımadığı sevgiyi, merhameti dilenerek eli açık bir şekilde gitmiş bir karakterdir.

Halk

Masalda tek tek bireyselleştirilip ete kemiğe büründürülmemişse de Kral eli ülkesinin halkı da masalda geçen olaylarda birincil etkilenen grup olduğundan masalın bir diğer başkahramanı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda halkın

karakter analizine de ihtiyaç duyulmaktadır. Kralın zenginliğinin karşısında, halkın yoksulluğu:

“Halk açlıktan yiyecek ekmek bulamazken, Kral, köpeklerini her gün taze av etleriyle beslerdi.”

söyleminden anlaşılmaktadır. Üstelik halkın, Kralın köpekleri kadar değer görmedikleri de yapılan alıntıda oldukça açık biçimde ifadesini bulmaktadır. Yoksulluklarının yanı sıra ‘halk’ sabırlı, çalışkan ve dürüştür. Geçimlerini topraktan sağladıkları da:

“Av köşkünün yapımına başlandığı mevsim yazdı. Halkın köylülerin işinin gücünün en yoğun olduğu zamandı. Ekinler biçilecek, mısırlar kesilecek, harmanlar kalkacaktı. Ama bütün halk yediden yetmişe Kralın av köşkünde çalıştırıldığı için, bunların hiçbirini yapılamadı.”

cümlesinden anlaşılmaktadır.

“Açlık, soğuk, salgın hastalıklar, ülkeyi bir baştan öte başa kavurmaya başladı. Bütün bunlar yetmezmiş gibi Kral, halkına koyduğu vergileri yükseltti.”

Alıntıdan halkın sabırlı oluşu da sezilmektedir. Gördükleri haksızlıklara rağmen hiçbir tepkide bulunmayışları onların, Kralın gücünden de çekindiklerine kanıt niteliği taşımaktadır. Sabırlı olmalarına rağmen halkın da sabrını taşıracak, korkularının bir nokta da aşılmasını sağlayacak son bir damla da; Kralın kıraç olduğunu öne sürerek topraklarının bir kısmını satmaya kalkacağını duymaları olmuştur. Bunun üzerine halkın hiç taşmayacak gibi duran sabrı nihayetinde taşmıştır. Geçimini topraktan sağlayan halk için toprak, yediklerinden, içtiklerinden hatta kendilerinden de önce gelmektedir. Öyle ki karşılaştıkları onca haksızlığa karşı ses çıkarmayıp da iş toprağa gelince kıyamet koparırcasına tepki göstermeleri, toprağın onlar için ne derece önemli olduğuna işaret etmektedir:

“Yetti artık. Kral ülkemizi satıyor. Bu ülkenin toprakları, bu dağlar, bu ovalar, nehirler, taşlar, yalnızca Kralın değildir; halkın malıdır. Hepimizindir. Bu toprakları satan Kral, yarın bizleri de halkını da satar...”

biçiminde tepkilerini dillendiren halkın aynı zamanda geleceğe dair öngörülerde de bulunabildikleri bu söylemlerinden anlaşılmaktadır. Halkın, Kralın karşısındaki bu haklı tepkilerinin başına buyruk bir biçimde kendisini göstermesi; onların haklıyken

haksız konuma düşmelerine sebep olmaktadır; çünkü bu tepkileri giderek Kralın sarayını yağmalamaya dönüşmektedir. Çıkan isyanı; ancak komşu ülkeden aldığı yardımla bastıran Kralın ülkeye getirdiği yeni baskılayıcı önlemleri; halkın üzerinde büyük bir etki yaratmış, insanların zamanla birbirlerinden şüphelenmelerine neden olmuştur. Ancak sabırlı ve çalışkan olan halk tüm önlemlere rağmen öfkesini içinde taşımaktadır. Öyle ki Kralın ölümünü duyduklarında bu ölüme sevinip;

“Kötülük yapan belasını bulur.”

biçiminde bu ölümü yorumlamaktadırlar.

Cenaze törenine katılan halkın amacı, yaşarken hiç görmedikleri Kralın hiç değilse ölüsünü yakından görebilmektir. Amaçları doğrultusunda ise törenin yapıldığı alanları doldurup gelişmeleri meraklı bir sessizlikle izlemektedirler.

Masal sonunda kendilerine zulüm eden, acı çektiren ve sadece resimlerinden tanıdıkları Kral elinin; sevgi ve bağışlanma bekleyerek açık kalmış olması; halkın öfkesinin dinmediğinin, kendilerine yapılanları unutmadıklarının ve bunları yaşatan Kralı affetmediklerinin kanıtıdır.

YARDIMCI KARAKTERLERİN ANALİZİ

Rahip ve Kralın Adamaları

Kralın ölümünden sonra masalda kendini gösteren bu yardımcı karakterlerin en belirgin özelliği; Kralı sever görünüşteki göstermelik adamlar olmalarıdır. Onların görünüşte Kralın yanında olmalarının alt duygusunda; efendilerinin baskısı ve gücü altında kalıp özde değil sözde Kralcı olmaları yatmaktadır. Cenaze töreninde kendileri üzülp ağlayacakları yerde, parayla tutulan özel ağaçların durmadan ağlaması aslında Kralı sevmediklerini, sadece onun gücünün altına sığınmış ondan çekinmiş, çıkarıcı bir sınıfı temsil ettiklerini göstermektedir.

“Kralın baş vezirini muhafız komutanları, ağalarını, beylerini, rahiplerini, akıl almaz bir korku ve telaş aldı. Yüzlerce kes öpüp başlarına koydukları, bayramlarda bahşiş alıp öpmek için sıraya girdikleri Krallarının elinin şimdi, tüm dünyanın gözü önünde, böylesine yalvaran bir dilenci eli gibi

“Maslow’un araştırmalarının büyük bölümü kendini gerçekleştirme ihtiyaını tatmin etmiş ve bu nedenle psikolojik açıdan sağlıklı olarak nitelendirilen insanların özellikleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu tür insanların şu özelliklere sahip olduğunu bulmuştur:

1. Nesnel bir gerçeklik algısı
2. Kendi yaratılışlarını olduğu gibi kabullenme
3. Kendini bir tür işe adama ve sorumluluk
4. Davranışlarında sadelik ve doğallık
5. Bağımsızlık, özerklik ve mahremiyet ihtiyaı
6. Yoğun mistik veya doğa üstü deneyimler
7. Tüm insanlığa yönelik empati ve sevgi
8. Konformist bir yaşam tarzında direnç
9. Demokratik karakter yapısı
10. Yaratıcılık tutumu
11. Yüksek derecede sosyal ilgi ” (Schultz, 2002).

Eğitim psikologu Maslow’un görüşünden hareket edildiğinde, Kral karakterinin kendi benlik bütünlüğünü gerçekleştirmemiş olduğu görölmektedir. Kral maddiyata düşkünlüğünün yanında halkının ve emrindeki adamların üzerindeki gücüne o kadar güvenmektedir ki; çıkan halk ayaklanmasının ardından bu gücüne olan inancı oldukça büyük bir darbe almış ve tekrar o güvenin tamiri mümkün olmamıştır. Bu da, karakterin daha önce de üzerinde durulduğu gibi benlik bütünlüğüne ulaşmamış olmasının etkisiyle özünde güçsüz olduğunun kanıtı niteliğindedir. Kralın yaşantısına dışarıdan bakıldığında, kendisini sarsıntının etkisinden o çok güvendiği varsılığı; gücü dahi kurtaramadığı gözlenebilmektedir.

Korku, insanın yüreğine düştüğünde orada köklenip şüpheyle dallanıp budaklanır ve yıkılmaz bir ağaç olur, yıkılan ise korkan kişinin kendisidir. Korkusundan hastalanıp ölen Kral karakteri de bu düşünceyi doğrular niteliktedir. Buradan da eğitim öğretim ortamlarında öğrencilere kötölük yapanın karşılığında göreceği muamelenin kötölük olacağı fikrinin yanında, insanın güveni aslında kendi içinde en değerli maneviyatına dayandırmadığı müddetçe herhangi bir sarsıntı anında çok kolay ökebileceklerini, asılsız bbürlenmenin faydasızlığını ve bunun

sonuçlarında oluşan korku, kaygı durumlarında meydana gelebilecek zararlarının tamiri mümkün olamayacağına dair birçok fikir de sunulabilir.

İnsanlar doğumlarından ölümlerine dek iki kez birbirlerine eşittir. İlki doğum anında herkesin genzini yakan ilk nefesin alındığı o an, ikincisi ise o ilk nefesin artık son kez alınıp verildiği ölüm anındadır. İşte ne oluyorsa doğum ve ölüm arasında geçen zamanda oluyor insan hayatında. Ölüm insanlardan statülerini, mesleklerini, isimlerini, gelirlerini, borçlarını, vs.lerini alıp da eşitliği bir parça beyaz kumaşla sağladığında, ölümün dahi insanlardan alamayacağı bir şey oldukça önemlidir; insana bir kereye mahsus verilmiş en değerli hazine olan hayatın içini, maneviyatı yüksek değerlerle doldurup geride kalanlara gözleri gibi bakacakları, severek hatırlanacakları bir dolu anı bırakabilmektir. Masalda tabuttan aşağıya sarkan, gömülürken de açık kalan ve halkı tarafından affedilmeyen Kralın eli, onun halkı üzerinde kurduğu otoritenin simgesiyken; o elden gücünü, malını, mülkünü alıp da Kralı halkıyla eşitleyen de yine ölümdür. İşte öğrencilere en değerli hazinenin insan hayatı olduğunu, onu da en güzel duygularla doldurabilmek gerekliliğini anlatması bakımından eğitim-öğretim ortamlarında gerekirse tartışılmasına fırsat tanıyacak biçimde çeşitli yöntem ve tekniklerle kazandırılabilir; eğitici yönü hayli ağır olan güzel bir masaldır.

B) “CENNET ANA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Fadıl Ağa

Öykünün başkahramanlarından biri olan Fadıl Ağa; öylesine zengin, varlıklıdır ki; bir ülkenin toprakları üzerinde tüm millete ait, hiçbir bireysel hak iddia edilemeyecek olan ovaların, dağların dahi sahibi bir karakter olarak yer almaktadır:

“Fadıl ağa, iki dağın bir ovanın, üç yaylanın sahibiydi”

Hikayenin okurları karşılayan ilk cümlesinden de anlaşılmaktadır ki, karakter bir toprak ağasıdır. Fadıl Ağa’ya göre tüm varlığı toprak içindir ya da tüm topraklar kendi varlığı içindir. Dünya dolusu toprağı da olsa bu gözünü doyurmaya

yetmemektedir. Toprak ağası Fadıl Ağa mülkiyet konusunda doyumsuz bir karakterdir. Onun bu doyumsuzluğu hikayede gelişmekte olan olaylarda boy göstererek bencilliğinin sınırsızlığına bir ipucu oluşturmaktadır. Tüm varlığına rağmen onun bu doyumsuzluğu hikayede;

“Zengindi ya, topraksız bir köylü kadar toprağa hasret çekerti yine de.”

biçiminde tasvirlenmektedir. Fadıl Ağa’nın bu toprak düşkünlüğüne kendince kurguladığı bahaneleri de tükenmemektedir:

“Kuzular, oğlaklar çoğalıp büyür de, benim tarlalarım ne diye büyümesin?”

Karakterdeki toprak tutkusu onu karakteristik açıdan oldukça etkilemektedir. Öyle ki, kendisine ait olmayan bir toprağı güzellekle elde edemediğini fark edince zor kullanmaktan da çekinmemektedir. Kendi çıkarını gözetken bu dokuz köyün ağası Fadıl Ağa’nın toprak sevdasından gözü öyle dönmüştür ki; fakir, yalnız yaşayan ve yaşlı bir kadın olan Cennet Ana’nın topraklarına dahi sahip olma derdine düşecek kadar kördür. Cennet Ana’nın topraklarını ele geçirebilmek için önce güzellekle işi halletmeye çalışsa da istediğini elde edemeyince zorbalığa başvurarak onun da topraklarını ele geçirmektedir. Ağanın böylesi zorba davranması köylünün de kendisine karşı gelmesine neden olmaktadır. Toprağa karşılık önüne gelene istediğince rahat davranan ağa gücüne, silahlı adamlarına olan inancıyla zulmünü köylüye de göstermektedir. Köylüyü Cennet Ana’nın tarafından kendi tarafına çekebilmek uğruna, onları korkutmak ve baskılamak amacıyla köyü kurşun yağmuruna tutturarak emeline ulaşmaya çalışmaktadır. Ancak Memet Ali adlı bir köylü çocuğun ölümüne neden olunca köye yağdırttığı kurşunlar kendisine geri teperek çığ gibi büyüyen bir öfkeye dönüp onu bu öfke çemberinin ortasında bırakmaktadır. Ağa çemberden kaçsa arkası Fırat Nehri; uçurumdur.

Tipik bir toprak ağası profili çizilmiş olan Fadıl Ağa ettiği zulümlerle köylüyü sindirdiğini düşünüp; şiddetle, alı koymayla, başkalarına ait topraklara sahip çıkmayla edindiği mala, mülke, gücüne öyle güvenmiştir ki; tüm yaptıklarının kendisine bir gün böylesine geri döneceğini hiç hesap etmemiş, iki arada bir derede kalmış bir karakterdir.

Cennet Ana

Hikayenin bir diğ er ana karakteri olan Cennet Ana; kocası ile oğlunu uzun zaman öncesinde salgın bir hastalıkta kaybetmiş, kimsesiz, yaşlı ve düşkün bir kadındır. Tek geçim kaynağı kocasından kalan bir avuç toprağıdır.

Cennet Ana; ise Fadıl Ağı'nın tam tersi özellikler gösteren bir karakterdir. O aza tamah eden ve bundan hiç şikayetçi olmayan, bir lokmam bir de hırkam olsun bana yeter diyerek yaşayan, gözü tok bir köylü kadındır.

“Tarlam bana her gün bir ekmek versin yeter.”

“Ekmeğimi soğanına katık eder yerim.”

Köylüler tarafından da çok sevilen Cennet Ana; köyde biri hastalansa hemen onun yanına koşan, zordaki insanlara yardım eden iyilik dolu bir karakterdir. Aynı zamanda köyün ebeliğini de yaparak köylüye dünyaya gelirken de geldikten sonra da çeşitli yardımlarda bulunmaktadır. Tüm bunların yanı sıra yoksullara karşı yaptığı yardım severliğı yapış biçimiyle de yardıma muhtaçları hakir görmemiş onları rencide etmemiş ve en önemlisi bu iyilikleri sadakaya  evirmemiştir. ‘İyilik yap denize at’ misali iyilik sever bir yaşlı kadındır;

“Cennet Ana boş oturmazdı.  orap  rerdi, giysiler dikerdi. Onları yoksullara götürerek: Alın, bu da Cennet Ananızdan size armağan. derdi.”

Boş oturmayı sevmeyip de çalışmayı seven Cennet Ana'nın ilerleyen yaşı yüzünden artık toprakla ilgilenemeyeceğini söyleyen köylülere de cevabı hazırdır ;

“Ben yaşadığım kadar yaşadım oğul. Çok acılı, çileli günler gördüm. Benimki toprağı işleyip karıştırmak değıl, oyalanmak.” derdi. “Bir insana verilecek en büyük ceza, onun boş oturmasıdır; onun için boş oturmamak gerek...”

bu cevaptan Cennet Ana'nın karakterine dair birkaç ipucu yakalanmaktadır. Cennet ana çalışkanlığı sevmesinin yanı sıra, yaşadığı acıların farkında olan, acılarına yenik düşmemek için boş durmayıp sürekli çalışmaktadır. Üstelik tüm yaşadıklarına rağmen inatçı bir  i ek gibi dirençle yaşama devam etmeye çalışmakta kararlı bir kadındır.

Ağadan gelen haber  zerine;

“Benim satılacak bir karış toprağım yok.”... “Tarlam, ölen kocamdan andaç kaldı bana. Asla satmam Diganlı’yı.”

diyerek verdiği cevap; onun, ağanın baskılarına rağmen geçmişine sahip çıkan bir karakter olduğunu kanıtlamaktadır. Ağanın diretmesi üzerine:

“Benim ekmeğim yıllardır o tarladan çıkar, o tarla benim sofram sayılır. İnsan olan insan hiç sofrasını satar mı? Fadıl Ağa gibi ağalar ağası bir adam, durup dururken ne diye gelir de, benim gibi yoksul, kimsesiz, anası yaşındaki bir kocakarının toprağına göz diker? Bahçe yapmak için bula bula bir benim tarlamı mı buldu? Fadıl Ağa, ağalığını bilsin! Benim gibi yaşlı bir kadınla uğraşmasın! Bir daha da bu konuda bana haber göndermesin! Satmam Diganlı Toprağı’nı.”

Verdiği bu cevap O’nun kararlılığını ve ağalığa bakış açısını sergilemektedir. Cennet Ana’nın ağayla inatlaşıp da onun karşısında kararlı durması; işgal edilen topraklarını geri alabilmek için devlet kurumlarında hakkını savunmasına neden olmaktadır. Tüm çabalarına rağmen ahvalini köy muhtarına ve jandarma komutanına bildiren Cennet Ananın her ikisinden de aldığı cevaplardaki ağayı destekleyen söylemleri bile onu yıldırmmamaktadır. Her şeye rağmen haksızlıklara karşı onca yaşına aldırmaksızın direnmeyi göze almış bir ana karakterdir Cennet Ana. O’nun bu çabaları ve sonuçsuz kalan resmi başvuruları neticesinde, normal durumlarda etliye ve sütlye karışmayan köylü bile dayanamayıp tepki göstermektedir. Tüm köyün sesinin yükselmesine karşılık Ağa’nın köye düzenlediği ve masum bir çocuğun ölümüne neden olduğu silahlı saldırı sonrasında tüm köylünün nefreti ortak bir paydada; Cennet Ana’nın öfkesinde buluşmaktadır. Onların yüreğine kor gibi düşen öç alma duygusu; Cennet Ana’nın ölen çocuğun üstünden aldığı kanlı saçmaları yazmasına düğümlemesi ve köylüye;

“Bu bizim kin senedimiz!...“Bir gün gelecek, bu saçmaları Fadıl Ağa’nın yüzüne serpeceğim!”

biçiminde seslenmesiyle; öfkesi adeta yaydan çıkmış ok misali gibi belirginleşmiştir. Cennet Ana acısını sadece öfkesiyle değil, ölen çocuğa dair kahrından yaktığı ağıdı ile de dile getirmiştir;

**“Diyeceğini diyemedi,
Yiyeceğini yiyemedi**

Uykusuna doyamadı

Öldü gitti Memet Ali'm."

Yaktığı bu ağıtta güçlü karakterinin yanı sıra duygusal duyarlılığa da sahip bir Anadolu kadını olarak da belirginleşmektedir Cennet Ana. Hikaye sonunda haksızlığa karşı göğüs geren dirençli yanını, öfkesini ve küçük çocuğun ölümüne duyduğu üzüntüsünü, ağanın etrafını saran öfke çemberinde en ön saflarda yerini alarak gösteren güçlü bir karakterdir.

YARDIMCI KARAKTERLER

Köylüler

Aç gözlü ağalarının ettiklerine göz yumup boyun eğiyorken onun yaptığı tüm haksızlıklara şahit olan yardımcı karakter rolündeki köylüler ağanın çok sevdikleri Cennet Ana'ya ettiklerine karşı;

"Biz senin yanındayız. Biz her zaman senin hakkını koruruz. Fakat gel gör ki karşımızdaki düşmanın adı Fadıl Ağa'dır. Küçümsememek gerek. Her işin bir yolu vardır. Hele sen önce bir muhtara git, jandarmaya halini anlat. Ondan sonra duruma göre toplanır, başımızın çaresine bakarız."

bu söylemlerinden onların her zaman haklıdan yana oldukları; ancak ağanın gücüne karşılık da temkinli davrandıkları anlaşılmaktadır. Cennet Ana'ya başlarının çarelerine bakmada öncelikle legal yolları kullanıp orda aranan çareler tükendiği takdirde kendilerince çözüm arayacaklarını söylemelerinden doğru yollardan sapmamaya önem verdikleri görülmektedir. Köylülere dert yanan Cennet Ana'ya;

"Her zaman ağa kısmı, fakirin kafasını kırmaz; bakarsın tersi de olur. Üzme sen canını Cennet Ana."

diyerek ağalığa karşı oluşturdukları görüşe dikkat çekmektedirler. Onlara göre ağa kısmının ne zaman ne yapacağı belli değildir. Ağadan köylüye zarar gelebileceği gibi kim bilir belki iyilik de gelebilirdi.

"Ve bir sabah topluca Diganlı Toprağı'na giderek ağanın fidanlarını söktüler. Dikenli tellerini kestiler. Tarlaya çift koşarak tohum ektiler. Ayrıca

Fadıl Ağa'dan gelebilecek bir saldırıya karşı da hazırlıklı bulundular. Tarlada geceleri ateş yaktilar. Elleriindeki silahlarla nöbet tuttular.”

Fadıl Ağa'nın köylerine düzenlettiğı saldırının üstüne acıları korlaşan köylülerin, kendilerine yapılan tüm haksızlıklara karşı daha önce hiç tepki göstermeyip sessiz kalmaları, duyarsız oldukları anlamına gelmemektedir. Çünkü; tepkisiz kalsalar da tüm yaşadıklarına rağmen etraflarında olup bitenlerin farkındadırlar:

“Buyrun halimizi görün.”dediler. “Fadıl Ağa bu ülkede silahlı ordu kurmuş, köy basıp adam öldürüyor siz ise tüfeklerinizi başınıza yastık yapmış uyuyorsunuz.”

Köylülerin eleştirisine kızarak, bu işle uğraşmanın üstlerine vazife olmadığını ima eden komutana verdikleri cevapta, köylülerin ne kadar öngörülü oldukları ve içlerinde yaşayan, kendilerinin bir parçası olan Cennet ananın sorununa karşı duyarsız kalmadıkları açıkça görölmektedir:

“Ne demekmiş bize ne, köylüye ne, kumandan bey? Cennet Ana bizim köylümüz değil mi? Bizden bir parça değil mi? Birimizin felaketi hepimiz için demektir. Yoksul, kimsesiz bir kadının toprağında gözü olan namussuz, belli ki yarın bizim toprağımıza da girecek. Çekirgenin sıçraya sıçraya yol alıp alıştığını biliriz. Ama bu kez sıçrayamayacak.”

“Yoksuluz ama şamar oğlanı değiliz. Gelen ağa değil, paşa da olsa topraklarımızı vermeyeceğiz.”

söylemlerinden de anlaşılıyor ki haklarını karşılarında kim olursa olsun korumada kararlıdırlar. Bu kararlılıkları onları haksızlık yapana karşı birleştiren ve tek bir güç haline getiren öfkeleriyle bileylenince; Fadıl Ağa'nın etrafında kırılmaz bir çembere dönüşmektedir.

“CENNET ANA”ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Yazılı ve görsel medyada yerini bulan ‘şiddet’ kavramının özüne inildiğinde; haklı-haksız tarafların kimler olduğu ayırt edilmeksizin bilinçsiz bir biçimde vurgulanmaktadır. Böylesi yapımların aksine “Cennet Ana” adlı bu öyküde büyük bir haksızlığa karşı birleşip, tek güç olarak ağanın üzerine öfkeyle gidişlerinin

anlatımında şiddet bir parça da olsa söz konusudur. Ancak buradaki şiddet bir yerde nefsi müdafaa boyutundadır. Şiddeti haklı çıkarıp aklama niyeti olmaksızın; halkın öfkelerini yansıtan bir öge olarak ele alınmaktadır. Bu iki anlayıştaki ince farklılık sayesinde yazar öyküyü şiddete yöneltme yapmadan, çocuk okurlarına kendi sorunlarına çözüm ararken birlikten kuvvetin doğduğunu kanıtlamaktadır. Hikayenin özünde de yapılan haksızlıklara karşı hep beraber mücadele edip haklarından vazgeçememenin önemi üzerinde durulmuştur. Türk Milli Eğitiminin amaçlarından biri de sağlıklı bireyleri sağlıklı bir topluma kazandırmak, öğrencilerin toplumsallaşmasını ve dolayısıyla sosyalleşme süreçlerini geçirmelerini sağlayıcı ortamları hazırlamak ve onlara bu açılardan yardımcı olmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda düşünüldüğünde öykünün okurlara sunduğu anlatımın akıcılığının yanı sıra sadece kendi haklarını korumak değil içinde bulunduğu gruplardaki diğer fertlerin de haklarını gözetebilmenin önemini kavratması açısından da önemli eğitici boyutlar taşımaktadır. Ana düşüncesinin yanında hikayede yer alan, varlığını haksız yollarla elde etmiş ağa karakterinin, tüm zenginliğine rağmen doyumsuz oluşu okurda şu etkiyi de uyandırmaktadır; haksız elde edilen kazanç insana ne mutluluk ne de doyum getirir. Çocuklara etik anlamında bir şeyler kazandırmak amacıyla çeşitli öğretici faaliyetlerde okutulup, sınıf içi etkinlikler dahilinde planlanacak bir canlandırmayla, olayın karakterlerine dair empati yaptırılabilir.

C)“GELOŞ DAĞI EFSANESİ” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Pinco Ağa

Hikayenin ana karakterlerinden biri yine bir toprak ağasıdır. Pinco Ağa da oldukça zengindir. Tüm zenginliğine rağmen aç gözlüdür. Bu aç gözlülüğünü hırsıyla bilemektedir. Karadağ’da geçimlerini daha çok Niro Suyu’nun üzerindeki değirmenlerden sağlayan köylerden birçoğuna sahiptir. Zenginlik onun için bir tutkudur. Bir sözüyle sekiz köyü kumanda etmektedir. Hırsı onu oldukça acımasız yapmaktadır. Öyle ki bir düğünde yarışa soktuğu ve herkes tarafından çok beğenilen

atı yarışı kaybedince silahı çekip gözünü kırpmadan hayvanı oracıkta vurmuştur. Pinco Ağa'nın yenilginin hiçbir türüne dayanması yoktur. Çeşitli yarışlarda kazanmak onun için vazgeçilmezdir, böylece ağalığını her yengide tekrar kanıtlayacak, kendince böbürlenebilecektir. Dino köyünden olan ve her yıl düzenlenen değirmen yarışlarında sürekli yenildiği Geloş Usta'yı, kendi değirmenlerinin yarışı kazanabilmesi için yanına çekmek istemektedir. Kendi çıkarı için o sevmediği köylülerle Geloş Usta'ya haber göndererek;

“Gelsin, eteğine paralar dökeyim. Niro suyunda çiftler çiftler değirmenler açayım, onun olsun. Ama yarışlara gitmesin! Yarışa girerse de benim değirmenlerimle yarışa girsin.”

bu niyetini açıkça ortaya koymaktadır. Ne var ki her şeyi parasıyla almaya alışık olan ağanın tüm istekleri, karakteristik özellikler bakımından kendisinden çok farklı olan Geloş Usta tarafından her seferinde reddedilince içinde biriken öfkesi çığ misali büyüyüp kendi içine dökülecektir. Ancak bu öfke sadece ağayı değil Geloş'u da vuracaktır. Pinco Ağa, bir yarışı kazanmak uğruna yaptıklarıyla kendi sonunu hazırladığından bihaberdir. Aynı zamanda hırsına yenik düşerek adam kaçırmaya dahi teşebbüs edecek kadar kendine güvenen bir kahramandır.

Geloş Usta

Hikayenin bir diğer baş karakteri olan Geloş Usta; ünlü bir değirmencidir. Babasından öğrendiği ve ustaca yaptığı işle; köyde her yıl geleneksel olarak düzenlenen hasat bayramında değirmenler arasında yapılan yarışmalarda birinci olmaktadır. Bunca ününe ve hünere rağmen Geloş'un kendisine ait bir değirmeni yoktur. Dino köyünün değirmenlerini çalıştırmaktadır. Yoksuldur; ancak bundan şikayetçi değildir;

“Zengin olmak benim neyime! Yeter ki insanın gönlü, yüreği bol olsun.”

Kimi kimsesi de yoktur. O'nun için bir Dino köyü, bir de köyünün değirmenleri vardır. Geloş'un değirmencilikteki ustalığı bir yana, iyi yürekliliği bir yanadır. Köyün değirmenlerinde sırasını bekleyenler için hamur yoğurup ateşte kızılama yapıp dağıtmaktadır. Tahılı az olan köylüden değirmen ya da öğütme hakkı

almamaktadır. İyiliksever Usta aynı zamanda da oldukça dürüsttür. Dino köylülerinin gönlünü bu dürüstlüğü ve değirmende konuşturduğu hüneriyle fethetmiştir. Köylüler O'nun için;

“Uçan kuşun olacağına, Geloş gibi dönen taşın olsun!”

demektedirler.

Pinco Ağa'nın kendisinin yanında çalışması için haber göndermesi üzerine;

“Ben değirmenci oğluyum.”... “Pinco Ağa'nın parası pulu benim neyime. Benim içtiğim Niro suyu, yediğim köy ekmeği. Hem bu sanatı çalışa çalışa öğrendim. Yoksa kolay mıdır akan suyun, dönene taşın dilinden anlamak. Pinco Ağa, işine baksın! Ben köylülerimin değirmeninden ayrılamam.”

cevabından kendisinin ağa gibi aç gözlü olmadığı, yaptığı işi bir sanat olarak gördüğü, en iyi neticeleri elde edebilmek için çalışmanın emek sarf etmenin gerekliliğine inandığı ve inançlarının yanında para için kendi köylüsünden vazgeçmediği, sevdiklerinin kendisi için her şeyden önemli olduğu rahatlıkla çıkarılabilmektedir. Geloş'un kendi köylülerine olan bağlılığı ve köylülerin O'na olan sevgisi, Pinco Ağa'nın başına öreceği türlü çoraptan kurtulmasında Geloş'un oldukça işine yaramaktadır. Öykü sonunda iyiler hep kazanır düşüncesini okurlarına tekrar hatırlatan bir ana karakterdir; Geloş Usta.

YARDIMCI KARAKTERLER

Köylüler

Öyküde Geloş Usta'nın köylüleri yardımcı karakter olarak sahneye çıkmaktadır. Yardımcı karakter olmasına rağmen öykünün içerik örgüsünün esaslı ilmeklerini köylüler atmaktadır. İyi ve kötü karakterlerin arasındaki bu yardımcı karakterlerin iyiye ve kötüye karşı tutum ve davranışları bu ilmekleri oluşturmaktadır.

Köylülerin de geçim kaynakları değirmencilik üzerinedir. Köylüler, hikayede belirginleşmiş olan ‘iyi’ ve ‘kötü’ karakterler arasında; ‘iyi’ karakter olan Geloş'u sevip desteklemektedirler. Aynı zamanda Geloş'un usta değirmencililiğine de oldukça saygılıdır. İlerleyen bölümlerde korkularıyla, Geloş sevgileri arasında

kaldıkları bir durumda köylülerin Geloş’a olan sevgileri ağır basacak bu sevgileri sayesinde de onca yıllık korkularının üzerine gideceklerdir. Köylülerin bahsedilen korkusu ise öykünün açılışının yapıldığı ilk satırlardan itibaren kendini göstermektedir;

“Eskiden sarp kayalık bir dağ vardı. Adına Karadağ derlerdi. Karadağ’ın başı yüksekti. Yarlarında bir tutam ot bitmez; kara, sevimsiz görünüşüyle insanın canını sıkardı. Tepesinde yılanların dolaştığı, zehirli dikenlerin boy attığı söylenirdi. Karadağ’a insan ayağı değmiş değildi; çünkü oraya sağ giden bir daha geri dönmezdi. Karadağ; korku, ölüm demekti.”

Öykünün girişinde yapılan bu tasvirde; keşfedilmemiş doğanın onların üzerinde bıraktığı korku ve tedirginlikler sezilmektedir. Karadağ’ın onlar üzerinde böylesi bir etki bırakmasının sebebi olarak; köylüler üzerinde her türlü egemenliği kurma çabasında olan ağaların, onların herhangi bir şeylerden korkmalarını sağlama amacıyla aralarında çeşitli söylentilerin yayılmasına neden olmaları söylenebilir. Köylülerin yıllarca ağa baskısı altında, sadece ekonomik anlamda değil duygusal açılardan da çaresizliklere sürüklendikleri, bu tasvirden ve hikayenin gidişatından sezilmektedir. Öykünün önemli bir ilmeği olan bu korku ögesinin, köylülerce aşılması bir takım olayları ve kişileri yargılayabilmelerinde onlara cesaret vermektedir. Bu korku ögesi hikayenin gidişatında dönüm noktası olmaktadır. Hırsından küplere binen ağa tarafından kaçırıldığını bilmedikleri Geloş’un birden ortadan kaybolmasına bir anlam veremeyen köylüler O’nun için ağıt yakmışlardır.

“Oturunca köşe taşı

Kalkınca gölge başı

Yoksulların arkadaşı

Geloş adın nerdesin?”

Geloş’a olan sevgileri bununla da kalmamaktadır. Karadağ’dan Niro Suyu’na dek dökülüp gelen un gibi incecik beyaz tozu Geloş’un ununa benzetmeleri, korktukları ve o güne dek bir adım dahi atmadıkları Karadağ’a Geloş’u aramaya çıkmalarında etkili olmuştur;

“Yaşlı bir kadın: “Duyun işitin! Bu işin içinde iş var!” diye bağırdı. “Bana öyle geliyor ki, Geloş Usta ölmedi. Yaşıyor! Çünkü hiçbir toz, onun unu kadar ince, yumuşak olamaz. İşte bu toz bizi ona, Karadağ’a çağırıyor.”

Yaşlı kadının çağrısı herkeste bir heyecan uyandırdı. Dinolular toplanıp bir araya geldiler. Ve gözlerini korku dolu Karadağ’a verdiler.

‘Kardeşler, birlik olalım. Varalım, çıkılmaz sanılan Karadağ’a çıkalım. Görelim bakalım, bu her gün akıp duran beyaz tozun aslı nedir, ne değildir? Geloş Usta’ya canımız feda!’ dediler.

Geloş’a ne olduğuna dair merakları ve O’na olan sevgileri kendi korkularının üstüne gitmelerine neden olmuştur. Dağı aşarken ilk duydukları korku ve heyecan, zirveye yaklaştıkça azalmıştır. Dağın doruğunda bir mağara görmüşlerdir. Bu mağaranın her tarafı, sebebini merak ettikleri ve Geloş’un işi olabileceğine dair inançlarını besledikleri bembeyaz tozla örtülüdür. Mağaradan içeriye baktıklarındaysa nihayet aradıkları sonuca varmışlardır. Geloş Usta ufacık çakıl taşlarını kendi yaptığı el değirmeniyle öğütmektedir. Pinco Ağa’nın Geloş’un başına gelenlere sebep olduğunu öğrendiklerinde Geloş’u bulma sevinçleri, öfkeye dönüşmüştür. Bu öfkeleri ise; hem öykünün sonlanmasına hem de öykünün çatısındaki bir diğer önemli ilmeğin atılmasına neden olmaktadır;

“Kardeşler, bugünden tezi yok, gidelim, o kötü ruhlu Pinco Ağa’dan bu yaptıklarının hesabını soralım. Zalim olana olanca gücümüzle vuralım! diye haykırdılar. ‘Ağadır, sekiz köyü vardır diye korkmayalım. Her şeyden önce kendi gücümüze güvenelim. Biz ki, yıllar yılı kimsenin çıkamaz sandığı, efsanevi Karadağ’a çıkmış insanlarız. İşte görüyorsunuz, buralarda ne yılan var ne çiyen. Demek ki bütün bunlar, ağa bey uydurması. Artık Pinco Ağa korkusun bizden.” (...) ve o günden sonra da, Karadağ’ın adını değiştirdiler, Geloş Usta’nın adını koydular: Geloş Dağı dediler.”

Hikaye; köylünün haksızlığa karşı duydukları öfke paydasında toplanıp korkularının üzerine giderek ağanın maskesini düşürdüklerinde tek gücün kendilerinin birlik olmalarından doğduğuna şahit olmaları ile yani; uyanışlarıyla sonlanmaktadır.

“GELOŞ DAĞI EFSANESİ” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU

Osman Şahin’nin, kitabına adını veren hikayede yer alan karakterler; iyi ve kötü karakterler olarak zıt kutuplarda kendilerini göstermektedirler. Bu iki zıt kutbun

öyküde oluşturduğu siyah ve beyaz arasında kalan farklı tonları, iki karakter arasındaki yardımcı karakterler olan köylüler oluşturmaktadır. Hikayelerin özü de bu farklılıklardan damıtılmaktadır. Yıllarca ağa baskısı altında kalmış köylüler sadece maddi yönden değil manevi açılardan da ezilmişlerdir. Yazar, onların bu ezikliklerinin farklı bir boyutunu da Geloş Dağı Efsanesinde işlemiştir. Sürekli ezilen köylü sonunda yapılan haksızlığa, vicdansızlığa dayanamayıp kemiğe dayanmış bıçak gibi sivrilmiş öfkeleriyle baş kaldırmışlardır. Bu isyankarlıklarının sonuç vermesinde ise birlik olmaları yatmaktadır. Özellikle bir haksızlık karşısında “Birlikten kuvvet doğar” atasözünü örneklendirmede başvurulabilecek güzel bir öyküdür. İnsanların korkularının büyük bir kısmının yersiz olduğuna dair öykü sınıf içerisinde farklı korkuları olan çocukları yalnız olmadıkları konusunda rahatlatma amaçlı da paylaşılabileceği gibi korkularının farkına varıp üstüne gitmelerinde ve kendilerinde gereken cesareti buldurmalarında da faydalanılabilecek güzel bir öyküdür. Öykücünün akıcı ve duru dili burada da sadeliğini korumaktadır. Bu sadelik, hayli susamış birisinde dupduru ve taptaze serin bir bardak suyun tadını bırakması gibi okuyucuların da edebiyat beğenilerinin damağında bu tadı almalarına imkan sağlamaktadır. Bu bakımından çocukların Türk dilinin güzelliğini keşfetmelerine de fırsat tanınması açısından diğer Osman Şahin öyküleri gibi önemli bir yeri vardır.

Osman Şahin, öyküleri genel anlamda şekil-zemin çerçevesinde incelediğinde zemini, toprak ağalarının çektirdiği çileler oluştururken, şekli; ise ağa karşısında bir başına kalmış köylüler oluşturmaktadır. Bu açıdan öykülerde verilen tema, işlenen toprak misali gübresi, suyu, toprağın cinsi aynı kalsa da değişen iklimlerle farklılaşan sebze tarlalarına benzetilebilir. Osman Şahin eserlerinde özde birbirini hatırlatan konunun aslında her seferinde bir başka konuyu doğurarak tek bir ağaçtan birçok yöne yeni dalların çıkmasını sağlayan en önemli unsur ise; karakterlerin değişen duygusal iklimleridir.

D)“KARINCALI KAYA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Mermer (Karıncalı Kaya)

Öykünün karakteri kitapta bulunan diğer öykülerin karakterleriyle karşılaştırıldığında farklılık taşımaktadır. Bu farklılık diğer öykülerin karakterleri insanlar iken bu öyküde bir mermer taşı çıkmasındadır. Öykünün başkahramanı mermer, öyküyü kendi dilinden okura aktarmaktadır. Karakteristik bakımdan taşıdığı bu farklılık öyküye biraz da fabl tadı vermektedir.

Alt yapısında köylülerin çeşitli yönlerinin anlatıldığı öyküde bir Osman Şahin öykülerinin panoramasını sunmaktadır.

Fırat’ın sularında başlayan hikayesini anlatan mermerin fiziksel portresi; yoğurt beyazı görünümüne sahip oluşuyla ve sellere rağmen üzerinde yaşamayı başaran karıncaların varlığıyla çizilmektedir.

Mermerin bulunduğu köy yüksek dağlarından dolayı güneşi tam olarak alamamaktadır. Bu nedenle köylülere, gövdesinde güneş yükseldiğinde sabah ve öğlenin habercisi olan mermer, güneş düştüğündeyse akşamın olduğunu hatırlatarak zaman konusunda rehberlik etmektedir. Burada dile getirilmiş mermerin yöre halkı üzerindeki etkisi oldukça belirgindir. Mermerin köylü üzerindeki tek etkisinin bu olmadığı, hikayenin ilerleyen bölümlerinde kendini göstermektedir. Daha önce Fırat’ın kıyısında olan ve üzerinde karınca yuvası bulunan mermer, kıyıdan koptuğunda üzerinde kalan karıncalarla da köylüyü şaşırtmaktadır. Köylüler bu karıncaların oraya nasıl geldiğine ve orada nasıl yaşayabildiğine akıl sır erdiremedikleri için daha sonraları mermere dönüşecek olan bu kayayı, tılsımlı hatta kutsal sayıp çeşitli sıkıntılarından kurtulabilmek için ettikleri dualarla ondan medet ummaktadırlar. Onların basit bir doğa olayının neden olduğu bu duruma yükledikleri anlam bir yana, kayanın mermer oluşundaki süreçten öncesinde köylülerin yine bihaber olduğu bir durum daha bulunmaktadır; neredeyse tapındıkları bu kayanın köyde sürekli vuku bulan sellere de sebep olmasıdır. Köyde büyük hasara yol açarak haber olan son sel baskınında, yedi kişinin hayatını kaybetmesi üzerine buradaki

doğal afetlerin sebeplerini incelenmek üzere köye gönderilen heyeti de ilk karşılayan en tepedeki bu kayadır. Gelen mühendisler nehrin içindeki bu kayanın sellere neden olduğunu tespit ederek bu kayanın oradan bir an önce kaldırılması gerektiğini köylülere bildirmişlerdir. Mühendisler bu kayanın aslında eşine zor rastlanan bir cins mermer olduğunu da fark etmişlerdir. Nehrin sularındaki herhangi bir kayanın eşsiz bir mermere dönüşü kayanın kendi dilinden anlatılırken; etrafındaki insanların kendisine yönelik tutumuyla, onların cehaletlerini, kör inançlarına olan bağlılıklarını da hikayesine fon yapan karıncalı kayanın öyküsü evlerin kapılarını, pencerelerini süslemesiyle sonlanmaktadır.

YARDIMCI KARAKTERLER

Köylüler

Öykünün yardımcı karakterleri olarak yine ‘köylüler’ çıkmaktadır. Öyküde birebir ete kemiğe büründürülüp fiziki portreleri tek tek verilememiş olsa da ruhsal portreleri açısından derinleşmektedirler. Köylülerin doğadan birebir etkilendikleri, karıncalı kayanın anlatımlarında görülmektedir:

“Hemen benim karşı kıyımdaki yamaçta bir de köy vardı. Köyün çevresi iri dağlarla örülüydü. Dağlar o denli yüksekti ki; doğan güneşi bu köy pek az görebilirdi. Güneş görmez bir köydü yani. Bu yüzden adına “Güngörmez Köyü” derlerdi. Güneş doğduktan ancak iki saat sonra köye görünmeye başladı. İlk güneşin ışığı benim sırtıma vururdu. Vurunca da Güngörmezliler, “tamam, sabah oldu.” derler yataklarından kalkarlardı.

Güneş yükselip de beni bembeyaz parlatınca , “öğle oldu!” derlerdi. Güneş, eğilip de son ışıklarını yine benden çekince, “akşam oldu.” diyerek evlerine çekilirler sonra da derin uykuya yatarlardı....”

Doğa olaylarından böylesi etkilenmelerine rağmen köylüler kayanın kutsal olduğuna dahi inanacak kadar doğa olaylarını sorgulamaktan uzaktırlar. Onların hayli basit bir açıklaması olan bir doğa olayının ayırtına varamayışlarında kör bir inanca kanmanın kolaycılığı ve cehaletleri oldukça etkilidir. Bunun yanında eski çağlardan beri gerek Anadolu topraklarında gerekse dünyanın herhangi bir

bölgesinde yaşamış insanlık tarihinden beri açıklanamamış doğa olaylarına kutsallık yükleme, onlardan medet umma, onlara adaklar adama gibi yönelimlere sahip olduğu da bilinmektedir. Yine bilindiği üzere toplumların bu tür eğilimleri, o topluma ait efsanelerle, masallarla, folklorik öğelerle birikerek bir geçmiş, bir kültür oluşturmaktadır. Köylülerin kayaya karşı inançları öylesinedir ki sellerin sebebinin kayanın kendisi olduğunu bilmeden, ondan sellere bir çare bulmasını dahi dilemektedirler. Onların gözlerini bu kadar bağlayan kör inançlarına rağmen mühendislerin bu kayanın maddi anlamda köye iyi bir getirisi olduğunu söylemelerinin iki boyutlu sonucu bulunmaktadır. Birincisi; bu insanların maddiyat konusunda duyduklarının etkisi altında kalmaları ve fakir bir köyde yaşamakta olan köylülerin bahsedilen maddi getiriye duydukları ihtiyaçken ikincisi ise; körü körüne bağlanmış bir inanç dahi olsa, insanlara inançlarından daha sıcak gelen şeyin maddiyatın olmasıdır.

“KARINCALI KAYA” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU

Hikaye çocukların günlük hayatlarında çevrelerinde hemen hemen her zaman karşılaşılabileceği mermer parçasını anlatmaktadır. Bu yönüyle hikayeyi okuyan çocuklar için sıradan olabilecek hatta üzerinde pek durulmayacak bir ayrıntı fark ettirilmektedir. Bu fark ettirme daha önce bir kayayken kapı ve pencerelerdeki mermer parçasına dönüşümünün anlatımıyla sağlanmaktadır. Hikaye sadece bir kayanın dönüşümü değildir, kayanın etrafında ondan etkilenen insanların da dönüşümünü anlatmaktadır. Köylülerin karakterize edilişleriyle desteklenmiş ve doldurulmuştur. Bu noktada öykü insanların kör inançlarının sorgulanmasının gerekliliğine dayanmaktadır. Bu dayanaktan da çıkan kanı şudur; çevremizde insanoğlu için sıradanlaşmış hemen hemen her şeyin bir öyküsü vardır. Bunlar görmezden gelinirse, onlara ait hikayeler de unutulacak, hiçbir zaman anlaşılmayacaktır. Oysaki nesne ve kişilerin varlığının altında hikayeler vardır ve bu hikayeler nesne ve kişileri var etmektedir. Bu bakımdan öğrencilerin hayata bakış açısına bir mermerin hikayesinden bir yaşayış biçimine kadar uzanabilen yolların var olduğu öğrencilere fark ettirilebilir. Hikaye bu yönleriyle öğrencilere eğitim öğretim ortamlarında bir çırpıda okunarak kendi yaşantılarındaki aksaklıklar karşısında

sorgulama fırsatları yaratarak eleştirel ve bilimsel düşünmenin gerekliliğini kavratılabilir niteliktedir.

E)“SABUN POSTALLAR” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

Zülküf

Hikayenin baş kahramanı Zülküf, saç tıraş makinesi görmemiş, gözleri sabun ile tanışmamış, ayak numarasından bihaber, çocukluğunun orta yerinde olabildiğince saf ve şaşkın bir çocuktur. Bu şaşkınlığı onda saçlarının nasıl da hemencecik tıraş olduğunu görmesinde, sabunun gözlerini biber değmişçesine yakmasında ve ayaklarının aslında bir numaraya sahip olduğunu öğrenmesinde kalmıştır. Zülküf ilk defa gördüğü şeyler hakkında merakını gizlemeyip onların neler olduğunu sorup öğrenen heyecanlı bir çocuktur. Onun bu şaşkınlıkları yerini mahcupluğa bırakmaktadır. Ayak numarasının otuz beş olduğunu öğrenen mahcup Zülküf’ün, bugünkü ayak numarası bilinmez; ancak ilerleyen yaşlarında edebiyat ve sinemada bıraktığı derin izler her daim takip edilecektir. Çünkü Zülküf aslında yazar Osman Şahin’in ta kendisidir.

“SABUN POSTALLAR” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Hikayenin açılışı Dicle Köy Enstitüsünün kuruluşunda çalışan yoksul köy çocuklarının yaktığı bir türküden alıntılanmış dizelerle yapılmıştır ;

“Ergani’nin yokuşları

Ekmek sandım ak taşları

Nazif Bey’in çok işleri

Öldüm acımdan acımdan.”

Bu bakımdan hikaye folklorik öğeler taşıyarak okurların dikkati öykü başlamadan çekilmektedir.

Folklorik öğenin yanı sıra hikayenin dili diğer Osman Şahin öykülerindeki gibi bilindiği üzere oldukça zengindir. Yapılan çarpıcı benzetmeler okurun edebiyat

beğenisinin hafızasında unutulmaz bir tat bırakmaktadır. Öykünün sahip olduğu bu zengin dil anlayışı, öğrenciler için Türkçe eğitiminin genel amaçlarından biri olan; “anlatım, ifade becerilerini geliştirmek” açısından ilerlemelerinde yardımcı olabilecek niteliktedir;

“...Yavaş yavaş gözlerine dolan sevinç ışıklarının ucu siliniyordu.”

“...Şalvarının bağı değil de kendisiydi çözülen sanki.”

Hikaye, Zülküf adıyla yazarın kendi hayatından bir kesit sunmasıyla okurların empati kurma yetilerinin gelişmesine de katkı sağlar niteliktedir. Maddi imkansızlıklarla büyümüş olan yazarın hayata tek başına adım attığı yıllarda yaşadığı şaşkınlık ve mahcupluktan yazarlığa kadar uzanan hayatına otuz beş numaralı ayaklı bir çocuğun yapmış olduğu bu başlangıç, okurlara kendi hayatlarının başlangıçlarını, dönüm noktalarını ve ileride kendilerini görmek istedikleri yerleri düşündürmesi açısından da önemli bir eğitici boyut taşımaktadır.

2)GÜNEŞ HARFLERİ

A)“GÜNEŞ HARFLERİ”ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Melke / Mülke / İlke

Güneş harfleri adlı hikayenin ana karakterleri birbirini çok seven Melke, Mülke ve İlke isimlerindeki kardeşlerdir. Melke en büyük, Mülke ortanca ve İlke ise en küçük kardestir. Öyküsü dillerden dillere yayılmış efsanevi bir kapı, bu üç kardeşi peşine takmıştır. Kapıya dair efsaneler öylesinedir ki; kanatlarının sevgiden, kilitlerinin bağlılıktan, gıcirtısının ilahi, kendisinin ise ışıktan olduğu dahi rivayet edilmektedir. Binlerce yıldan beri sayısız gezgini, maceracıyı ve kaşifi, bu söylencelerin peşinden gidip kapıyı bulmaya sürükleyen merak rüzgarı, hikayenin ana karakterleri olan üç kardeşin üstüne de esmektedir. Onların bu merakları olayların kurgusunu oluşturmaktadır. Üç kardeşten en küçükleri İlke on dokuz yaşındadır. Kardeşler çok küçük yaşlarda anne ve babalarını kaybetmişlerdir. Yalnız

kaldıklarında birbirlerinden kopmamış olan bu üç kardeş birlikte rivayet edilen o düşsel kapıyı bulmak niyetiyle yollara düşmüşlerdir. Onlara göre bu kapı çok yüksek bir yerde olduğu için aramalarında sürekli dağlara çıkmışlardır. Bu araştırmaları sonucunda yeryüzünde çıkılmadık dağ bırakmayan kardeşlerin umutlarının tam da tükendiği bir anda ışık huzmelerinin olduğu yerde kapıyı bulmuşlardır. Kapıyı ilk fark eden Melke olmuştur. Ancak ışık gözlerini alınca gözünü korumak için kapattığı anda olduğu yere yığılmıştır. Aynı durum aynı şekilde gözünü kapatan ortanca kardeş Mülke'nin de başına gelmiştir. En geride duran ve gelişmeleri takip eden İlke de merakına yenik düşerek dağın zirvesine ışık huzmesine doğru tırmanmıştır. Ancak onlar gibi ölmek istemediği için onların yaptıklarını yapmamaya dikkat etmiştir. Bu noktada merak konusunda ağabeylerine benzeyen İlke'nin, onlar kadar aceleci davranmayıp atacağı adımları ölçüp, biçip, tarttıktan sonra ona göre hareket etme kararı alması ağabeyleriyle arasındaki karakteristik farklılığına işaretler. Onun bu farklılığı kapının ne olup olmadığını ona göstermiştir. Işık huzmesine bakarken gözlerini kapatmayan İlke, yaşamayı başararak o kapıdan dökülen ve ne işe yaradığına dair bir fikrinin olmadığı harfleri toplayarak evine döndüğünde onlarca harfi herkese dağıtmıştır. İnsanlar hikayenin baş karakteri olan İlke'nin getirdiği harfler sayesinde dili oluşturup okuma yazmayı öğrenebilmişlerdir. Bu noktada İlke ana karakter olarak olayların neticelenmesine önemli katkıda bulunmaktadır.

“GÜNEŞ HARFLERİ” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Bu masalımsı öğeler taşıyan hikayede karakterlerin görüldüğü üzere çok büyük bir yansıması yoktur. Onlar sadece öykünün okuyucusuna iletmek istediği mesajı taşımada yardımcı olan karakterlerdir. Karakteristik özellikler bakımından derinleştirilmemişlerdir. Karakterlerin değil konunun ağır bastığı türden bir eser olmuştur “Güneş Harfleri.”

Bilginin insanlar üstünde oluşturduğu vazgeçilmez merak hikayeyi var eden unsur olmuştur. Merakla hareket edilmeseydi o kapı bulunmayacak ve dünya da harflerden, bilginin saçtığı göz alıcı ışıktan mahrum kalacaktı. Bilginin, harflerin ışığından korkup gözünü kapatan iki kardeşin düşüp ölmesi ve İlke'nin korkmadan gözlerini aydınlığa dikip harfleri insanoğluna götürerek onları aydınlatması da

sembolize edilmektedir. Bilgiden, okuma yazmadan korkup kaçanların ondan faydalanmasını bilmeyen insanların ya da ülkelerin sonlarının yok olmaya mahkum olduklarını ölen iki kardeş sembolize ederken, bilginin aydınlatıcılığından korkmayan İlke ise bilgiyi sahiplenen ülkelerin, insanların aydınlığa giden yollarını sembolize etmektedir.

İlk sayfada betimlenen bir paragrafın, hikayenin tamamı okunduktan sonra geriye dönülüp tekrar okunduğunda aslında hikayenin ana temasını oluşturduğu anlaşılmaktadır.

“Söylencelere göre, yaratılış günü, insanlar o kapıdan çıkmış, doğmuşlardı. O dünyaya gelişin, varoluşun kapısıydı. Bir daha da o kapıya dönüş yoktu, hiçbir zaman da olmayacaktı. Her şeyin ilk, başlangıcıydı orası. Belki de ana rahminin, döl yolunun bir başka gizli adıydı.”

“Bir söylenceye göre, yüksekliğin en yüksekinde, zamanın dışında bir yerdeydi o kapı. Suların akmayı ilk öğrendiği, güneşin doğmayı ilk bildiği yerdeydi. Ama orası neresiydi, henüz ne bilen vardı, ne gören.”

O kadar merak uyandıran ve hakkında çeşitli söylentiler uyandıran kapı aslında medeniyeti doğuran bilgiyi ilk defa taçlandıran alfabeyi oluşturan altın değerindeki harflerdir. Hikayede her şey öylesine bir itina ile sembolleştirilmiştir ki benzetilenle benzeyen öğeler tam tamına örtüşerek okura okurken bu benzetmeleri keşfetmenin tadını yaşatmaktadır. Yukarıda belirtilen alıntılarda kapının o kadar yüksekte olması medeniyetin, bilginin insanlığı yükselere taşıyacağıyla, suların ilk defa akmayı öğrendiği söylentisiyle insanlık için bilgiye su kadar ihtiyaç duyulacağı, güneşin doğmayı ilk bildiği yerde olmasının belirtilmesiyle de bilginin, medeniyetin aydınlığı olarak birbirinden güzel benzetmelerle sembolleştirilmiştir.

Hikayede ana fikri iletme konusunda Melke ve Mülke’nin aydınlıktan korkması harfleri bulmasını engellemiştir. Ancak İlke bu aydınlıktan korkmayarak dünya için çok büyük bir keşif yapmaktadır. Böylesi değerli bir keşfi yapan kardeşin adının dilimizde anlam taşıyan İlke kavramı olmasında ve diğer kardeşlerin isimlerinin hiçbir anlam taşımasında da dilin, bilginin önemi fark ettirilmiştir. Yazar vermek istediği yegane temayı kahramanlarının adlarında dahi büyük bir ustalıkla işlemiştir hikayede.

İçerdiği böylesi önemli mesajın tüm okurlar üzerinde hayli etkili olacağı şüphe götürmezken, özellikle ilköğretim çağlarında kitap okumanın ve bilgi sahibi olmanın önemi üzerinde duran eğitimciler için de eğitim-öğretim ortamlarında öğrencilerine kazandırılmak istenen hedeflere ulaşmalarında yapılan planlamamanın öğretim durumları boyutunda baş vurabilecekleri etkili bir hikayedir. Eğitim öğretim ortamlarında hikaye öğrencilere okutulmadan önce başlığının öğrencide yarattığı izlenimler sorularak alınan dönütlerle konuya ısınmaları sağlanabilir. Ardından hikayenin birkaç kez okunmasından sonra da onların düşüncelerinden yola çıkılarak vurgulanan önemli tema onlara sorulabilir. İstenirse sınıfta konuya dair canlandırma etkinlikleri de yaptırılabilir ya da hikayenin ana fikriyle paralel olarak öğretmen sınıf kütüphanesinden çeşitli kitapları öğrencilere dağıtarak ders saati dışında tüm sınıfla bir okuma etkinliği düzenleyebilir. Okuma yazmayı öğrencilere sevdirebilecek nitelikte güçlü bir hikayedir.

B)“ŞAPKA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Ramazan

Hikayenin baş karakteri hikayeyi kendi ağzından aktaran çocuk Ramazan’dır. Toros’un ıssız bir dağ köyünde doğmuştur. Babasının acımasız sert tavırları onu yüzüne gülen tüm insanları sevmeye yöneltmiştir. Tüm köylüyü saran “şapka”nın heyecanı Ramazan’ı da etkisi altına almıştır. Çocuk akıyla Ramazan şapkanın tam olarak ne olup, ne işe yaradığını bilmediğinden onu yenir ya da içilir bir şey sanmaktadır. Bu yanlış sanısı da hikayeyi geliştiren olay olmaktadır ki Ramazanlarda kalan, Anadolu’da şapkayı tanıtmakla yükümlü heyet, onu askıda bırakınca Ramazan bunun şapka olduğundan habersiz asılı olduğu yerden alıp oyuncak gibi oynamaktadır şapkayla. Ramazan ve arkadaşına göre bu yuvarlak siyah nesnenin içine kozalak ya da yumurta hatta kuş bile konulabilirdi. Babası kendisini bulup da şapkayı sorduğunda bile neyden bahsedildiğini anlamamaktadır. Tavırlarını oldukça sert ve acımasız bulduğu babasının çok öfkeli görünmesine rağmen; ona doğru cevaplar veren Ramazan korkusuna karşın doğrulardan ayrılmayan dürüst bir

çocuktur. Dürüstlüğünün yanı sıra yaptıklarıyla da her çocuk kadar yaratıcı düşünebilme yetisine sahip, biraz da haylaz bir çocuk görüntüsüyle çizilmiş bir kahramandır Ramazan.

Ramazan'ın Babası

Ramazan'nın gözünden tasvirlenen baba; oldukça sert ve acımasızdır. Kendi küçük oğluna avladığı hayvanları kestirtip onu kan dökmeye alıştırmaya çalışan bir babadır. Bu aksiliğinin yanı sıra savaş görmüş bir Atatürk hayranıdır. Atatürk baba için adeta bir masal kahramanı, güçlü, iri yarı biridir. Atatürk'e olan hayranlığını her fırsatta çocuğuna anlatan O'nun gerçekleştirdiği her yeniliğe hem ayak uyduran hem de etrafındakileri de ayak uydurmalarında bilgilendiren bir sevgisi vardır.

YARDIMCI KARAKTERLER

Hikayede savaştan çıkmış yorgun bir milletin Atatürk tarafından yapılmış yeniliklerin, devrimlerin Anadolu insanları tarafından heyecanla karşılayan ve Anadolu'daki diğer insanlara bu kültürü aşılama kendini adanmış insanlar olan Kemal Ahmet, Yeni Mahmut, Urumlu Ali Amca yardımcı karakterler olarak boy gösterecekler de hikayenin temellenmesinde oldukça önemli karakterlerdir.

Kemal Ahmet

Köyde şapkayı başına ilk giyen kişi olduğundan adının başındaki Kemal, Kemal Atatürk'ten esinlenerek köylülerce eklenmiştir.

Yeni Mahmut

Kara saçlı, koyu yeşil gözlü, normal boyda biridir. Çerkez asıllıdır. Ceket, yelek giyer, ayağına körüklü çizme geçiren Mahmut'un da şapkası vardır başında. Her sözünde millete gereken şeyin yenilik olduğunu vurgulayan Mahmut yenilik adına sürekli kravat taktığı için o da Yeni Mahmut adıyla anılır olmuştur.

Urumlu Ali Amca

Babayiğit görünömlü, uzun boylu, yarı küllhanbeyi tavırlı biridir. Konya-Karaman taraflarından gelmiştir. Ramazanların yaşadıkları yerde Konya tarafında Umrul söylenmesinden dolayı Ali Amca'da Umrulu olarak anılmaktadır. Kalaycılık yapan saçlarını geriye doğru tarayan Umrulu Ali Amca bir de hoş sohbetiyle vurgulanmış yardımcı karakterlerden bir diğeridir.

Bu üç yenilik taraftarı karakterler, köydeki diğer insanların da bu yeniliğe ayak uydurabilmelerini sağlamak adına köy kahvesine her sabah yeni kılık kıyafet düzenine uygun biçimde gelerek onlarla sohbet etmektedirler. Yeni kılık kıyafet düzeninde şapka, kravat, ceket, pantolonun yanı sıra halka çubuklu pijamaları da tanıtmışlardır;

“İşte yeni düzenin gece kıyafeti budur. Buna pijama derler. Bu pijama giyme alışkanlığı uygarlıktır. Son sistemdir. Halkımıza gece kıyafetini göstermek istiyoruz.” derlerdi. Sonra da sözü Atatürk’e, onun devrimlerine getirerek; kendilerinin de giyimde kuşamda, şekilde, davranışta köylülere örnek olmak istediklerini anlatırlardı.”

“ŞAPKA” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Gelişen olaylarıyla gülümseten ve okurun içini ısıtan “Şapka” adlı bu öykü; ilköğretim birinci ve ikinci kademelerinde sosyal bilgiler ve tarih derslerinde Atatürk’ün devrimlerinin anlatıldığı konuyla ilişkilendirilerek işlenebilir niteliktedir.

Kurtuluş savaşı sonrası kendini var etmeye çalışan, yepyeni bir çocuk olan Cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarındaki doğum sancılarının atlatılmasında halkın heyecanlı oluşuna, yeniliğe karşı açıklığına ve de yeniliklerin yerleşebilmesi için harcanan emeğe ışık tutan bu hikaye, okuru hem gülümseten hem de düşündüren özelliktedir. Gülümsetmektedir çünkü; çocuk her zaman ve her yerde çocuk oluyor; oyun dünyası içinde algılıyor dünyasını. Düşündürmektedir çünkü; en zor günleri geçirip bir kelebek gibi kozasından çıkıp özgürce uçmayı düşünen bir milletin azmi, fedakarlığı ve yeniliğe karşı yaşadıkları belirsizliklerle mücadele edişleri anlatılmaktadır.

Tüm bu özellikleri özünde barındıran hikaye, eğitim-öğretim ortamlarında sosyal bilgiler, tarih ve Türkçe dersleri disiplinler arası ilişkilendirilerek Atatürk

devrimlerinin işlenmesinde ve de belirli gün ve haftalardan; Atatürk haftasında okutulabilecek içerikte ve yapıdadır. Hikayenin sınıfta paylaşımının ardından öğrencilerde empati becerisinin gelişeceği de kesindir; çünkü öğrencilerin o dönemlerin koşullarını, insanların yaşadıklarını da dikkate alarak değerlendirebilme şansına sahip olmalarında onlara yardımcı olacak nitelikte bir öyküdür.

C)“ACI ELMA” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTER

Şakire Ana

Hikayede yer alan Şakire Ana, doğayı çok iyi tanıyan, onunla mücadele ederken oldukça sabır gösteren, vazgeçmeyen, üretici ve şikayet etmeksizin emek harcayan çalışkan bir köylüdür:

“Tam da o yıllarda, yaşlı anam Şakire, çocukluğunda gölgesinde oturduğu, dallarına salıncağının kurulduğu acı elmanın yanına gitti. Dökülen elmaların tümünü kalın sepetlere topladı. Eşeğimizin sırtına yükledi, evimize taşıdı. Döktü, serdi yere. Sonra eline bıçağını alarak, elmaları teker teker ortadan ikiye, üçe bölerek, içlerindeki koyu kahverengi, siyah çekirdekleri çıkardı. Bu uğraşısı günlerce sürdü. Topladığı kilolarca acı elma çekirdeğini bir kabın içine doldurdu. Acı elmanın çekirdeksiz artıklarını da toprağa gömdü, çürüsünler de gübre olsunlar diye.”

Bu işlemleri birkaç kez daha tekrar edip elma bahçelerine sahip olmuştur Şakire ana;

“Gelelim anamın ilk yıl ektiği elma fidanlarına. Onlar iki yıl sonra bir metreden fazla boylanıp sürgün verdiler. Kabukları sağlıklı ve kıpkırmızıydı. Anam, o fidanların gövdelerine, Amasya, Golden, Starkin türü elmalardan ikişer gözaşısı yaptırdı. Gözaşılarının tümü tuttu. Aynı yıl sürgün verdiler. Ertesi yıl da bir buçuk, iki metreye ulaştılar.

Şakire anam, fidanlarını üçüncü yılda, köklerinin toprağıyla yerlerinden çekti ve acı elma ağacının çevresinde uzanan tarlamıza sıra sıra

açtırdığı geniş, derin elma yalakalarına diktirdi. Fidanların diplerine kalın kazıklar çaktırdı. Dikilen aşılı fidanlar, iştahla büyüyerek dallanıp budaklandılar. İki üç yıl sonra da çiçeğe, meyveye durdular. İştah ve besinden kabukları simsiyah oldu. Acı elma ağacı kendi boyunu posunu kat kat aşan, çevresini dolduran aşılانmış binlerce elma ağacının kendi çekirdeklerinden çıktığını, kendi çocukları olduğunu bilmeden, onların ortasında, alçakgönüllü yaşamını sürdürdü. Eskiden olduğu kendi kendine yetiyor, çiçek açarak meyve veriyordu.”

Şakire ananın tüm bu emekleri; köyünün ileride büyüyüp gelişmesindeki en temel adımlar olmaktadır.

“ACI ELMA” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Acı bir elma ağacının bir ananın şikayetsiz emeği sonucu tatlanışını; acıya bal sürülen emeğin karşılığını anlatması yönünden yine öğretici boyutu ağır basan bir hikayedir. Hikaye sadece bir değil, birden fazla ders içermektedir. Her baharda çiçeklenip kıpkırmızı, güzel kokulu elmalar veren elmanın meyvesinin hayli acı olmasından; görünüşe aldanmanın ne kadar yanlış olabildiğinin görülmesi de çıkarılabilecek derslerden sadece birdir. Acı elma, dış görünüşün hiçbir şey ifade etmeyişinin sembolü biçimindedir.

Acı elmadan aldığı çekirdeklerle uzunca bir uğraşı veren Şakire ananın bir elma çekirdeğinden elma bahçelerine uzanan öyküsü de çıkarılabilecek bir diğer derstir. Öte yandan, hikayede acı elmanın tadlanışını sağlamak için nice emek harcanması; insanların istenmeyen durumları istenilene çevirebilmelerinin bazen hiç de kolay olmadığına ve emeksiz yol alınamadığına da işaret etmektedir. Bir başka açıdan ise öyküde acı tadıyla bir köşede unutulup kalan elma çekirdeklerinden emekle elde edilen fideler bahçeye, bahçeler tarlalara, tarlalar köy dışına satılmaya, bu satışlar köye gelir olmaya, gelir ise köyün kalkınmasına dönüşmüştür. Büyük bir dönüşümün hikayesidir; ‘Acı Elma’.

“Yaşlı Şakire ananın öncülüğü ile yetişen yüzlerce dönüm elma bahçesini gören, bundan etkilenen öteki köylüler de elmacılığa başladılar. Anamdan satın aldıkları yüzlerce, binlerce elma fidanını dikip yetiştirdiler.

Bundan sonra da köyümüzde bahçecilik her yıl artarak sürdü. Dokuz on yılın içinde köyümüzün her yanı elma bahçeleriyle doldu. Tarlaların tümü ağaçlanınca, köyümüzün kuru iklimi de değişerek; nemli, bol yağmurlu bir iklime dönüşmeye başladı.

Onca elma bahçesini sulayabilmek için yeni yeni su kaynakları bulmaya zorlanan köylüler, derin su kuyuları kazmaya, su kanalları açıp suyu depolayan havuzlar yapmaya başladılar. Sonra da havuzlardan daha yüksekteki elma bahçelerine su çıkarmak, su pompalamak için güçlü su motorları satın aldılar.

Köylülerin gelir düzeyi yükseldi; eylül, ekim aylarında köye elma tüccarları, elma kamyonları gelip gitmeye başladı. Kamyonların köye rahatlıkla girip çıkabilmeleri için yollar genişletildi; sağlam köprüler yapıldı.

Köylülerin gelir düzeyi yükselince, giyim kuşamları da değişti. Parasızlık nedeniyle, eskiden kent okullarında çocuklarını okutamayan aileler, kentlerde parasıyla ev tutup kiralayarak çocuklarını okutmaya başladılar.

Bütün bunlar kimsesiz, sahipsiz acı elma ağacı ile yaşlı Şakire ananın emekleriyle oldu diyebilirim. Acı elmanın çocukları, yüz binlerce elma ağacına, tonlarca şeker tadında sulu elmayla, oradan da paraya dönüştü.”

Bir taşla birçok kuş vurulmuş, dönüşüm ile ekonomik boyutu da olan bir köyün kalkınma hikayesi anlatılmıştır. Bu bakımdan hikaye sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirilip çocukların günlük hayatı için daha da somutlaştırılabilir. İlk öğretim dördüncü ve beşinci sınıf düzeyinde sosyal bilgiler dersi içerisinde yer verilmekte olunan ‘ürettiklerimiz’ isimli ünitenin işlenişinde okutularak konuların anlaşılabilirliğini sağlayarak, hatırlanabilirliğini güçlendirmesi amaçlarıyla okutulabilir yapıda güzel bir hikayedir.

D)“ÇÖKELEK” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Rıza

Ergenliğe yeni girmiş olan Rıza’nın fiziki portresi, henüz ergenliğin çok başında olmasına rağmen ellerinin ve ayaklarının yetişkin bir insanınki kadar büyümüş olduğu söylenerek yapılmıştır. Yoksul bir ailenin çocuğu olduğu için boylandıkça kılık kıyafeti de onun üzerinde küçülmektedir. Onun böylesi büyümesinin yanında Rıza’nın iştahı da büyümektedir. Ancak ailesinin içinde bulunduğu yoksulluk onun bu iştahını pek de karşılayabilir nitelikte değildir. Kış mevsiminde evlerinde katık olarak kuru ekmekten başka bir şey bulamamaktadır Rıza. Erzurum’daki amcasının gönderdiği tulum çökeleği karşısında kuru ekmeğinin içinde adeta çökelek varmış gibi düşleyerek yemektedir. Açlığı onun hayal gücünü tetiklese de bu hayallerle karnı doymadığından ve amcası gelmeden açılması yasak olan çökeleğe kavuşma umuduyla amcasının geleceği haberini yarı aç yarı tok bekleyen fakir bir çocuktur Rıza.

Mustafa Amca

Rıza’nın Erzurum’dan bir an önce gelmesini beklediği amcasıdır. Yaşlıdır. Oldukça kendini beğenmiş bir mizaca sahiptir. Onun kendini beğenmişliği, hikayeye konuk olduğu ilk andan itibaren kendisini hissettirmektedir:

“Melek Hatun’un kapısından içeri girdiği zaman soluk soluğa kalmıştı Rıza. İçeriye şöyle bir bakındı; gerçekten de arkadaşı Ömer’in söyledikleri doğrudu. Erzurumlu Mustafa amcası gelmişti; minderin üstünde bağdaş kurmuş oturuyordu. Erzurum işi keklik alacası yünlü çoraplarını dizlerine kadar çekmiş, iri taneli tespihini eline almış, gümüşten tütün tabakasını da önüne koymuştu. Mustafa amcasının o denli mağrur, gururlu bir görünümü vardı ki, sanırsın dünyanın en yüksek tahtında oturuyor.”

Bir önceki sene kendisinin koyunlarını yeğeni Rıza’ya götüren Mustafa amcaya Rıza’nın annesi oğlunun yaptığı iş karşılığında amcasından hiçbir maddi

imkan alamadığından veryansın etmesine rağmen işine gelmeyen şeyleri duymazlıktan gelme gibi bir karakteristik özelliğe de sahiptir. Ayrıca misafirlığe gittiği yere eli boş gitmekle beraber, gittiği yerdeki hizmeti de beğenmediğini açıkça söyleyebilecek kadar patavatsızdır da. Eli boş gelmesi, Rıza'ya kendi işini yaptırmasına rağmen maddi bir karşılık vermeyişi onun kişilik özelliği bakımından cimri bir tutum sergilediğine işaret etmektedir.

Erzurum'dan yolladığı çökeleği eski seferberlik arkadaşına satarken sıkı pazarlığa oturan Mustafa amca arkadaşına isteklerini kabul ettirmek için çökeleği Rıza'ya bir getirtip bir götürterek kurnazlık konusundaki hünerini sergilemektedir. Ancak eski seferberlik arkadaşının da kendisine kurnazlık edeceğini hesaba katmamıştır.

Süleyman Amca

Mustafa amcanın çocukluk ve seferberlik arkadaşı olan Süleyman amcanın fiziki portresi; iri yarı, gür kaşlı, gür sakallı ve yaşlı biri olarak çizilmektedir.

Çökelek konusu açıldığında en az Mustafa amca kadar pazarlığa tutuşan Süleyman amca araya girenler sayesinde anlaşmaya yanaşsa da Mustafa amca'yı da hayli şaşırtıp kızdıracak kadar kurnazlık yapmaktadır. Seferberlikte verdiği borçları çökeleğin fiyatından düşüp üstünü tamamlayarak hesabı kapattırmaktadır:

“Tamam Mustafa, senin söylediğin ağırlıktan, senin söylediğin fiyattan çökeleğini alıyorum. Yalnız, hatırında kaldı mı bilmiyorum; ama senin çok eskiden bana bir borcun vardı, hani çok çok eskiden.

Mustafa amca, borç sözünü duyunca irkildi. Gözleri yuvasında büyüdü, kocaman oldu. Yaşıtı Süleyman'ın sözünü keserek;

“Ne borcuymuş yahu? Eski zamandan bu zamana borç falan mı kalırmış?” diye sordu. Süleyman amca, kendinden emin, telaşsız bir tavırla:

“Hatırladın mı? Seferberlikten kalma bir borçtu bu. Hani kaç kaç sırasında sen benden beş teneke tohumluk buğday almıştın ya, Erzurum'da, Ilıca'nın orada. Ne o, yoksa hatırlamadın mı?”

“Geçmiş zaman, öyle bir şeyler olmuştu herhal.” deyince; Süleyman amca taşı gediğine koydu:

“Herhal değil, olmuştu, olmuştu.” diye bastırdı. “İşte şimdi o beş teneke tohumluk buğdayın bugünkü fiyattan hesabını, sana vereceğim çökerek parasından düşelim. Geri kalanını sana vereyim. Helali hoş olsun” deyince, Mustafa amca, sinirinden zangır zangır titredi. Öfkesinden az daha göklere ağacaktı.”

“ÇÖKELEK” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Olayın ağırlık kazandığı hikayede iki kurnaz köylünün pazarlığa oturuşları dile getirilmektedir. Onlar kurnaz bir pazarlığa tutuşmuşlarken çökelek tulumunu bir getirip bir götüren Rıza, şikayet etmemektedir; çünkü ümitlidir, aç karnı bu çökelekle bayram edecektir. Oysa iki kurnaz köylünün pazarlık savaşının sonunda tulum çökeleği Süleyman amcada kalmıştır. Rıza yine kuru ekmeğe devam edecektir. Mustafa amca kurnazlıkla kar elde etmek isterken zarara uğramıştır. Süleyman amca ise yavuz hırsız ev sahibini bastırır misali pazarlıktan en karlı çıkan taraf olmaktadır.

E)“DİKENLER DE DİLE GELİR” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Cemil

Evli ve iki çocuklu olan Cemil’in fiziki portresi orta boylu, zayıf yapılı olarak çizilmiştir. İstanbul’a para kazanmak amacıyla giden Cemil’in hayali; köyüne döndüğünde çalışıp biriktirdiği parayla tarlalar alıp onlarla uğraşmaktır. Cemil; hedefine ulaşabilmek için İstanbul’da her işi yapmaya başlamış; iş seçiciliği yapacak kadar kibirli değildir. Oldukça çalışkandır. Gece gündüz demeden çalışmıştır. Hem sabırlı hem de dirençli bir yapısı vardır. Tam anlamıyla hedefine kitlenmiştir. İstanbul’da çalıştığı beş yıl sonunda, eşini ve çocuklarını çok özlediğinden ve biriktirdiği parayı yeterli gördüğünden köyüne dönme kararı alır. Bu kararda onun kişiliğinin yansımaları söz konusudur. Evine bağlı ve gözü doyan bir karaktere sahip

olduğu buradan çıkarılmaktadır. Cemil aynı zamanda iyi yürekli ve saf bir karaktere de sahiptir. Arkadaşıyla yaptığı yolculukta şüphelenmeksizin ona hayallerini, biriktirdiği paralarla döndüğünde neler yapacağını rahatlıkla anlatmasından iyi niyetliliği anlaşılmaktadır. Ancak onun bu kötü düşünmezliği, arkadaşından asla beklemediği bir darbeye hayallerini geri teptirerek canından ve ailesinden olmasına neden olmaktadır.

Recep

Parasızlıktan dolayı evlenmemiş olan Recep'in fiziki portresi; uzun boylu, pehlivan yapılı, yakışıklı, güçlü kuvvetli biri olarak çizilmektedir. Recep'in bu fiziksel özelliklerinin tam tersine ruhsal özelliklerinde bu güçlülük görülmemektedir. Çeşitli zaafı olan bir karakterdir. Arkadaşı Cemil ile İstanbul'a çalışıp para kazanmaya giden Recep, Cemil gibi her işi yapmamakta, iş içinden iş seçmektedir. Kendince gurur yapmaktadır. Kibirlidir. Kolay yoldan para kazanmayı planlamıştır. Kendisine göre de işler bulmuştur. Gece klüplerinde, barlarda bekçilik yaparak planladığı gibi kolay para kazanmaya başlamıştır. Ancak karakteri, fiziki portresindeki gibi güçlü, dirayetli olmadığından yakından şahitlik ettiği renkli hayatlar gözünü almıştır. Onlar gibi yaşamayı isteyip bunu saplantı haline getirecek kadar güçsüz bir yapıdadır. Bu güçsüzlüğüne kendince bahaneler, kılıflar da uydurmaktadır;

“Evli biri değilim. Kendi canımdan başka düşüneneğim kimim kimsem yok. İstanbul'a gelmişken biraz gönül eğlendirsem ne çıkar? Para nasıl olsa kazanılır.” gibi düşüncelerle gündüz kazandığını geceleri yemeye, gününü gün etmeye başlar. Kendisiyle aynı kafada arkadaşlar edinir. Onlarla birlikte İstanbul'un ucuz, basit eğlence yerlerinde gezer tozar. Oralarda ömrünü tüketmeye başlar.”

Para kazanma amacıyla geldiği şehirde kendisini eğlenceye kaptıran Recep para kazanmaktan ziyade para kaybetmeye başlamıştır. Kumara dahi bulaşarak borçlarını katlamıştır. Bu haliyle, Cemil'in köye dönme fikri, kendisi için de borçlarından kurtulması için iyi bir fırsat olmaktadır. Böylesi planlar kuran, borcuna dahi sadık olmayarak kaçan Recep'in karakterindeki zayıflıklar bunlarla da bitmemektedir. Yolculuğa çıktığı arkadaş Cemil'i kıskanmaktadır. Bu kıskançlığı

vicdanını, yüreğini dahi ele geçirip Recep'i, tereddüt etmeden kendi arkadaşını öldüreceği bir cinayete sürüklemektedir. Recep bu cinayetin bahanesini de öldürmeden önce Cemil'e şöyle ifade etmektedir:

“Sen farkında değilsin; ama bana sen kötülük yaptın. Beş yıl önce ikimiz de parasız çıktık köyden. Şimdi sen paralısın, bense parasızım. Senin bol paralı oluşun, benim parasız oluşumu ele veriyor. Bu da bana dolaylı bir kötülüktür. Bu halimizle ikimizin birlikte köye gitmesi sakıncalıdır. Birimizden birinin burada kalması gerekir.”

Boğuşma esnasında Cemil'in:

“Yapma Recep! Elini kötülüğe bulaştırma! Bak , bana yaptıkların gün gelir yüreğine batar. Para için arkadaş canına kıyılmaz. Ne olur, söz dinle! Durup dururken ne diye günaha giriyorsun?”

demesine ise verdiği yanıt insanın kanını donduracak türdendir:

“Ne günahı be! Şu zamanda günah münah mı kalmış? Bu ıssız yerde senin canını aldığımı kim görecektir, kim duyacak, kim bilecek?”

“Öyle deme kardaş. Parasız pulsuz oluşun besbelli gözünü karartmış senin. Benim canımı aldığını sen biliyorsun ya! Şu pınar biliyor ya! Hatta hiç ummadığın şu dikenler de günü gelir, dile gelir, söylerler. Gel söz dinle Recep kardaş. Kıyma şu arkadaşının canına. Karımla çocuklarıma kavuşayım.”

Köye parasız pulsuz geldiğine dair kimseye bir şey söyletmemek uğruna ve para için gözünü kırpmadan arkadaşını öldüren Recep'in kötü, kara çalan ruhu, vicdanı, yüreksizliği bununla da kalmamaktadır. Türlü oyunlarla köylüleri ve Cemil'in eşini kandırıp öldürdüğü arkadaşını onlara karşı hiç çekinmeden karalayarak arkadaşının sadece canını değil karısını, çocuklarını, tüm hayatını dahi almaktadır. İşlediği cinayetin ardında hiçbir iz bırakmadığından bu kadar emin olan Recep, Cemil'in haklı çıkacağını sonradan anlamaktadır.

“DİKENLER DE DİLE GELİR” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Kitaptaki diğer hikayelerden çok daha farklı bir sona sahip olan hikayenin öğretici boyutu, ‘güneş balçıkla sıvanmaz’, ‘yalancının mumu yatsıya kadar yanar’

atasözlerindeki gerçek elbet bir gün açığa çıkar ana fikrinin ekseninde şekillendirilmektedir.

Para için gözünü hırs bürüyüp hiçbir şeyi görmeyen, bu kör hırsıyla kendi arkadaşının dahi canına kıyabilen tüm olanların Cemil ile kendisi arasında kaldığını düşünerek pişkin bir biçimde köyüne dönüp Cemil'e ait hayatı da ondan çalabilen alçak karakterdeki Recep'in sırrının; kötülüklerinin kendisiyle beraber sonsuza karışacağını düşünmesi, hak ettiği bir son yaşayarak büyük bir yanılgıya düştüğünü kanıtlayacaktır kendisine. Hiçbir kötülük cezasız kalmayacaktır. Söylenen her yalan işlenen cinayet gün yüzüne çıkıp kötü karakteri ele vermektedir. Üstelik kendi sonunu kendisinin hazırlaması bakımından Recep'in kim görecektir, kim duyacaktır tavrının tam aksine kendi diliyle kendisini ele vermesiyle de çarpıcı ve yerinde bir tezatlık oluşturmaktadır. Elini kana bulayan, hırslarından körleşen, yüreksizleşen Recep hayatının en büyük dersini almıştır.

Hikayede bir başka eğitici boyut olarak da insanlara duyulan güven ele alınmıştır. Arkadaşına güvenerek hayallerini, biriktirdiği paraların miktarını onun başına bir şey getirebilme ihtimalini hiç düşünmeden anlatan Cemil'in bu güveninin boş çıkması Recep'in güvenilmeyecek bir insan olması Cemil'in sonunu hazırlayan ilk ve en önemli etken olmuştur. Cemil'i karalayarak eşi Teslime'yi de ele geçiren Recep'in zaman içinde Teslime'ye duyduğu güven de Recep'in sonunu hazırlamıştır. Teslime'ye güvenip de yaptıklarını bir bir sıralayan Recep'i karakola gidip de bildiren Teslime olmuştur. Bu noktada hikayede işlenen güven bir diğer çarpıcı tezatlık olarak görülmektedir. Hikaye okura; güvenmek ve güvenilecek kişiler açısından tercihlerde çok daha dikkatli davranılması gerekliliğine dair önemli bir uyarı niteliği de taşımaktadır. Bu aykırı hikayede dikkat çekici uyarılar yapılırken özüne itinayla dokunan çarpıcı tezatlıklar ve sonunun nasıl biteceğine dair merakta bırakan sürükleyici dili ise okura ayrı bir okuma hazzı vermektedir.

F)“HASİP İLE HÜSÜP ÇETESİ” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Hasip ile Hüsüp

Hasip ile Hüsüp iki yakın arkadaştır. Bu arkadaşların karakteristik özelliğine bakıldığında, onları büyük bir ortak paydada buluşturan özellikleri meşhur hırsızlar olmalarıdır. İki kişi olmalarına rağmen kalabalık çeteleri ceplerinden çıkarabilecek kadar ün saldıklarından çete olarak anılmaktadırlar. Onların çocukluklarında ufak tefek şeyleri çalmakla alıştıkları ve vazgeçemedikleri bu huyları öyküde:

“Herkes onların azılı, korkusuz birer hırsız olduğunu bildiği halde, hiç kimse yüzlerine karşı “siz hırsızsınız!” diye suçlayamazdı onları. “Benim dört koyunumla, üç keçimi çaldınız.” Diyemezdi. Onlara olan korkularından diyemezlerdi bunu. Çünkü bunu dedikleri anda, Hasip Hüsüp çetesi, daha önce dört koyunuyla üç keçisini çaldıkları insanın, bu kez sürüsünün yarısını çalıp satarlardı. Sürünün yarısını çaldılar diye jandarmaya şikayet edilecek olurlarsa, bu kez de gelir adamın sürüsünün tamamını çalarak ortadan kaldırırlardı.”

biçiminde tasvirlenmektedir. Onların bu özelliği öylesine çarpıcıdır ki hırsızlığı para için değil alışkanlık olduğundan yapmaya devam etmektedirler:

“Hasip ile Hüsüp, ta çekirdekten yetişme hırsızdılar. Çocukluklarında başlamışlardı hırsızlığa. İlk başlarda yumurta, erik, elma, şeftali gibi şeyler çalmışlar; yaşları ile boyları büyüdükçe hırsızlıkları da büyümüş, artmıştı. Zamanla, çaldıkları mal ve parayla çok zengin olmuşlar; ama bu kez de çalmayı bir iş, bir meslek, bir yaşama biçimi olarak bildikleri, alıştıkları için çalmayı sürdürmüşlerdi.”

Hırsız arkadaşların ünü sadece kendi yörelerinde değil tüm bölgede dahi duyulmuş durumdadır. Çaldıkları birçok şeyi tepelerde, farklı bölgeden değişik şeyler çalan başka çetelerle de değiştirmektedirler. Bu azılı iki hırsız sadece hırsızlıklarıyla değil, türlü çeşitli hile ve dolaplarıyla da nam salmışlardır. Hikayed;

sıkıştıkları bir zamanda bile oyunlar çevirip insanları kandırarak işin içinden tereyağından kıl çeker gibi sıyrılmayı başaran kurnaz karakterler olarak okurun karşısına çıkmaktadırlar.

“HASİP İLE HÜSÜP ÇETESİ” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Anlatılan meşhur hırsızlar üzerinden, hikaye sonunda yazar hiç umulmadık zaman ve yerlerde karşımıza çıkan ya da çıkabilecek hırsızlara vurgu yapmaktadır. Bu noktada okurlara, hırsızların yaptıklarının yanlarına kar kalıp kalmayacağına dair sorular sorarak, onları bu konu üzerinde düşündürmeye sevk edici niteliktedir.

Hikaye, başlarının çaresine bakan çete üyelerinin aslında ağlanacak hallerine okuru güldürmektedir. Ancak bu ağlanacak hale güldürmesine rağmen öykünün sonunda o gülüşler insanların hayatından, malından, mülkünden çalan hırsızların her zaman var olduğuna dair yapılan son vurguyla okurun boğazına dizilmektedir.

Öykü, ilköğretim sınıflarında öğrencileri ahlaki olan ve olmayan davranışlarla beraber bunların sonuçları üzerinde düşündürmek amacıyla sınıflarda okutulup çeşitli tartışmalar yaptırabilir. Çocukların konuya dair görüşleri alınıp hikayenin sonunu sınıfın ortak verdiği karara göre bitirmek suretiyle sınıfta canlandırılması da yapılabilir. İlköğretim beşinci sınıf düzeyindeki öğrenciler için Din kültürü dersinde ‘Ahlaki Davranışlar’ın öğretilmesinde konuyla ilişkilendirilerek dersin içerik kısmına eklenebilir.

G)“SABRİYO” ADLI HİKAYENİN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTER

Sabriyo

Doğar doğmaz annesini kaybetmiş, ismi karakolda Sabır konulmuş olan Sabriyo, hayata ilk adımlarını böylesi zor zamanlarda atmış bir karakterdir. Hikaye, kahramanın kendi anlatısından sunulmaktadır.

“Yazınsal metinlerde başvuru en eski ve en yalın bir anlatıcı türüdür. Benli bir anlatımdır bu. Birinci kişi, içinde bulunduğu bir durumu, başından geçen bir olayı, gözlem ve izlenimlerini anlatır. Bu anlatım süresi içinde çevresindeki kişileri, bu kişilerin duygu ve düşünce evrenlerini de yine birinci kişinin gözüyle görür, onun duygularıyla tanırız. Birincil kişili (ben öyküsel) anlatıcı yönteminin çekici bir yanı vardır. Okur olarak, birincil kişinin ağzından sunulan kurmaca evrenin içine doğrudan girebiliriz. Daha doğrusu anlatıcının kullandığı ben sözcüğüyle özdeşleşebiliriz” (Özdemir, 2002).

Daha bebekliğinden itibaren başlamış talihsizlikler, Sabriyo’yu uzun süre terk etmemiştir. Açlık, susuzluk ve soğukla daha küçücük yaşında savaşılmaya başlamıştır. Üvey anne ve babalığının yanında iyi kötü vakit geçirirken, babalığının sakatlanması üzerine analığı onu sokaklara terk edip oralardan göçüp gitmiştir. Çocuk Sabriyo artık yapayalnızdır ve tüm mücadelesi bundan sonra başlamaktadır;

“...Bu olay olduğunda yaşam henüz altıydı. Açtım, çıplaktım. Geceleri kasabanın parkında uyur, gündüzleri fırın önlerinde dilenirdim. Ama geceleri beter soğuk olur, üşütürdü beni. Hele rüzgar çıkınca, gözlerim sulanır, sümüğüm akardı. Bazen de gündüzleri çöplükleri karıştırır, elime geçen ekmek kırıntılarını yer, pişmiş, diri nohut ve fasulye tanelerini ayıklardı, ağzıma atardım.”

Yaşadığı tüm zorluklar; karşısında hayat Sabriyo’yu dilenmek zorunda da bırakmıştır.

Kış Sabriyo için çok çabuk gelmektedir. Fırın önünde taptaze ekmek kokusunu duyan Sabriyo’nun fırıncıya:

“Amca ne olur, çok açım, fırınınızı süpüreyim, hizmetinizi yapayım. Buna karşılık bana yarım ekmek verin.”

demesinden oldukça zor koşullar altındaki bir çocuk için böylesine fazla olgun istekte bulunuşu; karakteristik açıdan karşındakilere karşı oldukça dürüst bir yapıya sahip olduğunu anlaşılır kılmaktadır. Ayrıca Sabriyo’nun bu talebinden, onun bir şeyleri elde etmek için öncelikle istediği şeyin hak edilmesi gerekliliğinin farkında oluşu da anlaşılmaktadır. Onun bu dürüstlüğüne rağmen fırıncının ve fırından çıkan adamın ondan bir lokmacık ekmeği dahi esirgemesi özünde dürüst olan bu çocuğu

suça; hırsızlığa zorlamaktadır çünkü; Sabriyo'nun o anda içinde bulunduğu gerçek, açlıktır:

“Amca ne olur, senin paran var, bir ekmek de bana aliver. Vallah billah karnım çok açtır.” dedim. Adam, yüzüme bile bakmadan yürüdü gitti. Peşinden giderek isteğimi yenileyince, kızıp bağırmaya başladı adam. Baktım ki yalvarıp yakarmak fazla karın doyurmuyor, tuttum, adamın ardından usulca sokularak, koltuğunun altındaki ekmeklerden birini çektim aldım. Kaçmaya başladım. Adamcağız şişman olduğu için beni kovalasa bile, şişer kalır sanıyordum; ama hiç de umduğum gibi çıkmadı şişman adam. Öfkeyle arkama düşerek kovalamaya başladı beni. O kovalıyor, bense hem yiyor, hem kaçıyorum; beni yakalar da ekmeğimi elimden alacak olursa, hiç olmazsa birazı midemde kalır diye. Ondan lokmalarım avurtlarımı şişiriyor, bu da soluk alıp vermemi güçleştirdiğinden fazla koşamıyordum. Buna karşın, şişman adam ardından yetişemedi. Bunu anlayınca taş atarak arkamdan vurdu, yaraladı beni. Yıkıldım, kaldım. Şişman adam, yetişerek ayaklarının altına aldı beni, tekmeledi, çiğnedi, “eşsekoğlu eşek, hırsız!”

Olay sonucunda adı hırsıza çıkan Sabriyo için çok daha zor günler başlamıştır. Diğer mahalle sakinlerinin güveni kalmadığından onu az miktar para üstü uğruna bakkala da göndermemişlerdir. Bu durum da onu yine hırsızlığa itecek bir neden olmaktadır. Kış mevsiminde açlık ve iliklerine işleyen soğukla beraber savaşıyor Sabriyo bahar ve yaz gelince bu iki baş düşmanının ellerinin ağırlığının üstünde hafiflemesi üzerine çocukluğunu biraz daha yaşayabilmektedir. Zor şartlar altında zaman akmış ve hikayenin kahramanı on yaşına gelmiştir.

Sabriyo'nun oyunlarda diğer çocuklar tarafından sürekli baş ebe seçilmesinin asıl nedeni; onun oyun kurarken kimseyi ayırmayıp, gruplaşmanın ya da bölünmelerin oluşmasına izin vermemesidir. Onun bu özelliği; karakteristik açıdan nasıl adil bir yapıya sahip olduğuna işaret etmektedir. Hayatla o yaşında birebir savaşıyor, ayakta durmaya çalışan Sabriyo'nun bu mücadelesi onun karakterinin şekillenmesinde hayli etkili olmaktadır. Bu etkiler onu kendi yaşlılarından çok daha farklı kılmaktadır. Bu farklılığı da çocuk yaşta olgunlaşmış olması oluşturmaktadır:

“...Elimden tutan yol gösteren acıkınca karnımı doyuran dövüşünce arkamda duran bir büyüğün, bir ağabeyim olmadığından kendi eğlencemi

kendim bulur, kendim seçerdim. Hiçbir çocuk benim gibi Kahta Çayı'na yalnız başına gidemez, inemez, suya giremez; çünkü korkardı. Hiçbiri benim gibi yengeç ve kurbağalarla oynayamaz, taş aralarında balık tutamazdı. Tek başına kırlara çıkarak yaban alıçları toplayamaz Issız Helof Dağı'na oduna gidemezdi. Bu nedenle alışmıştım yalnızlığa tek başıma olmaya kendi kendime yetmeye.”

Çocukluğunu hakkıyla yaşayamamış olan Sabriyo için 23 Nisan Çocuk Bayramı eşsiz bir seyir keyfidir. O renkli, süslü kıyafetlerle ve bando sesleriyle diğer çocuklar önünden geçerken onları bir kez bile olsun kıskanmamıştır Sabriyo; çünkü aynı koşullarda yaşamıyor olsalar da onların da aslında kendisi gibi birer çocuk olduğu gerçeğinin açıkça farkındadır:

“23 Nisanda Çocuk Bayramı diye bir güzel bayram olurdu. Seyretmeye doyamazdım. Etekleri bayraklı balonlu, renkli kağıt ve kumaşlardan dikilmiş giysileriyle öğrenciler, trampet ve borular çalarak, Kahta çarşısından geçerlerdi... Ne giysileri benim giysime, ne şapkaları benim şapkama benzerdi. Ama onların da benim gibi çocuk olduğunu düşünerek hiç hasete, kıskançlığa kapılmazdım. Onların sevincini aynen ben de paylaşırdım, onurlanırdım. Dahası onlar gibi okullarda okumaya, defter kalemi tanımaya can atardım.”

Okuma yazma öğrenmeye, eğitim görmeye bu kadar düşkün olan Sabriyo'nun bu dileği Kahta Yatılı Bölge Okulu'na alınmasıyla gerçekleşmektedir. Yatılı okulda gördüğü sevgi ona yaşamış olduğu zorlukları unutturmaktadır.

“SABRİYO” ADLI HİKAYENİN EĞİTİCİ BOYUTU

Küçük yaşta hayatla tanışan, tek başına kalmış bir çocuk olan Sabriyo'nun yaşadıklarının anlatıldığı hikayede, ana karakterin başına gelenler gerçek hayatta da pek de yabancı olunmayan durumlardır:

“Bir gün dilenmeye başladım. Yedi yaşındaydım. Önümden gelip geçenler eteğime para atarlardı. Yalnızca ben değildim dilenen, küçüklü büyüklü birçok arkadaşım vardı. Her biri bir köşeyi tutmuş, köşe başlarını beklerlerdi. Ben dilencilikte yeni olduğum için henüz bir köşem yoktu. Köşe başları uğrak yerleri olduğu için gelip geçeni, müşterisi çok olurdu.”

Sokaklarda yaşamak zorunda kalmış sokak çocuklarının hayatlarıyla benzerlikler olan hikayenin kahramanı Sabriyo, onların birçoğundan daha şanslıdır. Onu şanslı kılan noktalar; yatılı bir okula giderek orada sevgiyi, sevginin sıcaklığını yaşayabilmesi, tadabilmesi ve eğitim-öğretim görebilmiş olmasıdır. Sabriyo'nun hayatının ekseninden yola çıkarak sokak çocuklarının yaşadıklarına da şahitlik eden hikaye; o çocukların hayatlarının ne kadar zor olduğunu, baş düşmanları olan açlık ve soğukla mücadelelerindeki çaresizliklerinin, onları ister istemez suça yöneltmesini de yansıtmaları bakımından önemli bir kapanış hikayesidir. Ancak hikaye sadece belirli bir kesiti anlatmakla kalmayıp, ana karakteri suça yönelten kötü koşulları ortadan kaldırıp ona eğitim ve sevgi yuvasını açarak topluma geri kazandırmanın da önemine vurgu yapmaktadır. Bu yönüyle de hikaye sadece sorunlara değil aynı zamanda çözüme de yöneliktir:

“İnanmayacaksınız ama bir gün bu düşlerim gerçek oldu. Beni Kahtalı Yatılı Bölge Okulu’na aldılar. O günden sonra benim asıl doğumum başladı.

Yemek, içmek, giysi gibi gereksinimlerimi onlar karşılıyorlardı. Giysilerime, ayakkabılarıma inanabilmem için günlerin geçmesi gerekti. Günde birkaç kez giysilerime, ayakkabılarıma bakardım bazen. Kendime ait bir yatağım, kendime ait bir yastığım, çarşafım oldu. Bolca defterlerim, kitaplarım, renkli kalemlerim, mürekkebi...

Okumam yazmam ilerledikçe, okulumun öğretmenlerini, görevlilerini çok sevmeye başladım. Çünkü hepsi de şaşılacak kadar ilgiliydiler benimle. İçlerinde, “ana” diye çağırabileceğim yaşlıca bir bayan öğretmen vardı. Adı Süleyha’ydı. Biraz koşacak olsam, beni hemen yanına çağırır, elini ensemden sırtıma sokar, terleyip terlemediğime bakardı. Azıcık titresem ceketimi sırtıma giydirirdi, hastalansam ilacımı içirirdi. Bazen beni kucaklar, öper, karnemdeki iyi notları görünce de bana şeker verirdi.

Ben sevgiyi ondan öğrendim. Sevgidir her şeyin başı, yoksulluğun da açlığın da, yalnızlığın da tek ilacı, tek hamurudur SEVGİ... Bütün sevgiler üstünüzde olsun arkadaşlar...”

Bilginin ışığıyla aralanan kitap, sevginin ışığıyla kapanmaktadır... Genel anlamda hemen her türlü öğretici öğeyi içeriğindeki çeşitli hikayelerle işlemiş olan kitabın bu son hikayesi “Sabriyo” eğitici boyutu bakımından da analiz edildiğinde

Türkçe dersinin hedeflemiş olduğu öğrenci modelindeki empati becerisini onlara kazandırmak amacıyla danışılabilir güzel ve etkileyici bir hikayedir. Türkçe dersinin dışında böylesi zor koşullarda yaşayan çocukların yardımına koşan çeşitli kurum ve kuruluşların neler olduğuna ve bu kurum ya da kuruluşların böylesi yardıma muhtaç çocuklara, insanlara ne gibi olanaklar sağladıklarına dair çeşitli bilgileri de edinmeleri amacıyla ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin ‘kurum ve kuruluşlar’ adlı konusunda bu konulara dair çeşitli araştırmalar yapmaları istenerek sınıf ortamına getirmeleri de sağlanabilir. Sınıf ortamında elde edilen veriler aracılığıyla da sağlıklı bir tartışma ortamı da kurulmasının ardından gerekli bilgiler çocukların zihinlerinde kavramsallaştırılabilir.

3)GÜNEY ARISI

“GÜNEY ARISI” ADLI ROMANIN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARAKTERLER

Güney Arısı

Aslanköy doğumlu, otuzlu yaşlarına gelmiş, Yağmur adında bir kızı olan Güney’in uzun soluklu yaşam öyküsü kendi ağzından aktarılmaktadır. Güney’in hayatına şahitlik edilmeye başlandığı ilk satırlardan itibaren, onun mutluluğu dilediğince tadamamış bir karakter olduğu anlaşılmaktadır;

“Kara gün kararır gitmez” demiş atalar. Yani ortam ne kadar karanlık ve sıkıntılı olursa olsun, mutlaka bir yerden bir ışık doğacak; önünüz aydınlığa çıkacak demek istemiş atalarımız. Ne ki, benim aylarım, yıllarım hep kötü gitti. Bugün otuz dokuz yaşına ermeme, Yağmur adında bir de kız çocuğum olmasına karşın, yazgım bir gün güzel geçmedi. Her şeyin iyi, güzel gittiğini sandığım anlarda bile acısı sonradan çıktı. Güzel bildiğim he günün bedelini sonradan kat kat ağır bir bedelle ödedim. Bu ödemelerim bu gün bile sürüyor.”

Adının neden güney arısı olarak adlandırıldığını da yine Güney’in kendisi aktarmaktadır;

“Dokuz ay on gün sonra Sinan Bey’in yedinci çocuğu olarak dünyaya gelmişim ben. Adımı Güney koymuşlar. Babamın soyadı “Arı” olduğu halde, nüfus memuru kağıdına “Güney Arısı” olarak yazmış adımlı. Güney Arısı demek, yaz kış uçan, yaz kış çalışkan, çalışkan arı demekmiş.”

Bebek yaşta annesinin çok çalışmak zorunda kalması nedeniyle bakım göremeyen Güney arısı, ilerleyen yaşlarında adının hakkını gerçek anlamıyla vermektedir. Onun çalışkanlığıyla neler yapabildiği romanın ilerleyen bölümlerinde anlatılmaktadır.

Yeşil gözlü, güleç yüzlü Güney çevresine kendisini sevdiren tatlı ve sevecen yapıya sahip bir çocuktur. Dedesi ve ninesinin yanında büyümüş, ilköğrenimi süresince onlara her konuda yardımcı olmuş, her işlerine koşturmuştur. Arı gibi çalışmaya daha çocuk yaşlarında başlamıştır.

Tüm uğraşlarının yanında okulda da parlak bir öğrencidir. İlkokulu pekiyi dereceyle bitiren Güney için dedesinin;

“Senin zihnin açık. Zeki ve çalışkan bir çocuksun maşallah. Sen ortaokulu da bitireceksin.”

söylemleri de onun başarılı bir öğrenci olduğuna kanıttır. Orta okul çağlarında; türkü dinlemesini ve söylemesini seven bir yeni yetmedir Güney. Ancak onun bu sevgisinin köy ortamında pek de hoş karşılanmadığı anneannesinin Güney’i azarlamasından anlaşılmaktadır:

“Sus! Kızım seni millet oynak, fettan biri sanacak. Kız kısmı ulu orta türkü söylemez.”

Güney gelenek ve göreneklerin kadınları susturucu bir yanının olduğunu düşünen feminen tavırda bir karakterdir.

“Bu da köydeki örf ve töre denilen, en çok da kadınları susturmaya yarayan bir geleneğin varlığıydı. Bu gelenekle ilk karşılaşmam oldu bu. Çünkü daha sonraki yıllarda defalarca karşıma çıkacaktı bu.”

Şüphesiz ki Güney’in bu kadar bilinç sahibi olmasında kitap okumaya olan merakı hayli etkili olmaktadır.

“Köyde kütüphane, kitap, dergi, gazete satan yer yoktur. Kitap okumaya ve duygularımı yazmaya çalışan bir kızdım. Bazı arkadaşlarımda eski romanlar, kitaplar vardı. Onlardan ister, bir hafta on gün içinde de kitapları

okur, geri verirdim. Bir gün Süleyha, elime çok kalın bir kitap tutuşturdu. Bu kitap ünlü yazarımız Yaşar Kemal'in Yusufçuk Yusuf romanı idi. Romanı okumaya başladım. Ve tam bir ayda ancak bitirebildim. Romanın bazı bölümleri beni yordu..."

Dede ve ninesinin ekonomik şartları el vermediğinden ve köyde bir lise bulunmadığından öğrenim hayatına devam edememiştir. Köyde işlerle uğraşırken, bir yandan da genç yüreği sevgi aramaya başlamıştır. Güney İkili ilişkiler açısından deneyimsiz olduğunu şöyle itiraf etmektedir:

"Saf bir kızdım. O zamana kadar tek bir erkekle bile baş başa kalıp bir kelime konuşmuşluğum yoktu. Bir erkeği görmek başkaydı, onu yakından tanımak, onun iç dünyasına sarkmak başkaydı. Erkekler konusunda oldukça deneyimsizdim yani. Bu yüzden inanmaya başladım Nuri'nin benim için yazdıklarına."

Annesinin yaptığı yanlışlara düşmek istememesine rağmen Güney'in Nuri'nin yazdıklarına inanması hayatının dönüm noktası olmaktadır. Nişanlısı askerdayken Güney durmadan çalışmaya, kıyıda köşede bir şeyler biriktirmeye, kuracağı ev için çeyiz hazırlığı yapmaya başlamıştır.

"Nuri'nin iki yıllık askerliği süresince, ben durmadan çalıştım. Baharda ve yazın köyde işler çoğalırdı. Şeftali, elma bahçeleri çapalanır, otlar biçilir, sebzeler sulanırdı. Bunları da yevmiyeci işçiler yapardı. Ben de çalışan o işçilerden biriydim. Genç, sağlıklı bir genç kızdım. Kazandığımız paralarla kendime çeyiz alarak, ileride kuracağımız evimiz için eşyalar satın alır, azar azar eşya biriktirirdim."

Buradan hareketle Güney'in çalışkan olmasının yanında geleceğine yönelik hareket etmesini de bilen ve ona göre planlı davranan bir karakteristik yapıya sahip olduğu da söylenebilir.

Çalışmak için İstanbul'a gitmeyi bahane eden nişanlısı Nuri'den tek bir satır mektup bile haber alamayan Güney, her şeye rağmen sabırla bekleyip gururundan ödün vermemiştir. Bu şekilde tavır takınmasıyla Güney, karakteristik bakımdan hem anlayışlı ve sabırlıdır hem de gururuna hayli düşkündür.

Güney'in bu sabırlı bekleyişi Nuri'nin ona yaşattığı büyük hayal kırıklığıyla sona erer. İstanbul'a çalışmaya giden Nuri'nin odasını temizlerken onun İstanbul'da

yaşadıklarının delili olan fotoğrafları gören Güney; kendisi ve Nuri'nin tek resmini yırtıp hırsından ne yapacağını şaşırmıştır. Üç gün sonra düğünü olan Güney, ninesine derdini dökerek içindeki yarayı hafifletmeye çalışmaktadır. Köy yerinde nişan bozan bir genç kızın hayatının zor olacağını düşünerek düğün hazırlıklarına devam etmiştir. Etrafındaki diğer insanların neler düşünüp neler söyleyeceklerini önemseyen ve içinde yaşamakta olduğu köy yeri gerçeğine karşılık eli kolu bağlanan Güney törelerle ters düşmenin hayatı zorlaştıracığını düşünmektedir. Güney'in yaşadığı bu çelişkiler ilerleyen bölümlerde de onu seçim yapmaya zorlamaktadır. Güney biraz da bu tercihlerinin sonuçlarında mutluluğu yakalayamamaktadır. Köy ahalisinin baskısı ve gelenek göreneklerin etkisi, Güney'in doğru kararların neler olduğunu bilmesine rağmen bu kararları uygulayamamasını da anlaşılır kılmaktadır. Gelin olarak gittiği küçük evde birkaç eşya karşısındaki tepkisinden:

“Çocukluğumdan beri hep azla yetindiğim, öyle yetiştirildiğim için elimden geldiğince kendimle barışık, mutlu bir insan olmaya çalışacaktım. Çünkü benim şıarmaya, naz etmeye vaktim yoktu. Bundan başka seçeneğim de yoktu.”

onun karakterindeki yetinebilme, küçük şeylerden mutlu olabilme kapasitesinin farkında olması gibi farklı özelliklerine de dikkat çekilmektedir.

Gelin damadın en özel anlarında bile Nuri'nin hareketsiz, sevgisiz ve soğuk olmasıyla çileden çıkan Güney, kapıdan çıkıp gitmeyi düşünse de köylülerin ve ailesinin kendisi hakkında söyleyeceklerini düşünerek yine geri adım atar. Kendisi hakkında oluşacak görüşlere bunca önem vermesinin yarattığı çelişkili durumun yeniden karşısına çıkması, Güney'in tekrar tekrar kendi hayatının aleyhinde karar vermesine neden olmaktadır. Bu geri adım atışı da daha sonradan yaşadığı olumsuzluklara zemin hazırlamaktadır.

Nuri ve Güney'in bir çatı altında bir araya gelmesinden sonra hayatlarında büyük bir değişim olmamaktadır. Birbirlerine karşı sevgi gösterilerinde de bulunmamışlardır. Onlar artık dışarıya karşı mutsuzluklarını gizledikleri bir oyunun iki başrol oyuncularıdır.

Roman süresince yaşadığı birçok olumsuzluğa rağmen oldukça azimli ve çalışkan Güney, aynı zamanda yaratıcı bir girişimcidir de. Ondaki bu azim, kararlılık, çalışkanlık ve her şeye rağmen etrafına umutla bakmasını bilme gibi karakteristik

yapısını oluşturan nitelikler onun her kötü olaydan sonra kendi küllerinden doğmasına ve tekrar ayağa kalkmasında ona her seferinde yardımcı olmaktadır.

Dedesinin kendise verdiği parayla triko makinesi alarak evinde dikiş dikip ürettiklerini de köy köy dolaşarak satmıştır Güney. Köylülerce çok beğenilen el işleri onun için iyi bir geçim kaynağı olmuştur. Kocasının belediye'deki işinden kazandığından dahi fazla kazanan Güney kazandıklarını har vurup harman savurmamaktadır. Biriktirerek hep çok istediği hayalindeki balkonlu evi yaptırmıştır. Tüm yaptıklarına rağmen Güney, Nuri'den hiç takdir göremediği gibi tüm bu gelişmeleri köy kahvesinde Nuri, kendisinin yaptığını söyleme yüzüzlüğünde de bulunmaktadır. Nuri'nin bu tutumları Güney'i çıldırtsa da ondan boşanmama nedenlerini şöyle sıralamaktadır:

“Bir kez daha Nuri'den ayrılmayı düşündüm. Boşanma işi bu yıl olmasın, gelecek yıl olsun diye sürekli erteledim. Ertelemeler üst üste bindi, nasır oldu. Her ertelemeden sonra geride bıraktığım, kaybettiğim yılların pişmanlığını yaşadım. Sanırım kendimden çok kızım Yağmur'u düşündüm. Babasını boşarsam, kızımın ruh sağlığı bozulmasın istedim.

Nuri'yi boşamama nedenlerimden biri de, kız kardeşlerimden Meziyet'in, Nuri'nin amcasının oğlu Ali ile üçüncü kız kardeşim Hatice'nin Nuri'nin halasının oğlu ile evlenmiş olmalarıydı. Nuri'nin ailesi ile benim ailem böylece iç içe geçmiş, her şey arapsaçına dönmüştü.”

İçten içe hissettiği pişmanlığını ise şöyle ifade etmektedir;

“Keşke evlendiğimiz gece kapıdan çıksam gitseydim. Her yıl ona bir şans daha tanıyayım, belki düzelir, uyum sağlar falan derken Nuri'nin durumu daha da kötüye gidiyordu...”

İçinin kan ağladığını söyleyip yaşadığı yalnızlığa dem vuran Güney tüm bu kendi olumsuzlukları içinde bile yardımsever yanını göstermiş, köylerindeki kanserli bir çocuğun tedavisi için köyde para toplayabilmek amacıyla bir organizasyonu da kendisi düzenlemiştir.

Güney sarf ettiği emeklerinin meyvelerini toplamakla meşgulken Nuri'nin Güney'e bir kötü sürprizi daha olmuştur:

“Güney, dört günden beri İçişleri Bakanlığı müfettişleri belediye'yi teftiş ediyorlar. Benim müdürlüğünü yaptığım muhasebe bölümünde çok büyük

para açığı buldular. İmza yetkisi bende olduğu için bütün açıklar üzerimde kaldı.”

demesiyle kendinden geçen Güney, Nuri’nin kendisine yaşattığı onca şeye rağmen kız kardeşlerinin ve kızının söylediklerine karşılık:

“Ne diyeceğimi şaşırdım. Kız kardeşlerim de, kızım Yağmur da doğru söylüyorlardı. Bu konuda yerden göğe kadar haklıydılar. Ama ne yapayım ki; benim güçlü bir insan yanımla, güçlü bir kişiliğim vardı.

“Sözleriniz doğru ama ben bir insanı kötü gününde ortada bırakıp gidecek yapıda bir insan değilim. Benim kişiliğim bunu kaldırmaz. Nuri gerçekten de lanet, soğuk, sevgisiz bir insandır. Onu benden daha iyi kim tanıyabilir? Kumarı, içkisi, kabalığı, hovardalığı, ne ararsan var onda. Zaten yaptıkları da bunu gösteriyor. Ben Nuri’yi bırakırsam onun benim ardından ne diyeceği önemli değildir. Ama köylüler, işin iç yüzünü bilmeden konuşurlar. Benim hakkımda kötü sözler söylerler. ‘Kadına bakın, kocasının başı belaya girince, geri çekiliverdi. Ne halin varsa gör!’ dedi. Kocasını alanın ortasında bırakıverdi’ derler. Onun için ben bu işi sonuna kadar sürdüreceğim. Nuri’nin başı beladan kurtulunca da sizin dediğinizi yapacak, onu sessizce boşayacak, düzlüğün ortasında bırakacağım.”

Vermiş olduğu cevaptan, Güney’in etrafındaki diğer insanların kendisi hakkında ne düşüneceklerine yine hayli önem verdiği anlaşılmaktadır. Güney’in onca emeği gözü önünde yok pahasına gitmiştir. Yaşananları gururuna yediremeyen Güney, ailesini de alıp başka köye taşınmak zorunda kalmıştır. Tüm bu zor zamanlarında kendi kendisine moral verirken;

“Güney, aklını başına topla! Sakin olmaya çalış! Sen tek başına önemli işler başarmış bir kadınsın. Sen bir Güney Arısısın. Güney arıları çalışkan olurlar. Yaz kış durmadan çalışırlar. Bir gün bunların hepsi geçecek ve sen bu olan bitenlere güleceksin.”

söylediklerinden onun aslında kendi benlik kapasitesinin ne kadar farkında olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra tüm yaşadıklarından da ders çıkardığını ise; istemeden hamile kaldığını anlamasından sonra verdiği tepkilerden anlaşılmaktadır:

“Tam o günlerde hiç istemediğim bir şey oldu. Kocamdan ikinci çocuğuma hamile kaldım. Üzüldüm. İşim gücüm hep üzülmeği zaten. Param

olsa doktora gidip, rahmimdeki çocuğu aldırırdım ama, ne yapayım ki param yoktu. Ben bu adamın soyadını taşıyacak ikinci bir çocuğu besleyip büyütemem. Dünyaya getirsem bile o çocuğu nasıl büyütüp okutabilecektim?

O günden sonra aklım hep karnımdaki çocukta kaldı. Bir şekilde onu düşürmeye kararlıydım. Bunun için çareler aramaya başladım. ...”

Ortalık sakinleşince taşındıkları civar köyden tekrar kendi köylerine dönen Güney ve ailesi, Güney’in annesinin oturduğu küçücük dairede kaldıkları sırada boğazlarına kadar borç içindedirler. Tüm borçlara yük olarak gelen Nuri’nin mahkeme masrafları da ödenmelidir. Güney yine azmi ve çalışkanlığıyla köylük yerde kadınların yapamayacağı bir işe de kollarını sıvayarak cesaretini, girişimciliğini bir daha göstermektedir. Güney köyün kahvehanesini işleterek borçları açıkları kapatmaya çalışmaktadır.

Nuri’nin mahkemesinin aleyhinde sonuçlanması üzerine hapse götürülürken af dilemek için yaptığı pişmanlık dolu konuşmasına hayli şaşırان Güney’i yine zor günler beklemektedir. Hapisteki kocasını ziyarete gidebilmek ve ona geçineceği harçlığı verebilmek için yine çok çalışması gerekmektedir. O da yine tüm çalışkanlığını göstererek iyi para getirmemesine rağmen çoğu erkeğin bile yapmayı istemeyeceği bir işi kadın başına yapmıştır; “orman işçiliği”. Bunun da üstesinden gelen Güney romanın sonunda kendi dillendirdiği hayatına dair şunları söylemektedir:

“Ben Güney Arısı. Daha önce de söylediğim gibi arılara durmak yakışmaz, uçmak, çalışmak, bal yapmak yaraşır.

Benim yaşamım, aynen bu kitapta anlattığım gibi. Ben bu yaşamı seviyorum ve sürdürüyorum.

Kızım Yağmur bu yıl ortaokulu bitirecek. Para bulabilirsem, lisede okutacağım onu. Nuri’nin hapisten çıkıp tahliye olmasına daha iki yıl var.

Bu kitaptakileri size, yaşamı sevdiğim için anlattım. İnsanları, yaşamı, acısıyla tatlısıyla seviyorum. Yaşama karşı hiçbir zaman küstahlık yapmadım. Hep sevdiklerim, değer verdiklerim için mücadele ettim. Her insan, zengin olsun, yoksul olsun, değerlidir. Sizin için de bu kural böyle olmalı. Siz okurlarım sevgi ve saygıda benden önce gelirsiniz.

İnsanlar vardır, sevdikleri halde sevgilerini hiç belli etmezler. Sevmeyi, sevmeyi bilmezler. Sevgilerini dışa vurmazlar. Anlamsız gururları ve inatları uğruna sevgilerini, saygılarını içlerinde, açamayan çekirdek misali kurutur öldürürler.

Siz siz olun içinizdeki sevgi çekirdeklerini kurutmayın, bırakın sonuna kadar açsın onlar.

Emek sarf etmek, hak yememek, sevmek ve dostluk yaşamın en büyük erdemleridir. Sevmek bağışlamaktır.

Sevginizi, dostluğunuzu herkese cömertçe dağıttığınız zaman yaşamın tadına asıl o zaman varacaksınız.”

Roman boyunca yaşadıkları karşısında tepkilerini aktaran Güney, karakteristik yapısını romanın sonunda kendisi özetlemektedir. O çok sabırlıdır. Sabırlı davranarak, yaşadığı zorluklara rağmen içindeki sevgiye zarar vermemeyi başarabilmiştir. Çok emek sarf edip hayli çalışmıştır; şikayet etmeksizin. Geç ve güç de olsa tüm emeklerinin karşılığını alıp almadığına aldırmaksızın şu cümleyi gönül rahatlığıyla kurabilmektedir:

“Sevmek bağışlamaktır.”

Güney arısı, hayata ve insanlara karşı oldukça alçak gönüllü bir karakterdir.

Nuri

Roman süresince bencil, sevgisiz, silik karakterli, çıkarıcı kişiliğe sahip işine geldiğinde insanlara karşı iyi olup işine gelmediğindeyse çok kötü davranan ne kızı ne karısı için bir çöp dahi almayıp onları hiç ama hiç düşünmeyen, sigara, içki, kumar gibi zaafları olan, herkese caka satmayı seven, Güney’in çalışkanlığına taban tabana zıt bir biçimde tembel ve ekmek elden su gölden bedava yaşamaya alışmış olan Nuri tüm bu kötü özelliklerinin yanı sıra çalıştığı belediyede yaptığı vurgunla hırsızlık dahi yapacak kadar zayıf iradeli bir karakterdir. Karısının onu her zaman desteklemesine kendisinin yapması gereken kocalığı karısının yapmasına rağmen ona karşı çok soğuk davranmaktadır. Nuri tüm bunlarla yetinmeyip işine gelmediğinde Güney’e ve kızı Yağmur’a şiddet dahi uygulamaktadır. En sonunda hapse de düşen Nuri’nin, götürülürken çıkarmaya çalıştığı günahlar, onun gözlerinden süzülen

timsah gözyaşları gibi süzölmektedir adeta. Roman sonunda Nuri hala hapistedir ve çıkmasına iki yıl kalmıştır. Acaba Nuri'nin giderken ifade ettiğı ve hapishane ziyaretinde Güney'e söylediğı pişmanlık dolu cümleler, onun yine işine gelen bir durum için mi böyle davrandığını yoksa gerçekten yaşadıklarından ve yaşattıklarından utanıp samimi pişmanlığını mı ifade etmektedir? Bu noktada son karar okura bırakılmıştır.

YARDIMCI KARAKTERLER

Güney'in dedesi ve ninesi

Torunları Güney'i bağırllarına basan dede ve ninesi Güney'e gözleri gibi bakıp onunla yaşamaya alışmışlardır. Güney'in annesi ve babası onu geri götürmek için gidip geldiğinde kendi kızlarının, biricik torunları Güney'i almasına razı olmamışlardır ve Güney'in kendileriyle kalmasını sağlamışlardır.

Fiziksel özellikleri bakımından;

“Dedem, ak sakallı, orta boylu, sevimli bir insandı. Anneannem ise kınalı saçlı, kenarları işlemeli sarı bir yazması olan, geniş yüzlü bir kadındı.” biçiminde tanıtılmaktadırlar.

Dede ve ninesinin zor zamanlarında Güney'in yanında oldukları da görölmektedir. Önce askerlik ardından da iş bulma bahanesiyle İstanbul'a giden ve iki yıl hiç haber alınamayan Güney'in nişanlısının bu tavrına karşılık dayanamayan dedesi Nuri'nin ailesine gerekli ültimatomu vermektedir. Dedesinin bu tavrındaki amaç; kimsenin boyunduruğı altında kalamadıklarını ve etraftaki insanlara karşı utanılacak konuma düşmemek için ellerinden geleni yaptıklarını kanıtlamaktır. Dede ve ninesi de köy yerinde yaşayan insanlarda ağır basan konu komşu ne der düşüncesiyle hareket etme özelliğini yaşam biçimlerinde ve karakterlerinde taşımaktadırlar. Güney'in sesli biçimde türküler söylediğı bir zamanda ninesinin onu uyurma biçiminde bu özellikleri kendisini somut bir biçimde göstermektedir:

“Sus! Kızım seni millet oynak, fettan biri sanacak. Kız kısmı ulu orta türkü söylemez.”dedi.

Güney'in ilerleyen bölümlerde Nuri ile yaşadığı sıkıntılarda biricik torunlarının iyiliğini gözetip ellerinden geldiğince de ona sürekli maddi manevi yardım eden yardımcı karakterler olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Güney'in Kız Kardeşleri

Meziyet ve Hatice Güney'in ikiz kız kardeşleridir. Fiziksel özellikler bakımından uzun boylu olarak tanımlanmışlardır. Meziyet güleç yüzlüdür. Hatice ise Güney'e oldukça benzemektedir. Kız kardeşleriyle ancak on iki yaşında tanışan Güney romanın ilerleyen bölümlerinde Nuri ile yaşadığı sıkıntılarda kardeşlerinin desteğini görmektedir. Kardeşlerine kalsa Güney çoktan Nuri'den kurtulmalıydı ancak onların Nuri'nin Güney'e ve Yağmur'a yaşattıklarına yakınmalarına rağmen Güney kendi bildiği yolda ilerlemektedir. Kız kardeşleri de nine ve dedesi gibi Güney'in zor zamanlarında acısına ortak olan ellerinden gelen yardımı yapmaya çalışan yardımcı karakterler olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

“GÜNEY ARISI” ADLI ROMANIN EĞİTİCİ BOYUTU

Romana ana hatlarıyla bakıldığında eğitici boyutun, son sözde karakterin ağzından vurgulanmakta olduğu görülmektedir:

“İnsanlar vardır, sevdikleri halde sevgilerini hiç belli etmezler. Sevmeyi, sevmeyi bilmezler. Sevgilerini dışa vuramazlar. Anlamsız gururları ve inatları uğruna sevgilerini, saygılarını içlerinde, açamayan çekirdek misali kurutur öldürürler.

Siz siz olun içinizdeki sevgi çekirdeklerini kurutmayın, bırakın sonuna kadar açsın onlar.

Emek sarf etmek, hak yememek, sevmek ve dostluk yaşamın en büyük erdemleridir. Sevmek bağışlamaktır.

Sevginizi, dostluğunuzu herkese cömertçe dağıttığınız zaman yaşamın tadına asıl o zaman varacaksınız.”

Bunun yanı sıra romanda geçen, çeşitli konularda okurun fikir sahibi olmasını sağlayabilen türde yararlı bilgilerin varlığı da söz konusudur. Folklorik ve

kültürel özelliklerden bürokrasiye, bürokratik işlemlerden hayat koşullarının zorluğuna kadar geniş bir bilgi yelpazesine de sahiptir;

Folklorik öğeler bakımından;

“Damadın evinin içine girerken, eşikte, ayakkabılarının içine bir avuç buğday döktüler. Bu bir avuç buğday koyma alışkanlığı Hititler’den beri köy düğünlerinde süregelen, köklü bir alışkanlıktı. Buğday, bereket ve bolluk demekti.”

(...)

“O günlerde Aşık Mahsuni’nin yeni bir türküsü çıkmıştı. Sözleri bana çok dokundu. Aşık Mahsuni bu türküsünü sanki benim durumum için yakmıştı. Sözleri şöyleydi;

Yoksulun sırtından doyan doyana,

Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana.

Bunu gören yürek nasıl dayana,

Bilmem söylesem mi söylemesem mi?”

taşıdığı bu özelliklerin yanında Güney’in hayat boyu emek sarf edip üstesinden geldiği her çeşit durum aracılığıyla zor yaşam koşulları da tasvirlenmiştir.

“Avuç içlerimiz günlerce cam kırığı avuçlamışız gibi çizik çiziktir. Hiçbirimizin avucunda hayır yoktur. Tırnak diplerimiz kirdir, kapkaradır. On altı yaşındaki genç bir kızın avuç içleri, bir çam kabuğu kadar pütürlü ve serttir. İçimizde benim gibi ana olanlar var. Bizler akşam karanlığında evlerimize varınca bu çatlak nasırlı avuçlarımızla körpe çocuklarımızı nasıl seveceğiz? Nasıl yemek yapıp yiyeceğiz? Avuç içlerimiz kocakarı avucu gibi çatlamış. Çatlak aralarına kara, yağlı kirler sinmiş. Kazmanın küreğin sapını sıktıkça o çatlaklar daha da açılır. Jilet kesiği gibi yer yer kan sızar, ağrır. Parmaklarımız çalı gibi olur. Bazen kazmanın, küreğin ağzına gelmeyen iri, ağır taşları elimizle alıp atmak zorunda kalırız. Her taş bir buz parçasından farksızdır. Dahası, çakmaktaşı gibi keskin ve pütürlüdür. Bu yüzden karların yeni kalkmaya başladığı soğuk yerlerde fidan dikimi belalı bir iştir. Her yan kar ve soğuktur. İnsan bedeni, kıştan daha yeni çıktığı için şaşkın ve zayıftır. Doğru dürüst gıda alamadığımız için sürekli üşürüz.”

Doğa şartlarının zorluklarının yanı sıra romanda insanların birbirine yaşattığı zorluklara da yer verilmektedir. Bir insanı tanımanın yollarından birini Güney yaşadığı kötü tecrübeden sonra şöyle anlatmaktadır;

“Ne yazık ki, Nuri’nin dediği olay, birkaç gün sonra benim başıma geldi. Bir yıl önce, Nuri ile benim işlerimizin iyi gittiği dönemde, dükkanımda çalışması için yevmiye çalıştırdığım Cansu adında kız vardı. Serçe gibi ufacık tefecik, üfürsen düşecek kadar zayıf bir kızcağızdı. Dükkanımda çalışmak isteyen pek çok kız olduğu halde, ben Cansu’yu seçmiştim. Fazlasıyla yoksul ve ezikti çünkü. “İnsanları tanımak istiyorsanız, ilkin onlara yetki verin. Onları yetkileri başında tanıyın” diye bir yazı okumuştum yıllar önce. Ama bir yıl içinde her şeyimizi yitirmiştik. Bir yıl içinde Cansu benim sattığım dükkanı yanı başına bir dükkan açmış, saçlarını sarıya boyatmıştı. Bir yıl önce bahşiş olarak bir lirayı eline tutuşturduğumda sevincinden havalara uçan Cansu’nun bana şimdi öyle üstten bir bakışı vardı ki, anlatamam. Salt benim onurumu kırmak için Güney abla diye bağırıyordu. “Garson! Çabuk buraya iki çay!” diyordu.”

Bu açıdan Güney aracılığıyla okurlara, özellikle ilköğretim çağındaki öğrencilere insanları tanımaya yönelik önemli ip uçları da işaret edilmektedir. Bunlarla birlikte bürokratik işlemlere de dokundurma yapılmaktadır:

“Bir gün kızım Yağmur’u teyzesi Meziyet’e bıraktık. Hazırlık yaparak Ankara’nın yolunu tuttuk. Nuri’nin suçları sayesinde Ankara’yı da görmüş oldum böylece. Ama böylesi görmek orda dursun. Neyse, elimizdeki kartta ismi yazılı olan şube müdürünü görmek bile başlı başına bir sorundu. Ankara otellerinde iki gün kaldıktan sonra, şube müdürünün huzuruna ancak beş dakikalığına çıkabildik. Onca masraf, onca zaman, rüşvet hepsi beş dakikalık bir görüşme içindi. Resmi daireler kokuşmuştu. Herkes rüşvet istiyordu ya da bana öyle geliyordu.”

Sayılan tüm bu detayların yanında mücadelesini verdiği hayatınca görüp geçirdiği tüm acıların başlangıç noktası olan; tanımadan bilmeden, nişanlandığı kişiyle evlenmek zorunda kalan Güney’i çevreleyen toplumsal baskı; toplumun kadına bakış açısı da romanda eleştirilmektedir. Bu açıdan bir toplumun değişimine yön veren unsurlardan en önemlilerinden biri olan kitapların bu rolünü bünyesinde bulunduran önemli bir roman olma özelliğine sahiptir Güney Arısı

4)KANATLARI YAMALI KUŞ

“KANATLARI YAMALI KUŞ” ADLI ROMANIN KARAKTER ANALİZİ

Pembe

“Kanatları Yamalı Kuş” adlı romanda, ana karakter bakımından “Güney Arısı” romanındaki ana karakterle, sabır konusunda ortak paydada buluşan Pembe kadının çektiklerine şahitlik edilmektedir.

Osman Şahin öykü ve romanlarındaki karakterlerin ortaklıkları; olayların geçtiği aynı coğrafyanın toprağından, suyundan etkilenen, aynı doğayla mücadele eden insanların hikayelerinden kaynaklanmaktadır.

Romanın ilk sayfalarında Pembe’nin yedi yaşında, köylerinin adeti üzerine ‘hayat taşı sınavı’na tabi tutularak hayatta elinin iş tutup tutamayacağına dair fikir edinilmektedir;

“Başka yörelerin geleneklerini, göreneklerini bilmem, görmedim. Ama bizim oraların adetlerini, ormanlı dağların kuşattığı küçücük köyümü, çevresini iyi bilirim. Bizim orada çalışkan insana büyük değer verilir, çalışana derin saygı duyulurdu. O kadar ki, köyümüzde doğmuş, büyümüş bir insanın yaşı, onun dünyaya geldiği tarihle, yıl ile ölçülmezdi; çalışmaya, dünyaya emek çekmeye başladığı gün ve yıl ile hesap edilirdi.

Bu yüzden bizim oralarda, kız erkek fark etmez, bir çocuk yedi yaşına gelince, onun için bir çalışma töreni düzenlenirdi. Yedi yaşına eren çocuklara o gün düğün, bayrammış gibi özen gösterilir, üstü başı tertemiz giydirilirdi. Ana ile babasının eşliğinde tarlaya gidilirdi. Bir taş yığınının yanına gelince durulur, sonra da çocuğa; yığından bir taş alıp taşıması ya da aldığı bir taşı birkaç adım öteye kadar taşıması söylenirdi. Taşlar ağır değildi pek; üç dört kilo ancak çekerdi. Çocuk, derin bir nefes aldıktan sonra taşı yerden kaldırır atarsa ya da birkaç adım ileriye kadar taşırsa bu sınavdan yüzünün akıyla çıkmış sayılırdı. Bu sınava, “Hayat Taşı Sınavı” derlerdi. Sınavı veren çocuğun,

o günden sonra evde, tarlada, bağda bahçede rahatça çalışabileceğine inanılırdı. Bu yüzden o çocuğun yaşı, çalışmaya, emek çekmeye başladığı o yıl ve gün ile ölçülürdü.

Tarlaya çalışmaya giden çiftçiler, kırmızı renkli peştamalin içine o gün yiyecekleri ekmeği, katığı koyar çıkın yapar, sonra da bellerine kuşak misali sararlardı. Çalışan insanın simgesi olan “Kırmızı Kuşağı” sınavı kazanan çocukların bellerine törenle sarar bağlarlar, kuşağının içine de yağlı ekmekle yağlı çörek koyarlardı.”

“Pembe kız olarak ben, yedi yaşına girdiğim gün anamla babamın önünde bu sınavı başarıyla verdiğim bu gün gibi anımsıyorum. Parlak, ılıman bir gündü. Ağaçlar çiçek açmıştı. Sular coşkuyla akıyordu. Babamın yerden kaldırıp atmamı istediği taş düz, yuvarlak, kaygan bir taşı. Birazca da ağırdı. Ama bir tutuşta kaldırdım, fırlattım attım taşı. Taş düştükten sonra bir süre yuvarlandı gitti. Sınavı başarıyla vermiş olmalıyım ki anam ile babam kucaklarına aldılar beni. Öptüler, sevdiler. Belime içi yiyecek dolu kırmızı renkli ekmek kuşağını sardılar. Sonra da kulağıma eğilerek, yaşamım boyunca unutamayacağım şu öğütleri verdiler:

“Kızım, hayat bu taş benzer, yükü biraz ağırdır. ‘hayat taşı’ni sakın elinden bırakma! Bıraktığın an başkalarına muhtaç olursun! Kimseye haksızlık etme! Hak yeme! Bu öğüdü vaktiyle bizler atalarımızdan duymuş, dinlemiştik. Şimdi de sen bizlerden dinliyorsun. Haydi çalışma yaşın uğurlu olsun!”

Hayat Taşı Sınavını başarıyla veren Pembe’nin bu durumu onun ilerleyen bölümlerde büyüdükçe beraberinde büyüyen dertleriyle, acılarıyla da başa çıkabileceğine işaret etmektedir. Çektiği sıkıntılarda hayat taşını babasının öğüdü üzerine elinden hiç bırakmamış olan Pembe Kadın, yorulduğu anlarında gücünü bu sınavda babasının öğütlerinden almaktadır. Çocukluk yıllarından itibaren çok acı çeken bir karakter olarak canlandırılan Pembe kadın okumaya hevesli olmasına rağmen, yaşadığı talihsiz olayla yatalak olan annesinin bakımı için okulu bırakmak zorunda kalmıştır. O küçük yaşında dahi birçok işin üstesinden gelebilmektedir. Onun becerikliliğini ve çalışkanlığını gören babası tarafından annesi iyileşmesine rağmen kendilerine yardımcı olması amacıyla okula gönderilmemiştir Pembe. O da artık ana babası gibi okuma yazma bilmeyenler kervanına katılmak zorunda

bırakılmıştır. Pembe'nin erken yaşta hayat yükünü taşımak zorunda bırakılması onu yaşlılarından çok daha erken olgunlaştırmaktadır. On iki yaşında kilim dokuma konusunda da köyündeki diğer kızları geride bırakacak kadar hünlerlidir Pembe. Böylesi hüneri ilerleyen bölümlerde hayatını idame ettirmesinde ona oldukça yardımcı olmaktadır. İlerleyen yaşlarında fiziki portresi; yeşil gözlü, gür saçlı, güçlü kuvvetli on sekizinde bir genç kız olarak çizilmektedir. Çalışkanlığıyla tanıdığımız Pembe genç yaşında etrafındaki genç kızların evlenip gitmesine rağmen kendisinin karşı cins hakkında bir şey bilmediğini şöyle ifade etmektedir:

“Artık yaşıtım olan kızların çoğu evlenmeye başlamıştı. Bir çoğu da sözlü ve ya nişanlıydı. Görünürlerde beni henüz isteyen birileri çıkmış değildi. Ama çevremdeki erkeklerin bana olan gizli ilgilerinin, beni görünce gülümsemelerinin, tatlı tatlı laf atmalarının tanıyıldım. Ne var ki sürekli evde, tarlada çalıştığım için, erkek dünyasını pek bildiğimi söyleyemem. Onların dünyası benim için çözülemeyen bir bilmeceydi. Erkeklerin iç dünyası nasıldı? Kadınlar için neler tasarlar, düşünürler, doğrusu hiç bilmezdim.”

Köy yerinin adeti üzerine çok geçmeden Pembe de everilir. Oduncu olan kocası Memet kendisinden on yaş büyüktür. Bu evlilik de köydeki diğer evlilikler gibi biraz mecburidir. Köylük yerde kocasız kadın olmaz mantığıyla evlendirilmektedir birçok genç kız. Pembe'nin evliliği de bu mantık üzerine kurulmuştur; sevgi, aşk ya da duygulara dair bir yaşanmışlık söz konusu dahi değildir. Evliliği başlarda köydeki diğer evlilikler gibi sıradan bilindiktir. Ancak bu tek düzelik kocasının Pembe'nin hamile kalması için yaptığı baskılarla renk değiştirmektedir. Bir türlü bebek sahibi olamayan Pembe son çare olarak doktora başvurup Mersin'de ameliyat olmayı da göze almıştır. Ancak tüm çabalarına rağmen çocuk sahibi olmayı başaramamıştır;

“Mersin'e giderek doktora tekrar muayene olduğum zaman, doktor hanım bana çocuğumun olmayacağını söyledi. Dondum kaldım. Çocuğum olmayacağına göre benim yaşamım karanlıktı artık. Karnım bir mezarlıktan farksızdı, çocuk doğuramayacak kadar ölüydü.”

Anne olamayacağını öğrenen Pembe, kocasının çocuk sahibi olabilmek uğruna kendisinin üstüne başka bir kadın getirme isteğini, içi yaralansa da onaylamıştır. Bu kararı onaylamasının iki nedeni vardır. Biri; köylük yerde dul

kalmanın başka bir kadınla beraber yaşamak zorunda kalmaktan daha zor olacağını düşünmesiyken, bir diğer neden ise; genç bir kadın olarak analığı tadamayacak olmasının acısını biraz da olsa giderip çocuk hasreti çekmemektir. Kocasının çocuğu olamadığı için kendisini böylesine cezalandırması Pembe'nin içine kor düşürmüş gibi olsa da Pembe babasının öğüdünü dinlemiştir yine;

“Her şeyin bir çaresi vardır kızım. Sen evinde oturmana devam et! O ev senindir. O evi sen kurdun, işlettin. Üstelik Memet senin resmi nikahlı kocandır. Memet alacağı kadını olsa olsa imam nikahıyla alabilir. İmam nikahı da geçicidir. Hani bir halk sözü vardır; Oyuna ilk giren en son çıkar, diye. Sabırlı ol! Sakın telaşa kapılma! Hani vaktiyle sana ‘Hayat Taşı’nı taşıttığımızda, bu taşı bir daha elinden bırakmamamı söylemiştim sana. O taştan amacım hayatın zorluğudur. İşte o zor gün bu gün geldi başına. Bu gidişle daha da geleceğe benzer. İçinde bulunduğun bu zor koşullara yenilip de sakın kenara çekilme. Kim ne derse desin, sen devam et yoluna! Bak göreceksin gün doğmadan nelerin doğacağını...”

Pembe kadının çektiği dertler bununla da kalmamaktadır. Meryem'in evin huzurunu kaçıran ve Pembe'ye aciz acınacak bir kadınmiş gibi yukardan bakarak hor gören davranışları da Pembe'nin yaralarına tuz olmaktadır. Her şeye rağmen Pembe kadın olay çıkarmamak için tüm olanlara büyük bir direniş örneği göstererek göğüs germektedir. Üçünün bir arada yaşadıkları günlerde Pembe'nin kocası Memet'in dileği nihayet gerçekleşmiştir. Memet sonunda baba olacaktır. Köyü, köy yaşantısını ve imam nikahlı eşini sevmeyen, kaba saba tutumlu Meryem'in huysuzluk yaparak tartışıp durduğu Memet'le arasını yapma görevini dahi Pembe üstlenmektedir. Yaşananlar sonucunda annesine geri giden Meryem çocuğu babasından ayrı doğurarak kimseye haber vermeden kendi nüfusuna yazdırmıştır. Bin bir zorlukla baba olan Memet çocuğunu görememiştir. Meryem Almanya'ya istediği bir hayatı yaşamak amacıyla bebeğini yaşlı anasıyla babasına bırakıp gidince; Pembe yine kahramanlık örneği göstererek, kendi acısını geri plana atıp kocasını mutlu edebilmek adına; Memet'in oğlu Gürel'i önce kaçırmış ardından da öz ninesi ve dedesinden satın almıştır. İstenilen miktarı borçla karşılamış olan Pembe'nin bu fedakarlıkları kocasını etkilemiş ve oldukça mutlu etmiştir. Pembe'nin tüm çabaları sadece kocasını mutlu etmek için değil kendisinin sahip olamayacağı bir duyguyu

yaşayabilmesi içindir de; anne olabilmek için bu kadar emek sarf etmiştir ki Gürel bebeği ilk gördüğü andan itibaren sevmiştir. Sonunda Pembe; Gürel bebeği almayı başarmıştır. Pembe'nin tüm bu çabaları takip edilirken onun hem kararlı hem güçlü bir karaktere sahip oluşuna hem de sevgisi için yaptığı fedakarlıklara şahit olunmaktadır.

Pembe ve kocasının günleri Gürel'i de yanlarına almalarıyla renklenmektedir. Pembe; 'Kanatları Yamalı Kuşum' diyerek sevdiği Gürel ile kendi öz oğlu gibi ilgilenmektedir. Aradan beş yıl sonra çıka gelen ve Gürel'i isteyen öz annesine verdiği cevaptan da onun gerçek bir anneden dahi iyi bir anne olabildiği anlaşılmaktadır:

“Çocuk doğuranın değil, onu besleyip büyütenindir. Çocuğunu gerçekten sevseydin, onu buralarda bin bir rezilliğin, pisliğin ortasında bırakmaz, Almanya'ya gitmezdin. Alman ekmeği, öz yurdundan, öz çocuğundan tatlı gelmiş olmalı ki bırakıp gittin onu. Senin gibi evlat kıymeti bilmeyene Gürel'i bir saatliğine bile olsun veremem.”

Pembe'nin bu sözleri akıllarda 'çocuk doğuranın mıdır yoksa gerekli olumlu imkanları sağlayanların; sevgiyle doyuranın mıdır?'sorusunu da okurlara hatırlatmaktadır.

Pembe ananelerine de hayli bağlı bir karakterdir. Kendi anne babasından gördüğü 'Hayat Taşı Sınavı' geleneğini oğulları Gürel'e de yaptırmıştır.

Pembe evini çekip çevirmekte, eşine yardım etmekte tüm bu işlerinin içinde oğlu Gürel'i okutabilmek için gece gündüz durmadan kilimler dokumaktadır. Bir çok işin üstesinden gelebilen hünerli köy kadınıdır. Tüm bu çalışkanlığı içerisinde, oğlunu üniversitede okuttuğu zamanlarda biriktirdiği paralardan kendi ihtiyaçlarının hiçbirini karşılamayı bile düşünmeyecek kadar fedakar bir annelik sergilemektedir. Türlü çeşitli fedakarlıklarla okuttuğu oğlunun geri ödemeli kredi borcunu nasıl ve nereden ödeyeceğini bilmez halde bir ağacın altında ağlarken gören köyün bir diğer okumuş delikanlısı olan gemici Zafer'in ihtiyaçları olan parayı Pembe'nin avucuna sıkıştırırken söylediklerinden onun nasıl değerli bir ana olduğunun tesirli bir tasviri yapılmaktadır:

“Ne borcu? Bu parayı borç olarak vermiyorum ki. Ama siz bu parayı mutlaka ödeyeceğiniz diyorsanız acele etmeyin. Çünkü ancak ben bir yıl sonra

köye gelebileceğim. Geldiğimde bütçeniz uygunsa ödersiniz. Ödemezseniz de canınız sağ olsun. Verdiğim bu para sizlere helali hoş olsun. Sen ki her yıl dört kilim dokudun, onların parasıyla okuttun Gürel'i. Gürel, kimsesiz, sahipsiz bir çocukken, onu terazi ve kantarla tartılarla satın alarak hiç yoktan var ettin. Senin gibi bir kadının hakkı ödeşilmez. Senin gibi analara devletin madalya vermesi gerekir. Zaten bu konuyu lise müdürü ile köy muhtarına söyledim onlar sizin için iyi şeyler düşünüyorlar.

Keşke çocuğu olmayan ana ve babalar seni örnek alsalardı ne iyi olurdu. Yoksul, sahipsiz, öksüz, yetim binlerce çocuğu alıp okutsalardı... Ver şu mübarek elini bir kez daha öpeyim, Pembe ana."

Pembe kadın, romanın son sayfalarına doğru bir ömür verdiği oğlundan yana emeklerinin karşılığını almaktadır. Oğlu nihayet istediği gibi bir iş sahibi olmuş kendisine hayat yoluna devam edeceği eşini dahi seçmiştir. Oğlunun Norveçli yabancı bir kadınla evlenmesine önce şaşırırsa da gönlü hoş olmasa da oğlunun mantıklı açıklamalarına katılarak eleştirilere karşı yapıcı, uzlaştırmacı bir tavır sergileyerek, cahil bir köylüden çok çok daha fazlası olduğunu roman sonunda tekrar kanıtlayan bir ana karakterdir.

Memet

Romandaki bir diğer ana karakterlerden biri olan Memet, 29 yaşındadır. Pembe'nin eşidir. Geçimini odunculukla sağlamaktadır. Çalışkandır. Hem işiyle hem de evinin ihtiyaçlarıyla ilgilenmektedir. Pembe ile olan evliliklerinin altıncı aylarından itibaren çocuk sahibi olmayı istemektedir. Onun çocuk konusundaki bu aceleci ve ısrarlı tavrının altında kendisini diğer arkadaşlarıyla kıyaslaması yatmaktadır:

"Ben onu bunu dinlemem. Senden çocuk istiyorum. Çocuk doğurmazsan bu evlilik biter.' diye bağırdı.

Benim halimi düşün. Tam otuz iki yaşındayım ve hala çocuğum yok. Hala baba olamadım. Ne zaman kahveye gitsem, askerlik arkadaşlarım kendi çocuklarının sevimliliklerinden, söz ediyorlar. Bu da bana koyuyor. Kimi arkadaşlarım, karılarının ikinci çocuğu doğurduğundan, kimi de üçüncü

çocuğunun olduğundan söz ediyor. Benim ise kucağıma alıp seveceğim ne bir çocuğum var, ne de bir şey. Hayır buna katlanamam...”

Kendisinin de anlatımındaki gibi baba olma keyfini yaşamak istemesinin yanında biraz da etrafındakilerin üzerinde oluşturduğu psikolojik baskının altında kalmamak için ısrar ettiği anlaşılmaktadır. Pembe’nin bebek sahibi olabilmek için sarf ettiği tüm çabalara karşın önce anlayışlı tavır sergileyen Memet, tüm çabaların sonuçsuz kalmasının üzerine anlayışlı bu tutumu yerini gerginliğe bırakmaktadır. Öyle ki Memet çocuk sahibi olabilmek için eşini bırakmayı dahi düşünmüştür. Ancak Pembe’nin boşanmadan yana olmadığını da görünce problemi çözmek için sunduğu başka bir öneri de yine problem yaratmaktadır. Çünkü Memet, Pembe’nin üstüne bir başka kadın getirmeyi istemektedir. O bu isteğini kendi erkeklik gururuna köy yerinde laf gelmesini engellemek amacıyla gerçekleştirmeyi istemektedir. Onun bu isteğinin altında ne kadar bencil bir insan olduğu da anlaşılmaktadır. Böylesi bir konuda eşine danışmışsa da eşinin kendisini nasıl hissedeceğini düşünmeyip onun duygularını hiçe saymaktadır. Israrla istediği çocuğa sahip olmak için Pembe’nin üstüne kadın getiren Memet, yaptığı dini nikahın ardından cicim aylarının bitmesi ve evlendiği Meryem’in gerçek yüzünü göstermesiyle hayli pişman olmaktadır. Fakat Meryem’in ona hep istediği çocuğu verdiğini duymasının ardından bu pişmanlığını da anında unutmaktadır. Ancak Meryem’in çocuklarını Memet’e haber vermeden kendi üstüne yazdırdığını ve daha sekiz aylık olan bebeği yaşlı ana babasına bırakarak Almanya’ya gittiğini duyunca; Meryem’in anneliğinden de şüpheyne düşüp oldukça şaşırılmaktadır. Kendi oğlunu Meryem’in yaşlı ana babasından para karşılığı almak zorunda olduğunu öğrenince bozulsada sonunda çok istediği çocuğuna kavuşacağını bilmek onu sevindirmektedir. Bunun için Meryem’in ana babasının türlü kurnazlıklar ve pazarlıklarla satmaya çalışmasına karşı verdiği tepkiler de karakterin duruma bakış açısını sergilemektedir:

“Amma da gül gibi kızınız varmış ha! Ben kızınızın dördüncü kocasıym be! Kızınız hiçbir yerde dikiş tutturamamışsa benim günahım ne? Kızınızı başkaları değil kendisi mahvetti. Aklınız varsa alın şu parayı, verin çocuğumu bana! Kendi oğlumun sırtından benimle pazarlık yapmaya utanmıyor musunuz? Eğer çocuğumu vermezseniz giderim mahkemeye, size

vereceğim şu beş yüzü avukata yedirir, babalık davası açarım. Doğal olarak çocuğun anası burada olmadığından mahkeme Gürel'i bana bırakacaktır.”

“Şu işe bakın! Hayatımda hep bir çocuğum olsun istemiştım. Bu yüzden ikinci kez evlendim. Sevgili karım Pembe ile aramıza soğukluk girdi. Keşke şu çocuk hiç doğmasaydı. Ben şimdi çocuğumu bakkal kantarında tartıp da satın alacak adam mıydım? Hey Allahım ne günah işledim ben? Zaten o Meryem denilen kızınız, onurlu, dürüst biri olsaydı, şu çocuğu Toros'un başında bırakıp da yaban ellerine gitmezdi.”

Pembe ve Memet Gürel'i satın aldıktan sonra günleri oldukça keyifli geçmiştir. Gürel onlar için evde adeta güneş gibi doğmuş; kendilerine de can vermiştir.

Gürel'in lise sona geldiğinde akşamları eşine ve kendisine okuma yazma öğretme çabaları en çok Memet'i sevindirmektedir;

“Şu işe bak! Oğlum büyümüş adam olmuşta, babasına okum ayazma öğretiyor!’ diyor, bir yandan da oğlunun karşısında mahcup olmamak için benden hızlı ders çalışıyordu. Gürel'in bize ders vermesi, aramızda bir tür oyuna, eğlenceye dönüşmüş gibiydi. Koskoca yaz gününde Memet'le ben okuma yazmayı iyi kötü sökmeye başladık. Elimize tutuşturulan bir gazete yazısını ağır aksak okumaya başladık.”

Romanın gidişatı süresince ev ortamında gerekli kararlar alınırken; eşi Pembe'nin ve daha çok oğlu Gürel'in yönlendirmelerine karşı fazla direnç göstermemektedir. Öneriler kendi aklına da yatarsa uygulamaktadır. Kimi zamansa inat damarı tuttuğunda özellikle Pembe ile hayli ters düşmektedir. Aralarında gerginlikler olduğunda daha yumuşak başlı olduğu oğlu Gürel'in araya girmesiyle inadı kırılabilmektedir. Memet herhangi bir problemin çözümünde kendi düşündüğünün doğruluğundan çok etraf; köylüler ne der, nasıl düşünürler? Mantığıyla hareket eden bir karakterdir. Çevresinin düşüncelerine verdiği önem yabancı uyruklu biriyle evlenmeyi düşünen Gürel'e verdiği cevaptan da anlaşılmaktadır:

“Oğlum bırak böylesi lügat parçalamaları. Yarın sen Lena ile evlenince, burada köylüler başımızın etini yerler bizim. Baktılar, beslediler,

büyüttüler, okutup adam ettiler. Sonra da oğulları elin gavurunun kızıyla evlendi, terk etti gitti yurdunu, derler. O zaman biz ne diyeceğiz?”

Ancak Memet’in bu tutumu karakterinde katı bir biçimde şekillenmemiştir. Kendi mantığına uydurduktan sonra bu kalıpları aşabilmektedir. Oğlunun yabancı biriyle evlenmek isteğine dair anne babasıyla yaptığı konuşma sonunda ikna olabildiğini:

“Evet oğlum, biz senin seçimine karışamayız. Sen yetişmiş kültürlü, ne yaptığını bilen akıllı bir gençsin. Zaten kararını vermişsin. Her kuş kendi rüzgarıyla uçarmış. Sen de rüzgarını yarattın, gidiyorsun. Sana zihin açıklığı, alın açıklığı diliyorum oğlum...”

Toparlamak gerekirse Memet, oğlunu seven onun için zor şartlara rağmen vazgeçmeyen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gürel

Pembe ve Memet’in biricik oğulları romanın sonunda doğup büyüdüğü köyden çok uzaklara savrulan Gürel’in bu savruluşunun ilk sinyalleri doğumda yapılan tasvirlemede kendisini göstermektedir:

“Meryem, oğlu Gürel’i doğurduğu zaman mevsim bahardı. Dağlarda tek tük kar izleri vardı. Havalar ısınmış, bademler çiçek açmış, kırlangıçlar görünmeye, uçmaya başlamıştı. Kırlangıçların görünmesi demek, havanın ısınması, sineğin ortaya çıkması demektir. Kırlangıçlar sinek avlar, sinekle beslenirlerdi çünkü. Bu yüzden mart ayında doğan çocuklara köyümüzde ‘Kırlangıç Uşağı’ derlerdi. Gürel de martta doğduğuna göre ‘Kırlangıç Uşağı’ sayılırdı. Kırlangıç uşaklarının gelecek yaşamlarının hareketli olacağına, çok yer gezip göreceklerine inanılırdı.”

Bebek yaşının farkındasızlığıyla kendi öz babasına satılmak koşuluyla verildiğinden habersiz baba evine götürülen Gürel bebek dört yaşında algıları tam anlamıyla açık sevimli bir çocuktur. Kabına sığmaz, yaramaz çocuklar gibi hareketli değildir. Oldukça kendi halinde bir çocuktur:

“Gürel’in kimseyi rahatsız etmeyen, kendi kendine yetmesini bilen bir yanı vardı. Komşuların bir kez olsun ondan şikayetçi olduklarını anımsamam.

Bazen arkadaşlarıyla, bazen de tek başına evimizin önündeki geniş, yeşil, gür yapraklı asmaların altında oturur, asma dallarının arasında bütün gün bıcırdayan serçelere bakardı.”

Çok sevdiği yavru serçelerden biri ağaçtan düşüp kanadını incitince anası Pembe’nin yaralı kuşun kanadını sarmasından sonra kuşu ‘Kanatları yamalı kuşum’ diyerek seven Gürel ileride okula başladığında, annesinin eski bir ceketin her yerinin yamalanmasıyla anne ve babasının kendisine hitap etme biçiminin de bu tanımlamayla olacağından habersizdir. Sonrasında ise okumak amacıyla ya da askerliğini yapmak için köy dışına çıktığı zamanlarda uzaklardan ailesine yazdığı mektupları da ‘Kanatları yamalı kuşunuz Gürel’ olarak imzalamaktadır.

Yedi yaşına geldiğinde annesi Pembe ve babası Memet tarafından hayat taşı sınavına tabi tutulan Gürel de bu sınavı başarıyla vermekte ve sonrasında anne babasına çeşitli işlerde yardımcı olmaktadır.

“Gürel, üç kiloluk taşlardan birini zorlamadan kaldırdı, ileriye doğru fırlattı. Böylece ‘Hayat taşı’ sınavını başarıyla vermiş oldu. Biz de Gürel’in emek yaşının, çalışma yaşının geldiğine inanarak, beline kırmızı ekmek kuşağını sarıp doladık. Babası ona öğütler verdi.”

“Gürel’in avucuna şeker, lokum, para koyduk. O günden sonra Gürel de bize gücünün yettiği her işte yardım etmeye, bizimle birlikte çalışmaya başladı. Sebzeleri suladı, ineğimizi otlattı. Ekin biçti, odun getirdi, odun kırdı.”

Pembe’nin Gürel’in hayal dünyasını geliştirmek için sarf ettiği çabalar sayesinde, Gürel zengin bir hayal gücüyle, etrafındaki olaylara karşı oldukça duyarlı biçimde sorular soran bir çocuk olarak büyümektedir;

“Ana, bulutlar o dağın ardında mı oturur? Bulutların evi orası mı? gibi safça sorular sorardı.

Ben de gerekli olan yanıtı verirdim ona. Bazı günler de Gürel, eline geçirdiği boruyu dürbün gibi gözlerine tutarak, borunun içinden karşıdaki dağlara bakar, sonra eliyle yine dağları göstererek:

‘Ana o dağların ardında ne var?’ diye sorardı. Nedense en çok bu soruyu sorardı.

‘Dağların ardında ne var?’

Ona göre masallarda anlatılan bir tür Kafdağı'ydı oralar. Dilim döndüğünce anlatmaya çalışırdım ona. ‘Oğlum o dağların ardında bizim gibi köyler var. O köylerde yine bizim gibi insanlar oturur. Dilleri alışkanlıkları bize benzer.’ Deyince, dayanamaz, yine sorardı:

‘Peki o dağların ardında daha başka neler var?’

Tıpkı kanatları Yamalı Kuş tabirinin simgeleşmesi gibi yedi yaşlarındaki Gürel çocuğun bu soruları da ilerleyen bölümlerde onun o dağların gerisine uçup gitmesinin sinyallerini sezdirmektedir adeta.

Gürel okul hayatı boyunca çalışkan bir öğrenci profiline sahiptir. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış ilişkiler Bölümü mezunudur. Zekasının ve çalışkanlığının yanında insanlarla ilişkilerinde denge kurmayı sağlayabilecek kadar da akıllıdır;

“Gürel lisede okurken, kocamın ara sıra beni azarlamalarına kulak vermeye başladı. Köy erkeklerinin karılarına kaba davrandıklarını, bağırıp çağırdıklarını, hatta kimi kocaların karılarını döğdüklerini bildiği için Gürel bu tür küçültücü hareketlere tepki gösterirdi. Bazen geçim sıkıntısı nedeniyle bunaldığımız anlar olur karı koca her ikimiz de patlama noktasına gelirdik. Ve bunun sonunda da birbirimize bağırıp çağırmaya başladık. İşte böyle bir gündü. Kocam üstüme yürüyüpte bağırınca, Gürel, sakın sakın ayağa kalaktı. Babasının önüne geçti.

‘Baba lütfen anama bağırma!’ dedi.

Babası da onu hala çocuk gördüğünden, onun bu çıkışını önemsemedi.

‘Sen kim oluyorsun? Çekil önümden! Yoksa tokatı yersin!’ dedi.

Gürel kibarca direndi.

‘Hayır baba! Özür dilerim; ama senin önünden çekilmeyeceğim. Senin gibi iyi yürekli bir insanın bana ve anama tokat vurmaya ihtiyacı yoktur.’ Dedi.

Bitirdiği bölüm ile ilgili uzun süre iş arayışlarına giren Gürel en sonunda güzel imkanları olan bir iş sahibi olmaktadır. İş hayatına atılmasının yanında kısa bir zamanda hayat arkadaşını da seçerek ailesine bu kararıyla ilgili görüşlerini bildirmektedir. Onun yabancı uyruklu bir bayanla evlenme kararı alması anne babasının tepkisini çekse de Gürel, mantıklı açıklamalar yaparak ikna yeteneğini de sergilemektedir.

“Ana, benim Lena ile evliliğimi, buradaki eskimiş, çağdışı kalmış köy adetleriyle karşılaştırmayın lütfen. Lena da, ben de İngilizce biliyoruz. İyi anlaşıyoruz. İkimiz de kültürlü, çağdaş insanlarız. Çağdaşlık yeryüzündeki bütün kültürel farklılıkları birbirine yaklaştırır. Uyumsuzlukları ortadan kaldırır...”

...

“Anne, baba, sizleri gayet iyi anlıyorum. Düşüncelerinize saygı duyuyorum. Ama bilmenizi isterim ki, bu hayat benim hayatımdır. Dünya hızla değişiyor. Bizim de değişmememiz gerek. Aslında değiştik; mesela baba sen, yıllar önce çarıkla kara şalvar giyerdin. Şimdi kundura, pantolon, ceket giyiyor, bileğinde saat taşıyorsun. Radyo, televizyon izliyorsun. Telefonla konuşuyorsun. Hele ana, sen ki değişmenin has anasıydın... Beni dükkanda kilo satın aldın. O bakımsız çocuktan yepyeni, çağdaş bir insan yarattın. Bu günlere getirdin. Bu arada kendin de değiştin. Onun için beni anlayacağınızı tahmin ediyorum.”

...

“Çok güzel ana. Ama daha da ileri gitmemiz gerek. Mesela sen şimdiki aklın olsaydı, babamın, senin üstüne Meryem gibi bir kadını almasına asla izin vermezdin. Ama o zamanın koşulları öyleydi. Kabul ettin. Ya şimdi? Şimdi Lena Türk değildir, başka ırktandır, yabancısıdır diye kötümser olursanız, olaya kötümser kafayla bakarsanız sonucu yanlış olur. Zaten ben kararımı verdim. Siz benim bugüne kadar yanlış bir iş yaptığımı gördünüz mü? Bana güvenin ve Lena ile evliliğimi destekleyin.”

Oldukça çağdaş anlayışlı bir bakış açısına sahip olan Gürel aynı zamanda anne babasının kendisinin çok daha ileri gelebilmesi için harcadıkları çaba ve emeklerini boşa çıkarmayıp; onların rahatı için gerekli her ayrıntıyı düşünerek hareket etmektedir. Bu bakımdan Gürel anne babasına karşı evlatlık sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getiren bir karakterdir.

Gürel’in Annesi Meryem

Pembe'nin çocuk sahibi olamayışının üzerine Memet'in imam nikahlı evlendiği Meryem'in dördüncü evliliğidir. Daha önce üç kez evlenen Meryem, inatçı ve huysuz bir karaktere sahiptir. Romanın anlatıcısı Pembe'nin ağzından Meryem'in fiziksel portresi şöyle çizilmektedir:

“Orta boylu, geniş yüzlüydü Meryem. Sarı saçlı, sarı tenli, mavi gözlü, bol etekli, ağır memeli bir kadındı.(...)”

Pembe'nin kendisine gösterdiği anlayışa karşın agresif tavırlar sergileyen Meryem, kendisinin üstün olduğunu Pembe'ye hissettirmek için elinden gelini de yapmaktadır. Kendini beğenmişliği sadece Pembe'ye karşı da değildir. Memet'e karşı da aynı tavrı sergilemektedir. Meryem daha önce bir süreliğine şehirde yaşamış olmanın verdiği yaşantısıyla, köylüyü ve köy yaşantısını da beğenmemektedir. Köylüleri kendince alt tabaka olarak görmektedir. Aslında Meryem karakteristik özellik bakımından özentili olmaktan öteye gitmeyen bir karakter oluşunu Pembe'ye söylendiği bir bölümde açıkça sergilemektedir;

“Sana bir şey söyleyeyim mi? Elimden gelse bu köyde bir saniye bile durmaz, giderim. Mersin'in gecekondualarında kahrım bundan daha iyi. Şu halimize bakın, bir yanımız ahır, bir yanımız ev... Allah kahretsin köyü de, köylüyü de.”

Ondaki özentili düşkünlüğü Meryem'i, kendi evladını daha sekiz aylıkken iki yaşlı insana bırakıp Almanyalara kadar sürüklemektedir. Hakir gördüğü köylülüğü de Almanya'dan köyüne geri döndüğünde fark edilebilir dış görünüm değişiklikleriyle örtbas etmeye çalışmaktadır;

“Kocam eski karısı Meryem'i ilkin tanıyamadı. Ben de tanıyamadım. Çünkü karşımızda omzunda askılı çantası olan, kara güneş gözlüklü, etekli, ceketli ve topuklu ayakkabı giymiş, bambaşka, bize yabancı bir kadın vardı.”

Henüz yaşına dahi girmemiş çocuğunu terk edip giden Meryem, beş yıl aradan sonra oğlunu görmek için geri dönmektedir. Ancak bu dönüşünde amacına ulaşamamaktadır. Oğlunun kendisine karşı kaçınan hareketlerini gören Meryem de kendisinin oğluna artık çok geç kaldığının ayırtına varmaktadır. Almanya'ya geliş gidişlerinin ardından temelli biçimde Mersin'e yerleşen Meryem, askerliğini yapmış ve okulunu bitirmiş oğlunun ev aradığını duyunca herkesi şaşırtan bir karar alır;

“Oğlum ev aramana gerek yok. Mersin Pozcu mahallesinde iki tane dairem var. Biri şuan kirada, öbürü ise boş durumda. Ev arayıp vakit geçireceğine, git boş olan daireye yerleş. İstedğin kadar otur orda.”

Ne var ki Meryem’in özentî kişiliğinin doruk noktasına vardığını kanıtlar bir nitelikte kendisini göstermesiyle, onların bu şaşkınlıkları çok geçmeden dinmektedir;

“Bir gün Meryem, henüz iş bulamamış, para kazanamamış oğlu Gürel’den ev kirası isteyince işler karışıyor. Şaşırın Gürel;

‘ Kira mı? Ne kirası Ana? Neden söz ediyorsun sen?’ Diye soruyor.

‘ Basbayağı kira oğlum. Evde bedava oturmuyorsun ki!’

‘ Ama biliyorsun, henüz iş bulabilmiş değilim. Param yok.’,

‘Anam dediğin Pembe kadınla, baban versin parasını. Üstelik senden kira istememi yanlış anlama! Ben Almanya’da yirmi dört yıl çalıştım. Alman usulü diye bir şey vardır orada. Herkes oturduğu evin kirasını öder. On sekiz yaşını geçmiş gençler bile anası ile babasına kira öderler. Bedava bir şey yoktur orada.’

‘İyi de, bunu bana niçin baştan söylemedin? Senden evi ben istemedim. Sen teklif ettin bana, boş dairem var, gel otur diye. Ben de geldim oturdum. Hem burası Almanya değil ki; Alman usulü olsun?!

‘Hayır oğlum, Almanya gibi ülkeler bizim buralardan daha gelişmiş yerlerdir. Oraların alışkanlıkları bizim alışkanlıklarımızdan üstündür.’ ”

Meryem yıllar önce Almanya’dan ilk dönüşünde Pembe’nin analığına karşı bulunduğu söylemlerdeki gibi Almanları öven ve köylülüğü hor gören tutumunu yıllar sonra kendisine ihtiyaç duyan öz oğluna dahi gösterebilmektedir. Bu bakımdan Meryem’in öz anneliği ve karakteri çatışmakta ve karakterindeki çarpıtılmış bakış açısı anneliğinin önüne geçmektedir. Meryem oğlunu yıllar öncesinden kaybetmekle kalmamış yıllar sonra eline geçen fırsatı da küçümseyerek fırlatıp atarak ikinci bir kere daha kaybetmiş, özentiler içinde ezilmiş bir anne karakteridir.

YARDIMCI KARAKTERİN ANALİZİ

Partici Cemil

Oğulları Gürel’in bir iş sahibi olabilmesi için her türlü çabayı gösteren anne babasının söylediklerine inandıkları Partici Cemil’e verdikleri ve son paralarını kaptırmalarıyla ortaya çıkan bir yardımcı karakterdir. Cemil özünde sahtekar bir karakterdir. Kendisine Gürel’e iş bulmasını sağlayacağını söylediği ve tanıdığı büyük devlet adamlarına rüşvet niyetiyle kullanma amaçlı Pembe ve Memet’ten kopardığı yüksek miktardaki parayla kendi kızına düğün yaparak çıkarı için harcamıştır ve uzun süre de bu yalanı sürdürmüştür. Ancak her anlamda daha uyanık ve duyarlı olan Pembe’nin durumu anlamasıyla gerçek yüzünü ortaya çıkaran ve güven konusunda okurları duygularıyla ilgili düşündüren bir yardımcı karakter rolündedir.

“KANATLARI YAMALI KUŞ” ADLI ROMANIN EĞİTİCİ BOYUTU

Annelik duygusunun derinlemesine işlendiği romanda karakterlerin sahip olduğu özellikleriyle yansıttıkları bakış açılarından ve eylemlerinden ilköğretim çağı öğrencileri için birbirinden farklı eğitici nitelikler tespit edilebilmektedir.

Öncelikle Osman Şahin genel açıdan bakıldığında eğitim öğretim ortamlarında ödülün pekiştireç rolünün kaçınılmazlığına olan inancı ve yazarın öğretmen kişiliğinin yansımaları da kitaplarında kendini hissettirmektedir. Bu anlamda karakter analizinde üzerinde durulan “Hayat Taşı Sınavı” taşıdığı folklorik özelliğinin yanı sıra; öğrencilerde çalışmanın; emek harcamanın hayatlarında oldukça değerli bir deneyim olacağının farkına varmalarında onlara yol gösterici niteliktedir.

Çalışmaya başlayan çocukların kırmızı kuşakla ve bu kuşağa katık koyulmak suretiyle ödüllendirilmeleri öğrencileri çalışmaya, emek harcamaya teşvik edici bir güç sağlamaktadır. Bu sınav sonucunda ebeveynlerin çocuklarına verdikleri öğütler de öğrencilerin hayatları boyunca kulaklarına küpe olabilecek niteliktedir:

“Kızım, hayat bu taş benzer, yükü biraz ağırdır. ‘Hayat Taşı’ nı sakın elinden bırakma! Bıraktığın an başkalarına muhtaç olursun! Kimseye haksızlık

etme! Hak yeme! Bu öğütü vaktiyle bizler atalarımızdan duymuş, dinlemiştik. Şimdi de sen bizlerden dinliyorsun. Haydi, çalışma yaşın uğurlu olsun!”

Bunun yanı sıra ana karakterin çalışmanın bir mutluluk getirdiği ile ilgili Yunus Emre’den yapmış olduğu alıntı da yine emek sarf etmenin önemini vurgulamaktadır;

“Oysa mutluluk, beklemekle gelmezdi. Yunus Emre ‘çeşmenin önüne bardağını koyarsan, bin yılda orda dursa kendisi dolası değil, iyisi mi sen bardağını kendin dolduracaksın’ demişti, yüz yıllar önce. Çalışmazsan kimse kimsenin bardağını doldurup koyvermez önüne.”

Çalışmanın öneminin üzerinde durulduğu gibi üretmenin de üzerinde durulmaktadır;

“Ayrıca sebzeliğe domates, biber, patlıcan, kabak, salatalık, pırasa, sarımsak, lahana, patates, marul, maydanoz, nane, ayçiçeği, mısır eker, suyunu verir, çapasını yapar, gübrelerle beslerdim onları. Sonra sebzeliğe yetişen her şeyi toplar, manava götürür, satar, parasını alırdım. Güzün olgunlaşan domateslerden bolca kışlık salça yapardım. ”

“Uzun sözün kısası, Gürel’i okutabilmem için her yıl aşağı yukarı yüz elli kiloya yakın yün ve kıl satın alır, eve getirir, yıkar, kurutur, hallaca attırır, ip haline getirirdim. Yüz elli kiloya yakın yün ve kıl bu aşamalardan geçtikten sonra yarı yarıya fire verir, doksan kiloya inerdi. Yirmi kilo ipten ortalama birer kilim çıktığını varsayarsak, bu yılda dört beş kilim ederdi. Bu da on beş yılda iki buçuk tona yakın yün ve kılın tarafımdan işleme konulması, yetmişten fazla kilimin dokunması demektir.

On beş yıl, halı tezgahının başında geçen ömür. Bu sürede ne taraklar eskittim, kırdım. Aylarca tezgah başında oturmaktan kalçalarım büyüdü. Gözlerim kanlanıp sulandı.

İlkokuldan başlayarak geçen bu on beş yıllık süreç içinde birkaç tane ineğim oldu. Hepsinin huyunu suyunu, alışkanlıklarını bilip öğrenmek var bir de işin içinde. Kimi huysuz olur, sütünü sağdırmazdı. Kimi inekler de uysal olur, sütünü koy verirdi.

Günde yirmi litre süt, on beş yılda tonlarca süt eder. Bu kadar sütü sağlamak, pişirmek, yayıkta yaymak, tereyağına, yoğurta dönüştürmek kolay bir iş olmasa gerekti.”

Üretime dair detaylara farkındalık sağlayan bu ve benzeri diğer bölümler içermesi nedeniyle; ilköğretim sosyal bilgiler dersi müfredatındaki “üretim” konusunun işlenmesi esnasında çocuklara okutulabilir nitelikte bir eserdir.

Çalışma ve üretimin yanı sıra öğrencilerin insanları tanımanın, tanıyarak hareket etmenin ve bir takım kararlar almanın önemi ise yardımcı karakter olan Partici Cemil üzerinden vurgulanmaktadır. Partici Cemil’in Pembe ve kocasının tüm paralarını harcamasıyla savrulup giden son umutlarındaki çaresizlik okurların dikkatlerini insanlar arasındaki sosyal ilişkilerde güvenin önemine çekmektedir.

Kitapta, ‘annelik’ kavramı da Pembe ve Meryem karşılaştırmasıyla irdelenmektedir. Okura, ‘çocuk doğuran mı yoksa ona sahip çıkıp her anlamda doyuran mıdır?’ sorusunu sordurmakta. Pembe’nin öz evladı olmayan Gürel’i sahiplenişindeki, sevişindeki, her türlü emeği sarf etmesindeki anneliğin ne kadar gerçek olduğu açıkça vurgusunu bulmaktadır. Meryem’in ise özentiliği kişiliğinin annelik duygusunu da bastırmasında oluşan bu çelişki durum; okurların kafasında oluşturulan sorunun cevap bulup anlamlandırılmasına sebep olmaktadır. Roman annelik olgusunun sorgulanması açısından da oldukça önemli bir eserdir.

5)KIRMIZI YEL

A)“KIRMIZI YEL” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

Öyküyü mahkeme salonunda olduğu anlaşılan ana karakterin kendi ağzından dinlemekteyiz. Anlattıklarından kendisinin Fırat’ın yakınlarındaki “Muğdetli” adlı köyden olduğu anlaşılmaktadır. Kahraman hakime başından geçenleri anlatırken kendi yöresel ağzını kullanmaktadır:

“ Hakim beğimiz, sen bilimisen Kırmızı Yel nedir, ne değildir? Ben anlamışam ki bilmiysen. Bizim Muğdetli’yi çok sever oldu mübarek.”

Köylerinin başına gelen felaketi ve baş vurdukları çareleri yöresel sözcük öbekleriyle çarpıcı biçimde anlatan anlatıcı rolündeki ana karakterin, felaketle köylerinden göç edenlerin aksine Muğdetli'den göçmediğini:

“Ama ben Muğdetli'den göçmemişim. Şimdilik hakçası budur. Hem kabristanımızın yedi kat toprağı benim atalarımın karılmış. Her yer kefen eskisidir yani. Nasıl bırakam da gidem?”

söyleminden rahatlıkla çıkarabilmekteyiz. Böyle düşünen bir kahramanın karakteristik özellik bakımından yaşanan olumsuzluklara rağmen geçmişine sahip çıkan; atalarına ve onlardan kalanlara saygı duyan manevi değerinden vazgeçmeyen bir kişilik ortaya koyduğu söylenebilir.

Dertlerine çare ararken Urfa hükümetine yazdıkları mektupla köye gelen ziraat mühendisini karşılamalarını:

“Dışarıda atımızı, içeride çulumuzu bayrak çekmişiz altına. Davul dümbelek çalmışız. Tabakamızı açıp önüne sürmüşüz. Çünkü biz bize vereni her daim dört başımızın tacı ederik kurban!”

biçiminde tasvir eden anlatıcının söylediklerinden, onların iyilik edenlere karşı kendilerinde hak bırakmayıp borçlu kalmayan nitelikte insanlar oldukları görülmektedir.

Mahsullerinin başına “Kınacık” teşhisini koyan ziraat mühendisine çaresini soran köylüye verilen cevaptan

“Hükümete duyurma vaktiniz geçmiş, sualinizin çaresi şimdilik yoktur. onların dertlerine çare olarak en son devlete başvurdukları anlaşılmaktadır. Bu da köylülerin bu konuda bilinçsiz olduklarını ve ihmalkar davranışlar sergilediklerine işaretir. Mühendisin ziraat dairesine rapor hazırlayarak durumu bildirmesini kendi üslubunca eleştiren anlatıcının şu sözleri onun bürokrasiye bakış açısını da oldukça net göstermektedir:

“Ula Allah'ın adamı, sen kendin ziraat dayirasının adamısan da rapor yazıp duyurmana ne hacet? Haceti, koltuğumuza ağır taş koymak...”

Öyküde, ürünlerinin başlarına gelen felaketin etkileri, zaman geçtikçe köylüler üzerinde daha da kendini göstermektedir. Açlıkla savaşırken dahi geçim kaynaklarına ve hayvanlarına saygı gösterişleri:

“Ula gel şu hayvanları kes kes ye. Bugün bizim ise yarının sahibi başka. Üstelik de kıyametin ucu görünmüş. Hiç olmazsa eti kursağını, gönü ayağını ılıştırır. Olmuyor hakim beyimiz olmuyor. Mübareklerin ağızları var dilleri yok. Bir de olsa, dertlerini kim bilir neler söyler? Hem bizim ekmek tekmemiz, onların tırnağının ucunda. Biz her daim helali öperik.”

ifadesiyle vurgulanmıştır.

Anlatıcı karakterinin öykünün ilk sayfalarında ifade ettiği geçmişine bağlılığı, ne yazık ki açlığın kendisini daha da bir çevreleyip etkisini şiddetlendirmesiyle çözülmeye başlamıştır:

“Ben sebep olarak tüfeğimi satmışam. İçim büzülmüştür. Rahmetli babam bana kaç defa söylemişti ki sakın satmayasan diye. Açlık babamı da geçmiştir yani.”

Açlık anlatıcının ve köylünün vücutlarında da kendini göstermeye başlamıştır artık:

“...otuz iki damarımız kırış olmuş açlıktan. Yanağımız dersene ele gelmiy.”

Zamanla açlık köylünün azraili olmuştur:

“... ölümünün ağır devesi çökmüştür kapımıza. Açlık bizim Muğdetli’nin çağalarını almıştır ilkin. Sonra sırasını getirmiştir ihtiyara, düşküne. Öyle bir iş ki komşu komşuya kabirde yetişemez olmuştur. Çünkü herkesin birer ikişer ölüsü arkası arkasına. Yani açlıktan mezarlığa yolumuz çifte gelmiştir.”

İlerleyen bölümlerde anlatıcının kirvesi rahatsızlanmıştır. Öyküde anlatıcının kirvesinin iyileşmesi için yaptığını söylediği:

“İlkin okunmuş tuzlu kül yalatmışam. Sonunda samanlıktan kırkayak bulmuş, ezip suyunu içirmişem.”

yöntemlerinden doğayla sürekli mücadele halinde olan bu insanların kendilerine has geliştirdikleri koca karı yöntemlerini kullanmaları oralarda bir sağlık kurumunun yokluğuna işaret ettiği gibi onların bu konuda da cahil kaldıklarını gözler önüne sermektedir. Öykünün bu bölümünden itibaren de köylünün zır cehaleti kendini gösterecek ve öykünün çok değişik biçimde sonlanmasına sebep olacaktır. Köylünün

ve ana karakterin dertlerine çareyi; şıhta arayışları ve şıha verdikleri önem anlatıcının şu söylemleriyle dikkat çekmektedir:

“Neyse ora çarpıldık bura çarpıldık sonunda gene imdadımıza şıh yetişti kurban.”

“...muskasız insan, susuz balığa benzer...”

“...şıhımın adı Feytullah’tır. Duası ulu, tılsımı minareyi aşar. Ayak tozunun yetimi, yollarının seyyahı olam onun.”

Şıhın anlatıcıya sunduğu:

“...Açlık yorulmuştur. Yaktığı yeri gene yeşerten Allah’tır. Toprağınız yiğit, zahireniz çok olacak. Muğdetli’de birbirine kuşanmış bir çift yılan bulup üstüne sofra bezini atasın. Dileğinizin tümü olacak. Abdestsiz ayağını sekine, avucunu kesene değdirme. Yedi kere tarlanın çevresini dolaş. Tarlanın ortasında namazını kılasın. Hicap etme! Rahmet gırtlığınızdan bolca geçecek. Yalnız, Cenabı Allah’a kanın hasını akıtmayı da unutma.”

Bu reçete düşündürücüdür. Ancak köyüne dönüp söylenenleri harfiyen yerine getiren anlatıcının artık normale dönmeye başlayan felaketin getirdiği bolluğu şıha bağlaması daha da düşündürücüdür. Söylenenlerin hepsini yerine getiren karakter kanın hası olarak da kurbanlık koyun kurban eder gibi kendi bebesinin canına kıymıştır. Cehaletinin hiç mi hiç farkında olmadığı gibi kendisini suçlu dahi görmeyen, açlığın cehaletin başına vuran halini çarpıcı bir şekilde gözler önüne seren bir karakterdir.

“KIRMIZI YEL” ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU

Anlatıcısının yöresel sözcük öbekleriyle anlattığı çarpıcı öyküde; okuma yazma oranının çok düşük olduğu, kızların okula gitmesi için açılan kampanyalara rağmen hala evlerine kapatıldığı; birden çok kadınla evlilik yaparak on beşin üzerinde çocuk ve bir o kadar da torun sahibi ailelerin yoğun olarak yaşadığı doğu bölgelerinin nice köyünde yaşanabilecek türden olan bu öyküde anlatılanlar; aklın sınırlarını zorluyor olsa da; anlatıcının karakterindeki cehalet; şıhlardan umduğu medet ve öykü sonunda işlediği cinayet büyük bir gerçeği çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. Cahilin gözü kör inançlarla bağlandığında; etrafında olan biteni

sorgulayıp anlam vermek şöyle dursun hiçbir şeyin ayırtına dahi varamaz. Böylesi insanlar hayatın içinde niyeti bozuk herkesin etkisine açık bir yelkenli gibidir. Rüzgar nereye savurursa o yöne sorup sormadan gider. Öyküde de şihın rüzgarına kapılıp giden anlatıcının akıl almaz eylemi bu düşünceyi doğrular niteliktedir. Bu açıdan öykü sınıf ortamında; “akılsız dosttansa, akıllı düşman yeğdir.” atasözünden de yola çıkılarak dramatize edilebilir.

Öyküden çıkarılacak bu görüşün yanında, anlatıcının kirvesi Hamza’ya baldıran kökünü yeme usulünü sormasından da anlaşılmaktadır ki; doğa ile iç içe yaşayan yöre insanların mücadelelerinde doğayı her yönüyle çok iyi tanımları gerekmektedir. Tecrübe edinmelerinde bilginin kaynağı olarak gündelik bilginin onlar için hayatiliğini vurgulaması bakımından da önemli bir hikayedir.

B)“OPOLETLİ KARDAŞ” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

ANA KARKATERLER

Beşir Ağa

Öykünün açılışı lorke oyunu oynayan bir grubun tasviriyle yapılmaktadır. Böylesi keyifle oynanan oyundan insan hayal gücünün beklentisi bir düğün dernekken ilerleyen bölümlerden bunun bir düğün değil de öykünün başkahramanı olan köyün ağası için düzenlenen bir uğurlama alayı olduğu anlaşılmaktadır. Beşir Ağa Elvahab adlı köyün sevilen ve ilk defa toprakları dışına çıkacak olan ağasıdır. Beşir Ağa’nın fiziki portresi öyküde:

“Geniş yüzüne gözleri ve kaşları kalın dağılmıştı. Tavlı yanaklarını alttan dolayan kara bıyıkları, sanki onları itiyor gibiydi.”

cümlesiyle tasvirlenmiştir. Beşir Ağa’nın köyünde yaşayan insanları kendisinin kulları olarak algılayışı:

“Beşir Ağa’ya kulları ululaşan bir saygıyla baktılar.”
cümlesinde görülmektedir.

Beşir Ağa; toprak sahibi, köylünün üstünde baskıcı olmayan onları kollayıp seven bir ağadır. Bu tespit, köylünün saygılı duruşundan ve öyküde ağayı gözlerinde büyütüp ona dair hiç kötü niyetli düşünmemelerinden çıkarılabilmektedir.

Ağa köylünün erkidir. Bu erkini baskıcı biçimde göstermeyişi Mardin’e gitmeden önce atı üstünde ahalisine:

“[Ben gidiyim ha] diye bağırdı. [Varıp göreyim ki Mardin şehirliği nedir ne değildir? Biliysiz başka ağalar gibi şehir gönüllü değilim. Başınızdan da hiç ırak durmamışam. Biraz çarşı Pazar göreyim. Yani, ağalık görgüm daralmaya ha! Gözünüzden ırak durmuşam diye, gönlünüze eğrilik gelmeye. Şunu iyi bilesiz ki, dizinizi mundara değdirmeyesiz. Haydi, cümleiniz Allah’a emanet olun!]”

biçiminde seslenişinden sezilmektedir.

Bir şehre ilk defa giden ağanın ve yanındaki iki adamın, Mardin’de gördükleri onları oldukça heyecanlandırmış ve keyfe getirmiştir. Okuma yazması da olmayan ağanın hakkında en ufak bir bilgisinin dahi olmadığı şehirden çok etkilendiği orda gördüğü çeşitli firmalara ait reklam afişleri karşısında:

“ [Ula uşaklar], dedi bir ara [gitmeden önce aklıma getirin ki, Elvahab’a bu kağıtlardan alıp götürerek. Konağımın duvarına bir iyi nakış olur bunlar]...”

söyleminden anlaşılmaktadır.

“... Cadde ortasında yürürken daha bir heybetliydi. Kendisinden önce bıyıkları ve göğsü yürüyor gibiydi.”

tasvirlemesinden, kendi erkine güvenen ağanın bu güveninin şehirde de tekerrür ettiği görülmektedir. Ağanın şehirde böylesi dikkat çekici yürüyüşü onun şehir kültürüyle çatışmasının sadece başlangıcıdır. Öyle ki yürüyüş biçimi yoldan geçen bir grup gencin alay konusu olarak öykü sonrasında gelişecek olayları tetiklemektedir.

Gençlerin kendisinin yürüyüşüne ve kılık kıyafetine gülüp alay etme saygısızlığını ağalık gururuna yediremeyen Beşir Ağa; sorunu kendi yöntemiyle çözmüş, şehrin göbeğinde kendisiyle alay eden genci bir kerede vurmuştur. Ağanın misafir olarak geldiği Mardin şehrinde kendisince doğal olduğunu düşündüğü adam

vurma eylemi, onu devlet ile karşı karşıya getirmiştir. Polisin onu karakola götürme çabalarına ve kendisine kaba davranışlarına şaşırıp bir anlam veremeyişi:

“[Ula ben ağayım, diyorum size. Bu memlekette hiç adam da mı vurmuyak yani. Nedir, nolmuş? Hem ben siftah adamı ilk burada vurmamışam. Dağda, bayırda ağaya kanuna yamaç çıkanı yeri gelmiş vurmuşam yeri gelmiş vurdurtmuşam. Hesabını şaşırıp da bugüne kadar soranını da görmemişem. Nedir, bunca kıyamete bindiriysiz? İşte aklım burada yana kaçıyor ha! Dur opoletli kardaşım. Sen de kolumuzu çekip durma. Geliyim işte!]”

ağanın bu son sözlerinden rahatlıkla çıkarılabilmektedir.

Kendisini tek güç gören ağanın ağalık mantığıyla devletin bu ilk karşılaşmasında başkahraman; sudan çıkmış balıktan farkı olmayan bir biçimde karakterize edilmiştir.

“OPOLETLİ KARDAŞ” ADLI ÖYKÜDE GEÇEN YARDIMCI KARAKTERLER

Çekilen halayların tasviriyle başlayıp karakol yolunda biten öykünün başkahramanı ağanın Mardin şehrine giderken yanında götürdüğü iki baş adamı ve ağanın köyde kalan köylüsü öykünün yardımcı karakterlerini oluşturmaktadır. Bu yardımcı karakterler, baş kahramanın analizinde de belirtildiği üzere; ağalarının şiddetine, baskısına maruz kalmamış olmalarından ve ağalarının onlara karşı sevgili sayılacak türden yaklaşımından dolayı kendilerine biçilmiş “kulluk” kaftanını şikayetsiz giymiş hatta üzerlerindeki bu tanımlamalardan da oldukça memnun yapıya sahip yardımcı karakterler olarak görülmektedirler. Onların bu memnuniyetleri; öykünün en başında, ağalarını uğurlarken tasvirlenen halayda, keyifle başı çeken Neco ve eşi Şahsine’nin sevinçlerinden anlaşılmaktadır:

“Oyunun başını Neco çekiyor. İkide bir kendinden geçip beylik tabancasıyla göğе asılıyor. Ortalığın bunaltıcı barut kokusu onun işi. O Beşir Ağa’nın en sadık kullarından. Lorkeçiler kıpırdayıp dururken, onun ayakları kalkıp iniyor. Sevinci: Beşir Ağa, beraberinde onu da Mardin’e götürececek...

Kadınları ise başları köfü, bedenleri üç etekli kaftanların içinde. Sıcacığın altında etekler, keskin renkleriyle yanıp yanıp sönüyor. Kalın

kadifeden giysileriyle onlar da lorke oyununun peşindeler. Genççe olan kadının ismi Şahsine. Oyunun başını çekiyor. Neco'nun karısı o. Kocasının, ağa yanındaki itibarı, onun da soluğunu açmış olmalı. Ancak, sırtındaki işlemeli parzonunda bebesi ağlıyor. Sesi daha iki aylık.”

Ağayla Mardin'e gidecek olan Bedro'da da aynı heyecan ve sevinç söz konusudur.

Ağa giderken bineceği atı önünde eğilen Rüšto ise köylünün ağanın karşısındaki konumunu büsbütün özetler nitelikte bir davranış sergileyen yardımcı karakterdir. Köylünün ağa karşısındaki bu tutumlarına dair yazarın kendisini satır arasına gizleyerek verdiği ip ucu da bu kulluklarını açıklayıcı niteliktedir:

“...Tavrındaki bu hükmedicilikle, marabadaki bu boyun eğme geleneğinin asırlar öncesi kalıba dökülüp, hazırlandığının farkında değildi şüphesiz...”

“OPOLETLİ KARDAŞ” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI

Ülke ekonomisinin yakın geçmişine bakıldığında geçimini tarımdan sağlayan, kırsal nüfus oranının kentsel nüfus oranından daha çok olduğu dönemlerde toprağa bağlı köylünün birçok açıdan sadece toprağa bağlı olmayışlarına, kendilerinin işleyip cefasını çektikleri topraklarının, sefalarını süren “ağa” denilen kişilerin köylerde adeta devletleşmişçesine hareket edişlerini, değişik öykülerinin merkezine almış olan Osman Şahin'in öykücülüğündeki “ağalık” metası kendisini “Opoletli Kardaş” öyküsünde de göstermektedir. Ancak bu pek de aşınası olmadığı karakterde bir ağadır. Köylüler üzerinde ağalığını hissettirmeyen Beşir Ağa için öyküde; sevilen, imrenilip saygı duyulan bir kişilik karakterize edilmektedir. Ağaya boyun eğen halkın “uysal” oluşları ağa karakterinin gururunu da okşamaktadır. Aslında tüm bu iyimser tablonun içinde geçen ve yardımcı karakterlerin analizlerinin sonunda da değindiğimiz bir cümle asıl düşünceyi bir çırpıda vurgulamaktadır:

“... Tavrındaki bu hükmedicilikle, marabadaki bu boyun eğme, geleneğinin asırlar öncesi kalıba dökülüp, hazırlandığının farkında değildi şüphesiz. Bıyıklarını okşayarak sevinçlendi.”

Ağalığın uzun bir gelenek biçiminde yaşanmışlığı özetlenmiştir. Böylesi gelenekselleşmiş yaşama biçimi anadolu insanları üzerinde hayli derin izler bırakmıştır. Bu izlerin var olanla çeliştiğini, hatta çatıştığını; ilk defa kente gidip orada kendi başına buyruk yaşayamayacağını gören kendi yarattığı hükümrانlığın devletin karşısında sökmeyeceğini gören Beşir Ağa'nın öyküsünden toplumsal boyutta öğrencilere, yaşadığımız kültürün aktarımını sağlayan özellikle onlar için eğitim hayata hazırlayıcılıktan çıkarılıp hayatın kendisinin olduğuna dair uygulanmaya geçilen yapılandırmacı eğitim programlarında yetişmesinde rehberlik edilecek öğrencilere “devlet” yapısı çeşitli boyutlarıyla kazandırılmak istenildiğinde okutulup üzerinde çeşitli eğitim model yaklaşımları ve teknik stratejileri yardımıyla işlenebilecek uygunlukta olan bir öykü özelliği taşımaktadır.

C)“BEDVANLI ZÜLFO” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

Zülfo

Zülfo, yaşlı anasından ve süreceği bir avuç toprağından gayri başka varlığı olmayan bir ana karakterdir. Bir avuç toprağında öykünün diğer ana karakteri olan Museyip Ağa'nın adamlarını görerek şaşkınlığa düşmesiyle öykünün açılışı yapılmaktadır. Ağanın adamlarını görüp de deliye dönen Zülfo'nun ağaya karşı gelişi; ağaya rağmen sahip olduklarını savunması onlara ne kadar önem verdiğini kanıtlamaktadır.

Selin yerini değiştirdiği adası için Museyip Ağa'ya söylediklerinden Zülfo'nun ağaya karşı hal ve tavırlarında onun gücü altında ezildiğine, bu ezikliği kabullenmişliğine ve şimdiye kadar hiç şikayet etmemişliğine kendisinin veryansınlarıyla şahit olunmaktadır:

“Gözüne kurban olduğumun ağası. Hele bir sebep söyleki? Kusurumuz ne? Güneşe mi dik bakmışık? Atına, eşek mi demişik? sen ağasan ve de büyük... Daha karşı geçenin dağını taşını hep sen mülküne hudut tutmuşsan. Şurada bir iki dönümlük yerime de sahiplenirsen, göğe mertek mi dikeceksin?”

Toprağı Zülfo'nun varlığının nedenidir. O olmazsa Zülfo da olmayacaktır ki anasının ve kendisinin tek geçim kaynağıdır.

Toprak; ağa hükümranlığı altında yaşamaya çalışan köylünün can damarıdır. Ağalığa karşı hiçbir tepkisi olmayan onun gücünün gölgesinde yaşayıp ezilen ancak bundan şikayet etmeyen ahalinin bu can damarına basıldığında sinelerine çektikleri öfkenin derinlerinden uyanıp gelerek son bir isyana dönüşmesi; Zülfo'nun tüm çabasına karşın ağayı yapacağından vazgeçiremeyeceğini anlaması üzerine ağaya karşı çıkıp ona meydan okumasında görülmektedir.

“Mademki senin hesabında gitmek nasıl yoksa, benim hesabım da öyledir ha! Ahha bir tırnak canımı önüne sermişem. Hökmün neye yetiyorsa yap. Zaten at götünde sinek olmuşuz. Yaşadığımıza bin şahit gerek... Ölen adamın hiç kefeni çalınır mı? Sıfatıyla denk mi bu ağam? Şihlar mı tenbih etmiş. Kuran'da mı geçer bunun bahsi?..”

“Bu bizim felek yazımız. Ama sızılarım bir çekilsin. Bu işin başı Museyip Ağa'daysa sonu da bende bitecek. İnadım inat ki, huyum da Fırat... Fikrim gelmiş ki ada gitti. Gider ya!... O vakit, öküzüm ineğim alana helal... Dalıma asacağım bir mavzer. Eşkiyaya karışacağım. Hele bir sızılarım dine.”

Zülfo'nun meydan okuyuşu bununla da kalmayacaktır, anasının da desteğiyle köylüyü telaşa verecek bir karara vararak mahkemeye baş vuracağını söylemektedir. Köylüden ve ağadan gelen tepkiler ve Zülfo'nun da bu kararı karşısında düşünsel anlamda gidip gelmesi emin olamayıp korkması düşündürücüdür.

Zülfo'nun hükümete mahkemeye karşı korkusunun iki boyutu vardır. Birincisi ağanın ve köylünün psikolojik yönden baskılamaları:

“Fettah Dede bu sefer fena çıktı: Aman bacım, şimdik sen lafın ortasına hem tabanca sıkıysan, hemi de Zülfo'nun önünü yokuşa veriysen. İliğimiz karıncalanmış ama gene de bilirim eşkiyayı, mahkemeyi... Vakti zamanında döktüğüm soluk kadar mermi yakıp eskitmişem. Şimdilik konuşmamı getirme ağzıma! Ağa kazanacak, yani boşuna masrafa girme demek istiyorum ha!”

Zülfo ve ağa arasında geçen şu diyaloglarda:

“[-Sana diyem, ula asalathı Zülfo? Avukat nedir ne değildir? Hn? Konuşsana!]

[-Duymuşam. Dedi Zülfo, ezik bir sesle. O da senin benim gibi bir adammış]

[- Oşt ulan! Bizim gibi derken kendini karıştırma!]

ayrıca ayağını öptürerek inadına ve karşı çıkmasına karşılık ayağını öptüren ağanın bu eylemi bir de köylü önünde tekrarlamasını istemesine yine hışımla karşı çıkan Zülfo'ya söylediklerinde de bu baskılar açıkça hissedilmektedir:

“Ayağımı öptüğün ağzınla, hükümet sözünü dilinde döndürme! Yok illa ki meramında varsa Sivereğ'in yolu, ben de o zaman keşif yaptıracağım adaya. Gelenlerin sofrasına Fırat'ın balığını dökecem. Senin ne var ki neyin birikmiş memurun kursağında, it soyu? Sıfatı bata! Erinmeden benimlen ava mı çıkıyorsun ulan? Bulgurunuz yağı görse tanımaz. Canınız tavuk götüne, yumurtaya muhtaç. Uğraş dur ki, göğe merdiven daya!... Şimdi git bakak mahkemeye! Haydi git! Yürü! Haydi giit! Ürü ki deve yürüsün. Ürüüü!...”

Zülfo'nun korkusunun ikinci boyutu ise baskılar altında mahkemeye, hükümete dair hiçbir şey bilmemesiyle beraber ağanın mahkemeyi kazanacak gücünden çekinmesidir.

Zülfo'nun hem öfkesinin hem de korkusunun çatıştığı öykünün sonlarına doğru pes ettiğine şahit olunmaktadır:

“[Bak aney] dedi. Ne düşünüyem biliy misen? Gel vazgeçek bu mahkeme işinden. Baştan saflığa düşmüştük zaten. Diyelim ki mahkemeye gittik, tapu sorarlarmış adama. Yatak değiştiren toprağın tapusu mu olurmuş aney? Şahitliğimize desen besbelli hiç kimse gelmez. Ağanın korkusu vurmuş yüzlerine...]”

Özetle belirtmek gerekirse; Zülfo; ağa şiddeti, rüşvetçi hükümet adamları, ağadan korkan köylünün baskısı ve kendisini vuran yoksulluk içinde üzerine doğru gelen ve onu gitgide sıkıştıran dört duvar arasında kalmış ve son çare olarak köyünden, toprağından göç etmeyi göze almak zorunda bırakılmış bir karakterdir.

Museyip Ağa

Hikayenin baş kahramanlarından bir olan Zülfo'nun bir avuç adasının, sel sularıyla sınır değiştirişinin üstüne bir diğer ana karakter olan Museyip Ağa; hikayedeki yerini almaktadır. Museyip Ağa Anadolu yazınında süre gelen ağa

kavramında oluşturulmuş karakterlerin sahip olduğu birçok özelliği bünyesinde bulunduran bir karakterdir. Diğer ağalar gibi zengindir, köylünün üzerinde yaptırım gücü vardır. Özellikle yaptırım gücünün ön plana çıktığı öyküde Museyip Ağa, selin sınır değiştirdiği adayı kimseye sorma gereği duymadan kendi sınırları içerisine katan, buna itiraz etmeye çalışan Zülfo'ya aldırış dahi etmeyen yabancı olmağımız bir ağa profiline sahip zalim bir karakter olarak çizilmektedir.

“Museyip Ağa, tabakasından bir cigara daha çekip eskisinden ateşledi. Karşısındakinin ağlayıp sızlanmasına rağmen huyunun ucu yumuşak değildi.”

Zülfo'nun marabalarının önünde kendisine diretmesine bozulan ağanın;

“Ula aklını yanaştır, cahilliğini sürme önüme. Ada gelmiş mülkümün önüne, demişem ya. Sümüğümü atsam değer ula! Ben ağayım. Hiç ağa kısmının gözü önünde karaltı olur mu? İt oğlu, sığırın sıçsa kokusu burnuma çalacak... Bir de gıdık kadar boyunla marabamın gözüne mal mülk hırsı çal! Eyi vallahi! O zaman sıçmışam ben böyle ağalığın içine. Ula ben değil senin gibi, ahha beş tane Bedavan dolusu insan besliyem, köpek...”

söylemlerinden kendisinin ağalığa bakış açısı açıkça görülmektedir. Ona göre ağalık; gücüyle, marabalarını ezemedikten, diğerlerine hükmedemedikten sonra ne işe yarar? Ayrıca bu söylemde de görülüyor ki ağa, karşısındakilere küçük düşürücü benzetmeler yapmakla ve konuşmasında bolca küfür kullanmasıyla onları hiç önemsememekte, onlara saygı duymamaktadır. Bu da yine kendi ağalık egosundan kaynaklanmaktadır ki ona göre ona saygı duyulmalı dedikleri ikiletilmemelidir. Bu açıdan Zülfo'nun konuyu daha fazla sürüncemeye sokmaması için verdiği tepkide de ağanın yine kendi çıkarları doğrultusunda olaylara çözümler ürettiğini söylenebilmektedir:

“[Fazla lafgarlık etme!] diye bağırdı. [Şimdi git buradan Ve de malım diyerek bakma geri. Yoksa eziyetin, işkencenin yılğınına vururum seni. Ne iştir yahu! Dönüp dönüp deyiki, ‘fukarayam’ Ula, ahha benim marabalarım da fukara! Mademki, bundan gayri yoktur bir dikili taşın, aha kazma, aha kürek. Gir gölgeme, çalış!...]”

Ağanın son bir gözü karalık edip de lafını esirgemeyen Zülfo'yu dövmesi onun şiddete çok rahat başvurduğunu ve şiddeti kullanmakta hiç tereddüt etmediğini kanıtlar niteliktedir. Ağayı bu kadar küplere bindiren Zülfo'nun marabalar önünde

onunla konuşma tarzı olmuştur. Doğal olarak hakkını arayan biçare Zülfo'nun böyle cesaretle konuşmasını ağa kendi otoritesine yapılmış bir saygısızlık gibi görmesinin yanı sıra, marabaların önünde bu şekilde davranması ağayı aynı zamanda kaygılandırmıştır da. Öyle ki ağalık karakterinin bilinçaltında hükmettiklerine karşı kullandığı gücün; aslında ezilenlerin sadece bir tanesi bile küçücük bir kıvılcım olsa ateşe dönüp onun hükümranlığını kül edebilecek kadar güçsüz olduğunun da farkındadır içten içe. Bu nedenle maraba önünde kendisine bu tarz davranış biçimiyle davranılmasının kendisini kızdırmasının yanında bilinçaltında bastırıldığı korkusunun da su yüzüne çıkması demektir:

“Şimdiye kadar karşımda kime nasip etmişem böyle konuşmayı? Kel dilinle beni hırsız mı yapıysen? Bilek mi tutuysan bana? Hele alın şunu ortanıza! Bir iyi vurun ki inadı düşsün imansızın!...”

Zülfo'nun mahkemeye başvuracağı tüm köyde yayıldığı bir sırada karşılaşan ağa ile Zülfo arasında geçen diyaloglardan ağanın Zülfo'yu mahkeme konusunda psikolojik baskılar altına alıp atlan alta yıldırmaya çalıştığı da açıkça anlaşılmaktadır:

“[Bakıyorum dilinin mühürü iyiden iyi çözülmüş. Ağasını mahkemeye vererekcek er, sesine nefes katar biraz. Ula hayvan! Sen hiç biliyor musun, avukat denilen yaratık nedir, ne değildir?]

Ağa, konuşmasını kesti. Zülfo'ya baktı. Birden bire Zülfo'nun bildikleri, aklından kaçtı. Ne ağaya ne de toprağı eşeleyen ata bakabildi. Başını önüne yıktı, durdu öylece.

[Sana diyem, ula asalatlı Zülfo? Avukat nedir, ne değildir? Hu... Konuşsana!...]

[Duymuşum.] dedi Zülfo. Ezik bir sesle.

[O da senin benim gibi bir adammış...]

Ağa atından büyük güldü.

[Oşt ulan!... Bizim gibi derken, kendini karıştırma!...]

ağanın bu söyleminde de onun köylüye bakış açısı anlaşılmaktadır.

“[Eyi] dedi. [Mademki senin gibi bir adammış, hele git, var bakalım... Hak hukuk, mahkeme kimden yanaymış? Ula sen, tapunun senedin adını hiç

duymuş musan? Hele tapudanboş geç, hükümetin nüfus dairesinde acep kaydın var mıdır?]

geçen söylemlerden ağanın karakter yapısında karşısındakini yıldırma suretiyle kendi isteklerini gerçekleştirip gücünü perçinlemek amacı güttüğü de görülmektedir. Bu amacı ise kendisini marabası önünde direktmesi ve köylü arasında ağaya karşı kafa tutup mahkemeye başvuracağını söylemesiyle üzerine mutlak gücünü sarsması yerine perçinlemesi için Zülfo'yla aralarında geçen şu diyalogdan anlaşılmaktadır:

“[Bak Zülfo]dedi. [Ağa yüreği engin olur. Seni gönlümde, dilimde sulh edeyim istersen? Elimin üstü her dayım sana açıktır. Bir öpmene bakar?”]

Zülfo, boşanmak isteyen ineğin ipini tartındı.

[Doğru söylüysen ağam.]dedi [Elini de öperim, ayağını da. Yeter ki, toprağıma kavuşum.]

Zülfo, ineğiyle arasındaki bağı kuran baş ipini bıraktı. Ağanın üzengideki sağ ayağına kapaklandı. Birkaç defa öptü.

[Denemesi iyi oldu Zülfo.]dedi ağa. [Yarın Bedvan Köyü essahını görecektir...]

Ağanın bu önerisine;

“[Veey.]dedi. [Gene beni bilmeceye düşürmüşsen. Canımı al ama, bunu benden isteme! Meramın beni tefe koydurmak mıdır?]

diyerek gurur yaparak karşı çıkan Zülfo'ya ağanın söyledikleri:

“[Ayağımla öptüğün ağzınla, hükümet sözünü dilinde döndürme!.. Yok illaki meramında varsa Sivereğ'in yolu, ben de o zaman keşif yaptıracağım adaya. Gelenlerin sofrasına Fırat'ın balığını dökecem. Senin neyin var ki neyin birikmiş memurun kursağında, it soyu? Sıfatı bata!.. Erinmeden benimlen avamı çıkıyorsun ula? Bulgurunuz yağı görse tanımaz. Canınız tavuk götüne, muhtaç. Uğraş dur ki, göğ merdiven daya! Şimdi git bakak mahkemeye! Haydi, git! Yürü! Haydi giit! Ürü ki deve yürüsün. Ürüüü!...]

yine Zülfo üzerinde baskı oluşturmak amacı gütmüştür. Ağanın bu söylemindeki;

“[...Gelenlerin sofrasına Fırat'ın balığını dökecem. Senin neyin var ki neyin birikmiş memurun kursağında...]

cümlesi onun devlet memurlarına rüşvet vererek iş yaptıran, rüşveti doğal karşılayan bir karakteristik yapıya da sahip olduğuna işaret etmektedir.

Kendi gücünün yanında yanmayan kibrit çöpü muamelesi ettiği köylünün karşısında kendi çıkarı söz konusu olduğunda gözünü dahi kırpmayan, bencil ve umursamaz ağanın karakteristik özellikleri; çok geçmeden Zülfo ve anasını tek çare olarak köylerinden göç edip gitmelerine neden olacak boyutlara vardırırmış; hikayenin sonuç bölümüne de gölgesini düşürmektedir. Museyip Ağa, neden olduğu olaylar ve bu olaylara üzerindeki tepkileri bakımından oldukça belirgin biçimde karakterize edilmiş bir diğer başkahramandır.

YARDIMCI KARAKTERLER

Bağdo Kadın

Öyküde aralarında ağayı gören Zülfo'nun anası Bağdo Kadın; **“Ağa nesini bulacakmış sekimizde? Şirreti öte dura üstümüzden...”** diyerek ağadan çekinen ve onu karşısına almak istemeyen, adeta bana dokunmayan yılan bin yaşasın mantığıyla yaşayan bir yardımcı karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Zülfo'nun ağanın marabalarından yediği dayak üstüne toplaşanların içinde ağıtlar yakan Bağdo Kadın sitemleriyle etrafındakilerin dikkatini çekmeyi amaçlamıştır.

“[Allah Allah.] dedi. Gel de gör halimizi! Görki arkamıza Ağa geçmiş, önümüze Fırat... Başımızın pamuğu zaten yanık!...

Bu siteminden Bağdo kadının kendi durumlarını algılayış biçimi görülmektedir. Farkında oldukları gerçekleri kabullenip bunlara karşı koymayışlarının altında başlarına gelenleri alın yazısı saymalarındaki çaresizlikleri yatmaktadır:

“Sustu bir süre. Belli belirsiz çevresindekilere baktı.

[Ula Bedvanlıyım diyenler, sözüm sizleredir. Sıfatınızın ortasına aha şu Zülfom sıca!... Kanınız bokunuz bir çıka. Yediğiniz içtiğiniz, gözünüzle dizinize dura. Şurda burnunuzun önünde yoksulumu Ağa tepesinden alıp çarpmış yere. Hemin de mülkümüzün içinde... Er misiz siz? Kalbınız bozula!.. ”

Yavrusuna ve kendi mülkiyetlerine yapılan haksızlıklara dayanamayan ana yüreğinin isyanıyla etraflarına toplanmış yöre halkına haykıran Bağdo Kadın, Zülfo'yu ağanın zulmüne karşılık her adımında korumakta ve haklarını geri

alabilmek umuduyla ellerinden ne geliyorsa yapması için oğluna arka çıkmaktadır. Köylünün ağadan çekindikleri için onlara yapmaya çalıştıkları tüm baskılara rağmen vazgeçmemekte direten bir yardımcı karakter olarak çizilmiştir.

“BEDVANLI ZÜLFO” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI

Ana karakter Zülfo’nun; cahilliği, ağa şiddeti, ağadan çekinen köylülerin çeşitli baskıları, yoksulluğu, hükümet çevresindeki bürokratik engeller ve yozlaşmalar arasında kalarak çaresiz çırpınmalarına tanıklık edildiği öyküde Zülfo’yu adeta dört duvar arasında sıkıştırmış gibi görünen koşullar altında, iletilmek istenilen mesajlar karakter üzerinden işlenerek verilmektedir.

İletilen mesajlardan en dikkat çeken ‘ağalık rejimi’ ve bu rejimin baskısı altında cahil bırakılmış yoksul bir halk. Bu noktada Zülfo karakteri annesinin desteğini alarak ağaya, ağanın yaşattığı haksızlıklara karşılık hakkını arama mücadelesi içerisine girmesi bakımından diğer hikayelerden farklılık göstermektedir. Bu farklılığına karşın hikayenin sonu bu mücadeleyi kazanan bir köylüden yana değildir. Haklı tepkisine rağmen karakterin yoksulluk ve devletin kurumlarında yozlaşmış insanların varlığı, bürokratik işlemlerin karmaşıklığı ve uzun sürmesi; köylü cahiliyeti ve ağa korkusu gibi nedenler ile elinin kolunun bağlanmışlığı etkili olmaktadır. Okur, karakter üzerinden tüm eksikliklere eleştirel bakış açısıyla yaklaşma şansını yakalayabilmektedir.

Zülfo’nun uğradığı haksızlığa dair sınıf içerisinde sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirilerek öğrencilerin konuya dair fikirleri alınabilir. Bu fikirlerden yola çıkılarak öğretmen; ‘demokrasi’ kavramının değerini açıklamak suretiyle; demokratik rejimlerle yönetilmenin avantajlarıyla; Zülfo üzerinde baskı kurmuş bir ağanın, ağalık sisteminin açıkları anlatılarak; onlara demokrasi eğitimi verilebilir.

Kişilerin her türlü demokratik yollara başvurmak suretiyle, haklarına sahip olabildiklerini ve bunların yasalarla güvence altında olduğunu göstermesi açısından verilebilecek çeşitli öğretici fikirler sınıf içerisinde Zülfo karakterinin yaşadığı olumsuz durumların öyküsü aracılığıyla çarpıcı biçimde işlenebilir. Zülfo’nun demokrasinin hüküm sürdüğü bir rejimde eşit şartlar altında böylesi bir durumla

karşılaşması halinde neler yapabileceği sınıfta sunularak gelecek cevapların sınıf içerisinde canlandırılması da istenebilir.

D)“KURT AVI” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

Paşo

Beçikan aşireti ağasının oğludur. Rahatsızlığı nedeniyle hikayenin şekillenmesine sebebiyet veren karakterdir.

Abut Ağa

Osman Şahin, ‘ağa’ karakterlerinin ortak paydasında buluşan Abut Ağa karakteri de bu noktada yabancısı olunmayan bir role bürünmüş bir başkahramandır. Ağanın tek oğlu vardır ve tek oğlunun da çözilemeyen bir rahatsızlığı söz konusudur. Ağa çözümü marabalarına verdiği emirlerle bulmaya çalışmaktadır. Abut ağanın, Diğer ağa kavramlarının birçoğunda olduğu gibi karakteristik olarak kendisini düşünen, kendisinden başka kimseyi önemsemeyen ağa niteliğine sahip oluşu çözümü marabalarına aratırken onlara karşı davranış biçiminden anlaşılmaktadır. Denettiği çeşitli koca karı tavsiyelerinin sonunda kendisine bahsedilen şıha gitme fikrine sıcak bakmıştır. Şıhtan gelen çarenin sadece bir kurt postu olduğunu öğrendiğinde duyduğu sevincinde de karakteristik açıdan ip ucu niteliğinde kanıtlar mevcuttur:

“Bunca sıkıntının, marazın bir kurt postuyla geçeceğini duyan Abut ağa, sevincinden ne yapacağını şaşırdı. Onun için kurttan kolayı ne vardı ki? O bugüne bugün, Beçikan aşiretinin ağasıydı. Obasını deh dese yürütür, çüş dese durdururdu. Hemen adamlarını topladı. Derhal bir kurt vurulmasını emretti.”

Kurt avına çıkan köylüsü, kinli oldukları karşı köylülerle kurt için atışmaya başladıktan sonra da ağanın tavrı değişmemektedir. Kurt onun için marabalarından önemlidir. Karşılıklı silahlar çekilip de marabaların birçoğunun yerde kar üstünde kanları akarken:

“ Sonunda, birbirine kinli iki köyün ağaları eş düşündü: Kaçan kurda, ölen marabalarından daha çok üzüldüler...”

ağalar için aslında artık önemli olan kurt da değildir. Karşılıklı restleşen ve kurdu elde etmeye çalışan bu kindar ağalar için karşılıklı bir güç gösterisine dönüşmüştür. Kurdu alan diğerine de kendisinin üstün olduğunu kanıtlamış olacaktır. Onların bu güç gösterilerinin yanında birkaç maraba onlar için hiç demektir.

“ KURT AVI” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU

Ağa hikayelerinden bir diğeri olan Kurt Avı’nda, ağalar ve onların kendi güçlerinden başka hiçbir şeyi düşünmemeleri yine etkileyici bir dille işlenmektedir. Ağalara dair elde edilen verilerin yanında hikayede oğlunun başına gelen derde her türlü çareye başvuran ağanın en nihayetinde şıha da başvurması yine Osman Şahin karakterlerinin ortak özelliklerinden biridir. Karakterin böylesi ortak özelliklere sahip oluş nedeni, öykü karakterlerinin Anadolu insanının bir zamanlar yaşamış olduğu bir gerçeğe dayandırılmasından ve bu gerçekten yola çıkılarak belirli karakterlere büründürülmesinden kaynaklanmaktadır; ağalık sistemi.

Hikaye ağanın oğluna şıhtan gelen reçetedeki kurt postunun aranmasıyla şekillenmektedir:

“ Önce bir tuluğu, gece gündüz okuyup üflediği dualarla şişirdi. Tuluk, ağanın adamları tarafından Beçikan’a getirildi. Şıhın söyleyişine göre, Paşo yatacağı zamanlar nefesine tutam tutam sıkıldı. Böylece günler sürdü. Tuluğun boşu gitti, dolusu geldi. Şıh bununla yetinmedi. Paşo’nun sidiğinden bir tas getirtti. Ocakta erittiği kurşunları sidiğin içine tam yedi sefer döktü. Ortaya çıkan şekiller genellikle kurda benziyordu. Şıhın hükmü de öyle oldu.

‘Bu bir kurt nazarıdır.’ ‘Çocuk korkmuş. Kendi canından haberi bile değilmiş, kara korku çarptığında. Eğer vaktinde su içirilip, damağı kaldırılsaydı, yüreği nazarı geri atardı. Şimdilik belli ki çocuğun ürkmesi, belindeki suyun ayarını bozmuş. Emme üzölmeye lüzum etmez. Nasibi bir kurt canıdır. Postu tuzlana, Paşo’nun altına serile. Ondan sonrası bir namazlık dua.. Geçmiş ola...”

Bilim ve teknoloji böylesine ilerlemişken bile şıhlardan, hacı hocalardan medet umanlar basın yayın organlarından takip edilebilmektedir. Bu açıdan öykülerdeki karakterler herhangi bir sağlık sorununda hacı hocaya, şıha başvurma

bakımından oldukça canlı özellik taşımaktadırlar. Günümüzden kopuk karakterler yoktur Osman Şahin öykülerinde. Aslında onlar, gazeteler karıştırıldığında ya da tv haberlerinde her an görülebilen kişilerdir. Bu tezin hazırlık aşaması sürecinde de ağalık rejimi, kan davası, hacı hocadan medet ummak gibi çeşitli konularda çeşitli haberler yapıldığına şahitlik edilmiştir. Günümüz toplumsal yaşantısının bir yansıması olarak farklı isimlerle çıkan bu karakterleri tutum ve davranışları şaşkınlık veriyor olsa da öyküdeki bu karakterler belirli bir toplumsal gerçekten yola çıkılarak kalıplaşmaktadırlar. Bu bakımdan öyküde gelişen olaylara vermiş olduğu tepkileriyle karakterler günümüz Türkiye’inde haber olarak yazılı ve görsel medyada yaşamaktadırlar. Bu noktada eleştirel yaklaşıldığında gerçekler ile bu gerçeklerin açık biçimde öyküdeki yansımasını bulmasına neden olarak; toplumun bilinçaltında kalmış tortusunun izlerinin görülmesi mümkündür. Köyden kente göçlerin yaşanmasından ve teknolojik atılımların daha hiçbiri yaşanmıyorken köylerde zor koşullarda ve doğayla iç içe yaşayan insanlar her türlü dertlerine çözümlerini de doğadan ya da hacı hocadan aramıştır. Sağlıklı bir yöntem olduğu ne kadar tartışılrsa da o zaman için başka çözüm yolu yok gibidir. Yaşanılan zamanda da işte o dönemlerden kalmış bir alışkanlığın toplumsal bilinçaltından gelen yönlendirmelerle zaman zaman ortaya çıkışına şahit olunmaktadır. Osman Şahin öykücülüğünün temel taşında da işte bu toplumsal bilinçaltının panoraması görülmektedir; her yönüyle ağalık sistemi, hacı hocalardan duyulan medet ve Anadolu insanının yaşamış olduğu eziyet...

“FARELER” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

Feyzo

Hikaye yine bir mahkeme salonunda ana karakterin ağzından dillendirilmektedir. Hikayede geçen olaylara ‘kıtlık ve fareler’ neden olmaktadır.

Feyzo, doğayla iç içe yaşayan bir köylü olduğundan doğadaki değişikliklerin meydana getireceği sonuçların farkında bir karakterdir:

“Ekinleri gezmiştik, vay anam vay!.. Tarlayı fare basmış... Sürüyle kaçışıyorlar ki hışır hışır... Toz bile kaldırıyorlar. Erinmezsen ortalarına bir taş sal. Beşi onu birden ölecek...

İşte beğim, benim aklım o zaman kemale ermiştir ki kıtlığın ömrü kalın olacak. Çünkü bu farenin sıçanın telaşı nerededir? O da toprağın içinde bizim gibi ömür tüketmiyor mu? Can taşıyanın cezası, zaten daha önce verilmemiş midir; açlık... İşte ben, bilmemi buradan söküp getirmişem.”

Ekinlere dadanan fareler ağalarının öfkesini köylülerin üzerine çekmiştir. Ağa fare sorununun çözümü için köylülere fare deliklerini kapattırma ve fareleri öldürme emrinde bulunmuştur. Oysa Urfalı Feyzo’nun bu işe gönlü yoktur:

“Fukara fareler bizi görünce kaçmaya başlamıştır. Yazının yakanın yüzünü oyup oyup kalbur ettikleri toprağın altına doğru. Gardaşlıklar girmişler farenin arasına. Kaçanın peşinden taş, sopa ve de meses atıyorlar. Ölüsüne kuşlar döner bir yandan. Avucunan tezek külü akıtıyorlar deliğine. Ama canım içten içe sekip duruyor. Ben fare öldüremezem Beğim. Urfalıyam. İstemiyem dökmek ama ne yaparsın? Bir yüzümle döker görünüp bir yandan da ocaklarına işaret çekiyem. Marabalar ise taş tezek çakıp körletiyorlar delikleri. Öğlene kadar epey fare ölmüştür. Her biri, bir kedi yavrusu gibi. Ula baktıkça içimdeki sızı beni geçiyor. Dayanmam bitmiş. ‘Yahu gardaşlıklar, etmeyin, günahdır... Vebaliniz büyüktür.’ dedim.”

Fare öldürmenin neden günah olduğuna dair inanışını şöyle açıklamaktadır Feyzo:

“Bre Feyzo, sıçanın hiç günahı olur mu babam? ‘He’ dedim. ‘Bakın sizin kulağınıza da verem: Vakti zamanında benim babam Urfa’da Fransız gavurlarına tüfek mi sıkmış ne? Yani mücahitlik etmiş... O vaktin ahalisi çok açlık geçirmiş savaş eziyetinden. Aç kalan, kursağı gevriyen ovanın yüzüne düşmüş. Başlamışlar fare yuvası oymaya. Kazıp bakıyorlar ki her bir yuvadan kırk elli okka zahire, yani bir hane müslimi geçindirecek tane çıkıyor... İşte o vaktin ermiş sıhları hemen tez haber çıkarmış. ‘Bundan böyle fare öldürmek günah’ diye... Çünkü, sürüyle fukarayı sabıyı o açlığın elinden çekip kurtarmış. Hem o zaman, gene babam anlatıyordu ki Ağa-Bey kısmı hep gavurdan yana geçmiş. Şıh demiş: ‘ Bunların dini imanı paraya kesmiş... Malın

marabanın hakkını gasbediyorlar.’ Cebrailaleyhisselam hazretleri fareye haberini salmış: ‘Seni, ağanın zenginin malına musallat etmişem. Fukaramın alamadığı hakkını sen çek, al deliğine... Marabam oradan gelip ala...’

Feyzo’nun anlattığı hikayeye birkaç itiraz edenin dışında etrafındakilerin çoğu inanmıştır. Feyzo’nun insanları inandırma kabiliyetine sahip oluşu ise; anlattığı hikayeyi köylülerin heyecanlanarak dinlemelerinden anlaşılmaktadır.

Ağaya yaranmak için çıplak elle fare deliklerine elini sokup fare yakalamaya çalışan Cumo’yu bir yılanın sokması ve Cumo’nun bu olay üzerine ölmesi ile Feyzo’nun anlattıkları köylülerin nezdinde doğrulanmıştır. Onlara göre Feyzo haklı çıkmıştır ki Cumo’yu da öldürdüğü farenin ahının çarptığına inanmışlardır. Bu iki durum, hikayedeki olayların yönünü değiştirmiştir.

Köylülerin inançları yüzünden fare yok etme çalışmalarında ellerini ağırdan aldıklarının farkında olmayan Meho Ağa, fare sorununa köylülerden çözüm gelmediğini anlayınca köye bir memur getirtip fare deliklerini ilaçlatmıştır. Memurun kolayca ilaç sıkıp bir sürü fareyi bir anda öldürmesi köylüyü ve Feyzo’yu telaşlandırmıştır. Bu telaşla hareket eden Feyzo memura kurşun sıkmıştır. Meho Ağa memura sıkılmış kurşunu kendisine sıkıldığını belleyip bu işi yapanı araştırırken Feyzo ve köylüler gece vakti daha önceden belledikleri fare deliklerini kazmakla meşguldürler. Fare deliklerinden çıkan onca taneler Feyzo’nun dediklerindeki haklılığını kanıtlar niteliktedir:

“Biz marabalar gayri saklımızın peşindeyiz. Herkes, bellemiş deliğini, kazmada. Ama gizli ve geceleri, ayın şavkında... Ah kurban, bir tane çıkmış... Sanırsın ki yuvaların içine başağı, elinle tepmişsen... İşin önü aydınlığa kavuşunca, çuvalımıza taşlı topraklı demeyip doldurmuşuk. Ama razıyık kurban. Yeter ki içinde tane olsun.”

Fare deliklerinde bulduklarını Feyzo ve Bilo’nun aralarında paylaşamayışları kavgaya dönünce gözü hırsından kararan Bilo, ağaya gidip Feyzo’nun yaptıklarını gammazlamıştır. Gammazlandığını ve ağanın öfkesini üstüne çektiğini anlayan Feyzo, köylülerin desteğini, zor geçecek kış günlerini düşünerek ve ağanın kendisini vurması üzerine öleceğini hesap ederek tüm gemilerini yakıp o da

ağayı vurmuştur. Hikaye sonunda ise ağa ölmektedir. Feyzo'nun ise ağayı öldürme suçundan mahkeme salonunda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bilo

Feyzo ağanın yaptırımları karşısında bıkkınlığını, açlıkla giriştikleri mücadelede köylüden yana oluşunu her fırsatta dile getirmektedir. Ancak Bilo Feyzo'nun aksine ağaya daha yakın bir köylüdür. Bilo biraz daha işine geldiği zaman işine geldiği gibi davranmaktadır. Çıkarları doğrultusunda hareket eden bir karakterdir. Feyzo'yu ağa ile karşı karşıya getiren de Bilo'dur. Kendi çıkarına ters düşen Feyzo'yu hiç çekinmeden ağasına gammazlamıştır. Bu da Bilo'nun karakteristik açıdan zayıf bir kişiliğe sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Meho Ağa

Tarlalarını fareler basan Meho ağa, bir an önce başındaki bu felaketten kurtulmak istemektedir. Bu noktada Meho Ağanın köylülere yani marabalarına davranış biçimi onun karakteri hakkında ipuçları barındırmaktadır:

“[Ula yediği ekmeğe hıyanatlık edenler!]dedi, **‘Ula ocağının ateşine, dönüp işeyenler! Namussuzlar! Bir ayağınız her gün ekinin ucunda. O kadar mahsulat da farenin sıçanın elinde kalmış. Neden haberini kulağıma katmada geciktiniz? Dağı taşı fare basmış alçaklar!’**”

Köylünün fareler konusunda derdine çare olmayacağını anlayan Meho ağa, bir tarım memuru getirterek soruna en kesin çözümü uygulamak istemiştir. Ancak fareler konusunda hassas olan Feyzo'nun kışın gelmesiyle kıtlığında geleceğini hesap etmesinden ve köylünün de desteğinden cesaret alarak memuru korkutup kaçırmayı üzerine öfkesi kabarmıştır ağanın, köylüsünün düşündüğü kadar kendisi de bu yıl yaşayacakları kışın çok daha zor olacağını ve kendi kar hesaplarının suya düştüğünü görebilmektedir. Bu bakımdan ağa öfkesini, kendi erkine dayanarak sorgusuz sualsiz Feyzo'nun üstüne salmıştır. Tam da öykünün bu noktasında ana karakterlerden ağanın, sadece kendisini düşündüğü için büyümüş olan öfkesi ile Feyzo'nun ömrü boyunca hissettiği ağa baskısına karşı ağaya geri dönen ve çığ gibi büyümüş öfkesi

çarpmaktadır. Bu öfke kurşunlarındansa Feyzo'nun kazançlı çıktığı öykünün sonunda mahkeme salonunda ifade vermesinden anlaşılmaktadır. Meho ağa aslında kendi ağalığının kurbanı olmuştur.

“ FARELER” ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTLARI

Zor hayat koşullarında; doğadan gelen felaketlerle savaşan köylünün emrinde çalıştıkları ağa ile de mücadelelerine çarpıcı bir kesit sunan öyküde daha öncekilere benzer profilde sayılabilecek nitelikte karakteristik özellikler taşıyan bir ağa metası çıkmaktadır. Öyküde ağalık ve ağalık rejimi altında ezilen sömürülen köylüler yoktur sadece; bu köylüler üzerinden doğadaki olayları anlamaya çalışan insanoğlunun açıklayamadığı ya da hayrete düştüğü durumlar karşısında çeşitli inanışlar geliştirip bu inanışlarını mitleştirdiklerine de tanıklık edilmektedir:

“[Bakın sizin kulağınıza da verem: Vakti zamanında benim babam Urfa’da Fransız gavurlarına tüfek mi sıkmış ne? Yani mücahitlik etmiş... O vaktin ahalisi çok açlık geçirmiş savaş eziyetinden. Aç kalan, kursağı gevriyen ovanın yüzüne düşmüş. Başlamışlar fare yuvası oymaya. Kazıp bakıyorlar ki her bir yuvadan kırk elli okka zahire, yani bir hane müslimi geçindirecek tane çıkıyor... İşte o vaktin ermiş sıhları hemen tez haber çıkarmış. ‘Bundan böyle fare öldürmek günah’ diye... Çünkü, sürüyle fukarayı sabıyı o açlığın elinden çekip kurtarmış. Hem o zaman, gene babam anlatıyordu ki Ağa-Bey kısmı hep gavurdan yana geçmiş. Şıh demiş: ‘Bunların dini imanı paraya kesmiş... Malın marabanın hakkını gasbediyorlar.’ Cebrailaleyhisselam hazretleri fareye haberini salmış: ‘ Seni, ağanın zenginin malına musallat etmişem. Fukaramın alamadığı hakkını sen çek, al deliğine... Marabam oradan gelip ala...’

Vay vay, beğim, kalkıp kalkıp oturuyorlar ve de dinliyorlar... Ciğerleri nefeslerini unutmuş sanırsın... Koca koca ‘veyyyler’ çekiyorlar. Hele demişler besle konuşmanı. Ardını getir... Ama karşı çıkan da eksik değildir hani!...]”

Feyzo'nun anlattıklarının üstüne ağaya yaranmak isteyen Cumo'nun da bir yılan tarafından zehirlenip ölmesiyle köylünün:

“ Senin baban doğru söylemiş.. Günaha girmişiz... Farenin ahı çarpmış Cumo’yu da, yılanı da!”

söylemlerde bulunmaları da insanoğlunun bilinmeyenleri mitleştirme eğilimini destekler niteliktedir.

E)“ODUN” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ

İnsanın doğayla olan mücadelesine sık sık şahitlik edilen Osman Şahin öykülerinin benzerliklerini bünyesinde bulunduran “Odun” isimli öyküsünde de bu kez köylülerin kışın yakacak elde edebilmek amacıyla Fırat Nehri’yle olan mücadelelerinin bir anına tanık olunmaktadır.

İnsanlar Fırat’ın üzerinden süzülen karaltıyı kapabilmek için sadece Fırat ile değil birbirleriyle de mücadele içerisindeyler. Genco ve Remo da öykünün birbirleriyle kapışan ana karakterleridir.

Genco

Odunu ilk kendisinin gördüğünü iddia ederek, kendisinin rızık olduğu konusunda ısrarcı bir tutum sergileyen karakterdir. Oduna sahip olma konusundaki kararlılığını ve gözü pekliğini Fırat’ın zorlu sularına hiç düşünmeden dalarak göstermektedir. Ancak ilk oltayı kendisi vurduğunda odunun sahibi olacağı düşüncesi onu yanıltmaktadır.

Suların içinde Remo ile birlikte ve odun sulara karışıp gitmek üzereyken odunu suya kaptırmamak için de olsa sonunda Remo ile anlaşarak oduna ortak olmaya razı gelmektedir.

Remo

Genco’dan daha uyanık olmaya çalışan ve kendini sağlama almadan harekete geçmeyen bir yapı sergilemektedir Remo. Genco cesareti, gözü pekliği ile odunu elde etmeye çalışırken Remo aklını kullanıp çevresindekilerin söylemlerini de kendisine destek olacak biçimde çevirerek Genco’yu anlaşma yapmaya çekebilecek kadar da kurnaz yapıda bir karakterdir.

Genco'nun Anası

Bir odun için oğlu, bir diğer köylü Remo ile Fırat'ın azgın sularında boğuşadururken anası da kıyıda Remo'nun karısıyla laf dalaşındadır. Oğlunun uyarılarını dinlemeyerek deli cesareti gösterip kendisini sulara atışına hayıflanan anası; nehirdekilerin aralarında anlaşma yaptıklarından habersiz olduğu için durumu yanlış değerlendirerek; oğlunun bir oyuna getirildiğini sanmaktadır. Onun bu sanısı da öykünün sonunu getirmektedir. Kıyıdan çekilen odun yığınının bağlı olduğu ipe öfkeyle baltasını savurmuştur. Onun öfkesinde zor geçecek bir kışın kaygısının yanı sıra oğlunun kendisini hiçe sayacak biçimde sulara atlama cesaretine karşılık; hayati tehlikesi olan bir duruma kendisini sokan oğluna duyduğu korku, kaygı da vardır.

Gülbo

Remo'nun karısıdır. Yardımcı karakter niteliğindedir. Genco'nun anasına karşı söylediklerinin yanında pek de dişe dokunur bir nitelikte karakterize edilmemiş olmasının yanında kocası Remo'yu savunarak; desteklemektedir.

“ODUN”ADLI ÖYKÜNÜN EĞİTİCİ BOYUTU

Bir mücadeleye tanıklık edilen öyküde, insanların birbirlerine verdikleri etki ve tepkilerin sonuçları öykü sonlarında vurgulanmaktadır.

İnsanlar sadece doğayla değil; doğadan gelene sahip olabilmek için de birbirleriyle mücadele etmektedir. Genco ve Remo’da Fırat’ın sularında görünen odun karaltısı için birbirleriyle mücadele etmektedirler. Onlar aralarında çekişirlerken odun azgın suların dalgasıyla ellerinden kaçıp gitmek üzeredir. Çevredekilerin de baskısıyla ortak bir çözüm yolu bulma yöntemine başvurmuşlardır. Bu bağlamda ‘bir elin nesi var iki elin sesi var’ atasözünün anlamının Türkçe dersi programlarında içeriğin işlenişi esnasında derinleştirilip yardımlaşmanın önemi kavratılabilir nitelikte bir hikayedir. Bu özelliğinin yanı sıra öyküde aralarında anlaşılan kahramanların bu anlaşmalarından habersiz olan Genco’nun anasının ise ön yargılı davranarak olan bitene anlam veremeyip öfkesinin ve önyargılarının kurbanı olarak fevri davranmaktadır. Ne olup bittiğini anlayıp öğrenmeden yenik düştüğü öfkesiyle hareket etmektedir. Genco’nun annesi üzerinden rehberlik saatlerinde öfkeyi kontrol etmenin önemli bir ihtiyaç olması ve bu durumlarda yapılması gerekenlere dair bir rehberlik çalışması yaptırılması kapsamında öyküde kesilen ipten sonra neler olabileceği öğrencilere tartışma ortamları yaratılarak ya da düşüncelerini ifade edecek hikaye tamamlatma gibi yazılı çalışmalar yaptırılabilir.

F)“FIRATIN CİNLERİ” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ VE EĞİTİCİ BOYUTLARI

Köylü cahilliğini, köylü kurnazlığıyla kullanan ‘ağa’ temalarıyla yoğrulmuş “Kırmızı Yel” öykü kitabında ‘Fırat’ın Cinleri’ adlı öykü, konuya farklı bir boyut katmaktadır. Ana karakter bir kadındır. Hikayenin alt yapısında, okurun dikkatini kadına verilen öneme çekilmektedir.

Ana karakter olan Yağda; ilk doğumunun ardından vakit geçirmeden tekrar hamile kalmış hasta bir kadındır. İlk doğumu gibi ikincisini de sancılı ve zor geçirmektedir. Rahatsızlığının sebebini bu zor doğumlara yorsa da Yağda bir süre sonra daha da kötüleşmektedir. Onun bu hasta haline çareyi doktorda, ilaçta aramak

yerine ağasına danışan eşi Alpaşa öykünün diğer bir kahramanlarındandır. Ve ağanın kendisine önem veriyormuş gibi davranan görüntüsüne inanacak kadar da saf ve temiz bir köylüdür. Bu saflığı; tarifsiz bir mutluluğa dönüştüğü görülmektedir. Öyle ki eşini iyi edebilmesi için ona ağa atını dahi tahsis etmiştir. Alpaşa gibi ağa baskısı altında ezilip büzülen bir köylü bundan gururlanmaz da kim gururlansın? Koltukları kabaran Alpaşa'nın portresi; sevincinden eşinin halini dahi unutacak kadar ezilmiş bir köylü olarak çizilmektedir.

Alpaşa, ağasının şefkatli gölgesinin altında durmaktan övüne dursun karısı Yağda; su ve güneşten korkmakta; rahatsızlığı gittikçe artmaktadır. Onun bu haline köyde kimsecikler anlam verememektedir.

Ağanın emriyle getirtilen cinci hocanın çabalarına rağmen fenalaşan; ağzı köpük köpük hırçınlaşan Yağda, köylü cahilliğinin kurbanı olduğundan habersiz, bir uçurumun eteklerinden Fırat'a sürüklenirken öykü sonlanmaktadır.

Karakteristik bakımdan artık alışıla gelen simalar, başka bir çarpıcı olay örgüsünün içerisinde "Fıratın Cinleri" adlı öyküde görülmektedir.

Sağlık imkansızlıkları içerisinde yaşayan cahil kalmış ya da cahil bırakılmış insanların da her türlü insani ihtiyaçları söz konusu olduğundan bu ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli çözümler arama yolları en doğal hakları olarak kabul edilmelidir. Ancak eğitilmiş ve olanaklar bakımından da daha şanslı insanların sorunlarına bulacağı çözümlerle, Osman Şahin öykülerinde de soluk bulan ve bizlere hatırlatılan bu insanların çözümleri birbirine benzememekle beraber çözümler arasında uçurum kadar fark söz konusudur. Fırat'ın başının üstündeki uçurumdan sürüklenen Yağda da aslında bu iki farklılığın arasındaki o uçurumdan düşmüştür. Bu açıdan insanlar arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıkların günümüz Türkiye'sinde var olduğu gerçeğine, toplumun eğitimcileri ne kadar dürüst yaklaşırlarsa, o kadar samimi çözümler üretirler ve aradaki bu uçurumların daralmasına katkı sağlarlar. Bu açıdan eğitim-öğretim ortamlarında öğrencilerin desteklenmesi açısından cehaletle savaşın ne kadar önemli olduğuna onların dikkatini çekebilmek için dersler içerisinde okutularak konuya dair fikir geliştirmelerinde onlara yardımcı olabilecek nitelikte bir öyküdür.

“NÜFUS SAYIMI” ADLI ÖYKÜNÜN KARAKTER ANALİZİ VE EĞİTİCİ BOYUTU

“Kırmızı Yel” adlı eserdeki son öykü olan “Nüfus Sayımı”da yine oldukça etkileyicidir. Öykü, yazarın kendi başından geçen bir olayın detaylarını etkileyici biçimde okura sunmaktadır.

Uzak bir köye giderek nüfusunu belirlemekle görevli olan sayım memuru oldukça sıcak mevsimde yolun bir türlü bitmeyişinden şikayetçiymen birden geldikleri tümseklikli ve ıssız yerin sayımını yapacağı köy olduğunu öğrenince hayli şaşkınlık geçirmektedir. Memur sokaklarında çocukların cıvıldaştığı, hayvanların koştuğu canlı bir köy beklerken böylesi ölüm sessizliğindeki köyle karşılaşınca şaşkınlığını gizleyememektedir. Ancak memur ilerleyen bölümlerde merakına yenik düşerek gerekli cevabı alınca kafasında şaşkınlık yaratan bu durum açığa kavuşmaktadır.

Uzak yolda gelirken köyde göreceği hizmeti ve hürmeti düşünerek yiyeceği yemekleri düşleyen memur, muhtarın evine varıp da önüne konan yağsız ve taşlı bulgur pilavını görünce hayal kırıklığına uğramaktadır. Uğradığı düş kırıklığından dayanamayarak muhtara bir devlet adamını neden böyle karşıladıklarını soran memur aldığı cevap sonrası böyle bir soru sorduğuna bin kere pişman olmaktadır.

Memurun sorusu üzerine henüz açık yaraları kanaya duran muhtar derdini kendini hırpalaya hırpalaya anlatarak döker. Geçen mahsül zamanında kavurucu sıcaklardan telef olan ürünlerinden geriye bir şey kalmayınca büyük bir kıtlığa sürüklenmişlerdir. Başlarına gelen felaketlere geçici çözümler üretmişlerse de sorunu kökten halledememişlerdir. Tüm köy açlıkla burun buruna kaldığında buldukları çözüm köydeki neredeyse tüm çocukların sonunu hazırlamıştır. Besleyici olur düşüncesiyle kemiklerden ayırdıkları ilikleri beklettikten sonra bunlarla çorba yapan köylüler bekleyen kanın zehirlediğini çok acı biçimde öğrenmektedirler. Hazırladıkları çözümü önce çok aç kalmış çocuklara vermişlerdir. Ancak bir süre sonra çocuklar zehirlenerek sırayla ölünce çözüm sandıkları şeyin aslında bir felaket doğurduğunu anlamışlardır. Köylerinde bir günde birçok çocuk cenazesi çıkmış köyün öte yanı boydan boya mezarlık olmuştur. Aldığı cevaptan dona kalan memur

bir yağsız bulgurdan nasıl böylesi bir felaketin çıktığını duyunca köydeki ıssızlığın ve bulgurun hikmetinin ne olduğunu hayretler içerisinde kalarak öğrenmiştir.

Öykü, çocuk ölümlerinin neden olduğu köylü cehaletini çarpıcı bir dille vurgularken yürek burkmaktadır. Konu bakımından köylüyü ve köy yaşantısını anlatan Osman Şahin eserlerinden etkileyici bir anlatıma sahip bir hikayedir. Hikayenin, Osman Şahin ile yapılan görüşme sonrası yazarın kendi başından geçen gerçek bir olaydan esinlenmesi Türkiye'nin köy ve köylü gerçeğine ışık tutması bakımından oldukça önemli bir eserdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada merkez olarak belirlenen “Osman Şahin eserlerindeki karakterlerin eğitici boyutları nelerdir?” ana probleminin cevabı aranırken gerekli literatür taraması yapılarak tespit edilen bulgular desteklenmiştir. Asıl problemin çözümü amacıyla yapılan karakter tahlilleri ile yapılan literatür taramasında edebiyat dünyasının değerli kalemlerinin Osman Şahin öykücülüğüne ve karakterlerine dair yayınlanmış olan çalışmalarındakine benzer tespitler olduğu görülmektedir.

Bir Anadolu yazarı olan Osman Şahin’in anlatımındaki duruluk, duruluğuna inat bir yoğunluk taşıdığından okur üzerinde oldukça çarpıcı etki yaratmaktadır. Bu etki yoğunlaşmış duruluğunun yanı sıra Şahin’in eserlerindeki canlı anlatımın da çarpıcılığından kaynaklanmaktadır. Onun karakterleri bir yandan geçmişin bir döneminin panoramasını yansıtırken bir yandan da o panoramanın günümüzdeki gölgelerine ışık tutmaktadır. Her ne kadar Osman Şahin’in Köy Romanı tarzında yazdığı dikkat çekse de bu konuda onun yazarlığının sınırlarının çok daha belirgin ve geniş bir anlatım yelpazesıyla çok daha zengin sunuma sahip olduğu açıktır. Dil ve anlatım yönünden sahip olduğu bu zengin renklilikte karakterlerin de renkliliği söz konusudur ki şayet karakterler bir yazarın bir ressam gibi çizdiği belirginleştirdiği çizgilerse anlatım biçimi de o karakteristik çizgilerin renklenmesini sağlayan renklerdir. Osman Şahin eserlerinde can bulmuş karakterler yazın içerisinde kaybolan ya da geri planda kalan karakterler değil aksine olayların birçoğuna karakterlerin kişisel yapıları yön vermektedir. Karakterlerin olayların akışına yön veren bu özellikleriyle beraber anlatımlarındaki renklilik ve duru yoğunluk ilgi çekicidir. Tüm bunlar okuyucuya edebi bir tada varmak konusunda keyifli okuma imkanı sağlamaktadır. Her ne kadar bu tat kimi kez yaşanan çarpıcı ve acı sonlarla kimi ağlanacak hallere de güldürürken düşündürse de o acımsı tat dahi okuyucuya bir okuma tecrübesi olarak kalmaktadır. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde her şeyden önce karakterlerin sahip olduğu özelliklerin eğitici boyutlarından önce okuyucu da bir okuma keyfi yaratması dahi Osman Şahin eserlerinin okunması konusunda başlı başına bir neden olmaktadır. Eğitim öğretim ortamlarında da

öğrencilerde bu alışkanlığı kazandırmak amacı ile okutmak da başlı başına bir nedendir ve başlı başına eğitici bir boyut olmaktadır. Öyle ki yapılan araştırmalardaki veriler dikkatli incelendiğinde günümüz Türkiye'sindeki okuma oranının vahametini gözler önüne serilmektedir. Kitap okuma alışkanlığı ailede başlasa da okul yılları da bu konu da oldukça yönlendirici etkiye sahip zamanlardır. Bu yıllarda da kazanılmazsa bir sonraki dönemde kazanılması da neredeyse imkansız bir alışkanlıktır. Bu açıdan oldukça önemli görülen çocuk kitaplarının önemine dair bir ayrıntıyı da Kıran, Sever (2003)'ten şöyle aktarmaktadır;

“Çocuk kitapları, çocuğun üç yaşına ulaştığı bir dönemde, onlara anadilinin yapı ve işleyişine ilişkin ilk ip uçlarını sunan, dilin ve çizginin anlatım gücünü ve güzelliğini yansıtabilen görsel ve dilsel uyaranlar olarak çocuğun yaşamında yer edinmeye başlar.

Çocuk kitaplarının dil ve zihinsel gelişimleri açısından faydalarını daha netleştirmek gerekirse Kıran (2007)'ye göre;

“Çocuk edebiyatı ürünleri;

Dinleme, taklit etme ve dil ile ilgili alıştırmalar yapmasını sağlar.

Kelime hazinesini geliştirir.

Gördüğü şekilleri algılamayı öğrenir.

Belleğini geliştirir.

Dikkatini yoğunlaştırma ve dinleme sabrını kazandırır.”

Ayrıca Senemoğlu'nun (1997) bu konuda belirttiklerine de değinmek gerekmektedir;

“Kavramları kitap yoluyla öğrenmek daha kolaylaşır. Zıt ilişkileri, renk sayı, şekil, mekan v.b. gibi kavramları görsel olarak desteklemek mümkündür.

Çocuk kitaplarındaki tema ve resimlemeler onun tanıdığı, gördüğü nesne ve olaylardan yola çıkarak hazırlandığında öğrenmede önemli olan yakından uzağa ilkesi kitaplar yolu ile de pekiştirilebilir.”

Genel bir çerçevede çocuk kitaplarının faydalarını toplamak gerekirse, Özbay'a göre (2006); “kitaplar, çocuğun dşl becerilerini geliştirmede ve kişilik kazanmalarında çok etkili materyallerdir. Çocuk kitapları, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayan, zihinsel, duygusal ve ruhsal gelişimini destekleyen ve en önemlisi zevkle okuduğu eserlerdir.”

Çocuk kitaplarının dil ve zihinsel gelişimin yanında çocukların kendilerini ve çevrelerini keşfetme süreçlerinde de etkisi kaçınılmazdır. Bu açıdan Abacı (2005)'e göre;

“İlk çocukluk döneminden başlayarak çocukların, insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin bireysel değerler oluşturmalarında, çocuk kitaplarının önemli bir işlevi vardır. Çocuğun kitapla kurduğu ilişki, başlangıçta kendini ve çevresini tanımak ve öğrenmek içindir. Çocuk daha sonra okudukları ve gördükleriyle özdeşleşir. Çocuk kurmaca dünyayla gerçek dünyayı kitaplarda resimlerin yardımıyla birleştirir. Onlarla birlikte sevinir, acılar çeker, onların düşlerine ortak olur. Bu edilgen bir eylemdir. Ama bu dönemi yaşamalıdır ki daha sonraları özgür ve eleştirel bir düşünme alışkanlığı, çok yönlü bakış açıları kazanabilsin ve sorgulayan bir okuma sürecine geçebilsin.”

Çocuk kitaplarının sayılmakla bitmeyecek faydalarından bir diğeri ise çocuğun toplumsallaşma sürecine katılabilmesinde çocuğa rehberlik edebilme gücüne sahip olmasıdır. Yine Abacı (2005)'e göre değerlendirecek;

“Küçük yaştan başlayarak verilecek eğitimin çerçevesi gelecekteki toplumun profilini belirler. Özelde kendi yaşamında, genelde toplum yaşamında etkili, yönlendirici ve dinamik bireyler yerine, sürünün bir parçası olmaktan rahatsızlık duymayan kişiler yetiştirmek; konuşmaya korkan, düşünmeye üşüşen, bir kişinin peşine kolayca takılıp giden bir nesil yaratmak çok kolaydır. Oysa yaratıcı düşünceyi geliştirmek emek ister, niyet ister, sorumluluk ister. İşte kitaplar, özellikle de çocuk kitapları insan yetiştirmedeki sorumluluğa ortak olmanın en önemli yanını oluşturur.”

İnsan yetiştirmedeki sorumluluğunun vurgulanmasındaki amaç; kitapların toplumların gelişimlerine katkı sağlamadaki rolünün belirginleşmesidir. Bu önemi Aral ve Gürsoy (2000)'de şöyle ifade etmektedir; “ilköğretim yıllarında kitaplar çocuğun kültürel kazanımlarına katkı sağladığı gibi, kitap okuma ve tartışma saatleri, slayt gösterileri gibi aktivitelere yer verilerek buraların kültür merkezi durumuna getirilmesi olumlu sonuçlar doğuracaktır ve unutulmamalıdır ki ülkelerin gelişmişliği, okunan kitap sayısı ile değerlendirilmektedir.”

Çocuk kitaplarının sayılan faydalarına bir ek de çocukların duygusal gelişimleri üzerindeki etkilerini sayabiliriz. Senemoğlu (1997)'ye göre;

“Çocuk edebiyatı ile;

Dinlediği hikayelerdeki kahramanlarla duygusal olarak özdeşim kuran çocuk, başkalarının da aynı duyguları yaşadığını görür, duygu paylaşımı sağlanır ve kendisini yalnız hissetmez. Ben merkezlikten kurtularak onun dünyayı başkaları açısından da görmesi sağlanır.”

Aktarılan bilgiler genel bir değerlendirilip özetlendiğinde çocuk kitapları sağladıkları çeşitli faydalarla çocukların her yönden gelişebilmelerinde kendilerine yol göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Eğitim programlarının dayandığı temellerle ve odaklandığı merkezle çocuk kitaplarının sağladığı bu faydalar karşılaştırıldığında; eğitimin hedeflediği ve eğitim sürecinin sonucunda elde etmek istediği ürünün; öğrencinin her yönden gelişmiş olması açısından örtüşmekte oldukları anlaşılmaktadır. Çalışma da eğitici boyutların tespit edilmesinde Osman Şahin’in özellikle çocuk kitaplarına yönelme sebebi de budur. Osman Şahin eserlerinde yer alan doğa figürü çocukların doğanın kimi zaman mücadeleci yüzünü görmelerinde kimi zaman da insanın en yakın dostu olabileceğinin fark ettirmek amacıyla onların en yakın çevrelerinden itibaren kendilerini ve çevrelerini keşfetme süreçlerinin başlangıcını yapmalarına fırsat tanıyacak türden önemli bir figürdür. Aynı şekilde Osman Şahin eserlerinde toplumda kulağa çalınan toprak ağalığı rejiminin en belirgin örneklerine rastlanması çocukların kişiliklerinin eşitliğin, hümanizmanın, insanı sevmenin ne kadar değerli olduğuna dikkatlerini toparlarken, ağaların, ezenlerin, sömürenlerin aslında ne türden zayıf karakterli olduklarının farkına varmalarını sağlamasıyla da kişilik gelişimlerinde etkili bir faktör olmaktadır. Osman Şahin eserlerinde yaratıcılık, çocuksu heyecan, masalımsı anlatım tarzı da çocukların hayal güçlerini tetikleyici nitelikte ve kalitededir. Öyle ki onların yaratıcı düşünme ufuklarını genişletecek türden niteliktedir. Çocuğun toplumsallaşması açısından da Osman Şahin eserlerinde emeğe duyulan saygı ve sevgi toplumla sağlıklı bir bağ kurmalarında ve ileride tüketici konumlarından birer üretici konumuna geçecek çocukların toplumsal adalete, toplumsal ilişkilerdeki karşılıklı emek ve sevgiye çok daha kolay uyum sağlayabilecekleri birbirinden değerli okuma deneyimlerini de sunmaktadır.

Tüm bu özelliklerine göre özetle değerlendirmek gerekirse, Osman Şahin kitapları okuyucuya; eğitim öğretim ortamlarında okuma zevki oluşturmalarının

yanında eğitimin hedeflediği amaçlarda kişiler yetiştirilmesi amacına yönelik katkılar sağlayacak yapıdaki öykü, roman ve çeşitli türdeki eserleriyle, okul ve sınıf kütüphanelerinde bulundurulup öğrencilere mutlak suretle okutulması gerekli nitelikteki kitaplardır.

Araştırmada zamanlama konusundaki sıkıntılar nedeniyle yer verilemeyen yazarın son iki kitabı olan 'Katuna'da Dokuz Ay' ve 'Saçlı Yılan İle Selvihan' eserlerindeki karakterlerin incelenmek suretiyle eğitici boyutlarının tespitinin yapılması ve yapılan tespitler doğrultusunda karşılaştırmalı biçimde bulguların tutarlılığının kontrolü yoluna gidilmesi daha sonraki çalışmalara katkı sağlayabileceği açısından önerilebilir.

KAYNAKÇA

- ABACI, S.** “Resimli Çocuk Kitapları Ve Görsel Algı” **Erken Çocuklukta Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**.(Yayıma Hazırlayan Müzeyyen Sevinç) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2005
- AKÇAY, İzzet Harun.** “Kırmızı Yel ,” **Cumhuriyet Kitap**, 2007 ss.807
- AKIN, Sunay.** “Bir Dağın İki Yazarı,” **Cumhuriyet Kültür Eki**, 2006.
- AKSAN, D.** “**Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dil Bilim**” .Ankara: TDK Yayınları, 1995 Aktaran Okuyan, Y. Hülya. “**Türkçe'nin Söz Varlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları**” Ankara: Doktora Tezi, 2006
- ALPAY, M.** “**Ya-Pa Okul Öncesi Dönem Eğitim Semineri**” İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık, 1984 Aktaran Seden Kıran. **Okul öncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri.** Aydın: Yüksek Lisans Tezi
- ANDAÇ, Feridun.** “Yazma Bilincinin Yurdunda” **Varlık Yayınları**, 1999 Öykücünün Kitabı ss.125
- ARAL, Neriman ve GÜRSOY, Figen.** “ Kitabın Çocuğun Gelişimdenki Yeri Ve Önemi” **I.Uluslar arası Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar Ve Çözüm Yolları.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bil.Fakültesi Ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları, 2000
- ATICI, Erdal.** “Osman Şahin ‘Sonuncu İz’i,” **Cumhuriyet Kitap**, sayı: 902, 2008 ss.8
- AYDIN, Recep.** “**Türkçe Kazanımlarımız.**” İstanbul: Bilnet matbaacılık, 2008
- BANGUOĞLU, Tahsin.** “**Türkçe'nin Grameri.**” Ankara: TDK Yayınları/Türkçe Sözler Dizisi, 2004 ss.10
- BAŞARAN, Mehmet.** “Toroslarca Gizemli Ve Bereketli Osman Şahin,” **Damar**, sayı: 127, 2001, ss. 9-10
- BAYRAKTAR, Nesrin.** “**Türk Dili Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım.**” İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım, 2005
- BİLİR, F.Ali.** “Osman Şahin Üzerine Ali F. Biliri’in Kendi Yazılarından Seçtikleri,” **Damar**, sayı: 127, ss.21-22
- DEMİREL, Özcan.** “**Eğitimde Program Geliştirme**” Ankara: PegemA Yayıncılık, 2005, ss. 43-44

DOĞAN, Mehmet. Türkiye Yazarlar Birliği-<http://tyb.org.tr>.

Eğitim-Sen – <http://egitimsen.org.tr>

ERTÜRK, Selahattin. “**Eğitimde Program Geliştirme**” Ankara: ss.12-83-84

GÜLER, Ali. “ **Eğitimin Tarihi ve Sosyal Temelleri.**” Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları, 1997

GÜLER, Mehmet. “ Yörük Kilimi Üstünde Bir Söz Büyücüsü,” **Yelkovan**, sayı: 3, 2007, ss.77

GÜZEL, M.Şehmus. “Osman Şahin Öykülerinde Feodalizm Ve Kapitalizm,”

HALMAN, Talat. “ Bir Yazın Virtüözü: Osman Şahin,” **Damar**, sayı: 127, 2001, ss. 9-10

KADIOĞLU, Üzeyir
http://ogretmenlerformu.com/egitim_yazilari/turkiyenin_kitap_okuma_aliskanligi_t15036.0.html.

KARATAY, H. “Dil Edinimi Ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi Ve İşlevi,” **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, sayı: 3 Aktaran Seden Kıran. **Okul öncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri.** Aydın: Yüksek Lisans Tezi, 2008

KARINCA, Eray. “Maharık,” **Yelkovan**, sayı: 3, 2007, ss.81

KAVCAR, C. “Edebiyat Ve Eğitim.” Ankara: Engin Yayınları, 1999 Aktaran Okuyan, Y. Hülya. “**Türkçe'nin Söz Varlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları**” Ankara: Doktora Tezi, 2006

KIRAN, Seden. “**Okul öncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri.**” Aydın: Yüksek Lisans Tezi, 2008

KUZU, T. “ Öykünün Çocuğun Bilişsel Ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı Bağlamında Öykü Seçimi,” **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, sayı: 9 Aktaran Seden Kıran. **Okul öncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri.** Aydın: Yüksek Lisans Tezi, 2008

MEB. http://ttkb.meb.gov.tr/programlar/program_giris/yaklasim_2.html#2

OKUYAN, Y.Hülya. “**“Türkçe'nin Söz Varlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları”** Ankara: Doktora Tezi, 2006

ÖZBAY, Murat. “**Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I.**” Ankara: Öncü Basımevi, 2006

ÖZBİLGİN, Figen. “Yeşilçam’ın En Sevdiği Öykücü,” **Radikal Gazetesi**, 2003

ÖZEN, F. Ömer. “Dil İletişim Aracı.”<http://www.bizimanadolu/sanat/Dil02.htm>, Ankara: 2002

ÖZÇELİK, Durmuş Ali. “**Eğitim Programları Ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi)**”Ankara: ÖSYM Yayınları, 1998, ss. 29-30

ÖZDEMİR, Emin. “**Türk Ve Dünya Edebiyatı.**” Ankara: T.C.Kültür Bakanlığı Milli Kültür Basımevi, 1994

_____. “**Eleştirel Okuma**” İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2002, ss. 173-174

ÖZDEMİR, Emin. “Osman Şahin Öyküleri,” **Cumhuriyet Kitap**, sayı: 921, ss.6

ÖZÜNLÜ, Ü. “**Edebiyatta Dil Kuramları.**” Ankara: Doruk Yayıncılık, 1997
Aktaran Okuyan, Y. Hülya. “**Türkçe'nin Söz Varlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları**” Ankara: Doktora Tezi, 2006

SCHULTZ, P.Duane ve Sydney Ellen. “**Modern Psikoloji Tarihi.**” (çev. Yasemin Aslay) İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002, ss.607

SENEMOĞLU, N. “**Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim.**” Ankara: Gazi Kitabevi, 2002

SÖNMEZ, Veysel. “**Öğretmen El Kitabı**” Ankara: Anı Yayıncılık, 2004

TİMUROĞLU, Vecihi. “Osman Şahin’in Öyküleri Üzerine Bir İnceleme,”
Yayımlanmamış İnceleme

Türkiye Yazarlar Sendikası- <http://www.tys1974.org>.

Türkiye İlim Ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği-
<http://www.ilesam.org.tr>.

ÜLKER, Çiğdem. “Osman Şahin Öyküleri,” **Varlık**, 2007, ss. 14-15

YAĞCI, Öner. “Osman Şahin: Çağdaş Söylence Ustası,” **Damar**, sayı: 127, 2001, ss. 14

YEŞİLDAĞ, Yılmaz. “Osman Şahin Romancılığı,” **Damar**, sayı: 127, 2001, ss.19

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	: Derya Açık
Sürekli Adres	: Atakent mah. Ardıçkuşu Sk. A/102 Blok D.36 Halkalı/İstanbul
Doğum Yeri ve Yılı	: K.Maraş/ 1982
Yabancı Dili	: İngilizce
İlköğretim	: Turgay Ciner İlköğretim
Ortaokul	: Turgay Ciner İlköğretim
Lise	: Maltepe Lisesi (yabancı dil ağırlıklı bölüm)
Lisans	: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği
Çalışma Hayatı	: Söğütlüçeşme İlköğretim Okulu, İstanbul. Sınıf Öğretmenliği (Sözleşmeli Öğretmenlik) (2009-)
Seminer ve Kurslar	: Ulusal Drama Buluşması ‘Drama Liderlik Sertifikası’ ‘Üniversite Halk Buluşması Projesi’ Bolu İli’nin Tanıtılması